

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ד; **המצות ההשפחות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנשאים אחרים בתושבע"פ.

תביר [מרכא] טפחא [מונח] אתנח ... תביר [מרכא] טפחא [מרכא] סלוק; תביר מרכא טפחא - קבוצת פרטים הקשורים לנושא, אשר על חלקם חל ענין או הלכה מסוימת ועל חלקם לא חל הענין או ההלכה המסוימת; **מונח אתנח / מרכא סלוק**: מונח או מרכא מרבים ענין ו-אתנח או סלוק מגבילים את הענין שהתרבה. בלא **מונח** או **מרכא** - **האתנח** או **ה-סלוק** מגבילים משהו בחלק הענין שנתור ממיעוט התביר. צריך להבחין בין השפעת **תביר** - מחלק וממעט ובין השפעת **אתנח** או **סלוק** - מגביל.

1.1 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יא:

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן תְּהִינָה הַשֵּׁיב אֶת-חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלְיִתִּי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי:

ע"פ **אור החיים** צריך לדעת למה הוצרך ליחסו

- (א) ואולי שנתכוון שיזכרו אבותיו לטובה
- (ב) עוד נראה שנתכוון להשלים ישראל עם אהרן וגו' (כי במדרש) נחשב על אהרן הקלקול שגרם במיתת עם רב והה מבקש לתקן וכאן רמז ה' כי פנחס שלם במדה טובה מרובה. הרי עמד פנחס בן בנו ופדה נפש כל ישראל
- (ג) שלא יחשוב משה שה' השיב את-חמתו בלא אמצעות זכות אשר כפה מדת-הדין ויצא מזה שיחשוב משה כי ה' מתנהג בסדר זה (ללא מעשה טוב של ישראל), לכן הודיעו ה' כי פנחס הוא שהיה סיבה להשיב חימה והוא אומר **השיב את-חמתי** ולא מעצמה שבה
- (ד) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה.

ע"פ **רש"י ושפת"ח וכלי יקר** - השבטים מבזים את פנחס (קודם למעשה ההצלה באומרים), אבי אביך זה פיתם עגלים לע"ז (כוונה ליתרו) אבי אמך או אבי אם אמך או אבי אב אמך, היינו אשת אלעזר (בבא בתרא פרק שמיני אלו נוהלין), וזה אהרן עשה העגל ואעפ"כ העביר פינחס על מידותיו לא היה מקפיד על ביזויו (מעיד על יו"ד זעירא במילת פינחס, שמחל על בזויו (נחלת יעקב)) כי אחז מעשה אבותיו בידיו כמו שלא הקפיד אהרן על כבודו שביזוהו על מעשה העגל, שהוא ניסה להציל ולא הצליח, ואעפ"כ עשה חסד עם ישראל במעשה הולכת קטורת לעם בשעת המגיפה כדי להצילו (במד' קרח יז,יב). אם כן פינחס משיב חימה בקידוש השם ברבים הריגת נשיא שמעון שדרש התרת איסור שלא כהלכה ושהיה קשור לעבודה זרה וזנות, כמו שאהרן סבו השיב חימה בלי להקפיד על ביזויו.

תבנית טעמי הפסוק כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, נברר מה מלמדים הפרטים

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר - קדמא ואולא, כעין כלל מלמד ואחריו הפרטים:

- (א) **בֶּן-אֶהֱרֹן תְּהִינָה** - מונח רביע, התוכן מלמד על אהרן הכהן, סבו של פינחס שעבר על מידותיו והציל את בני ישראל. תבנית הטעמים - מונח רביע, רבוי רב ללמד על כל מצות האמורות בתורה (ראה **רמב"ם** להלן);
- (ב) **הַשֵּׁיב אֶת-חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, פינחס מהפך - עובר על מידתו, והציל את בני ישראל. זקף-קטן - בתפקיד שתיים, השבת החימה הייתה בקידוש השם בשני הדברים הבאים:
- (ג) **בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי בְּתוֹכָם** - מרכא טפחא אתנח
- (ד) **וְלֹא-כִלְיִתִּי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי** - מרכא טפחא סלוק

אפשר כי הפרטים מלמדים את הלימודים הבאים:

- (א) **העובר על מידותיו יוצר שעת רצון**, ולכן הוא אמצעי ראוי לה' להפך מידת הדין מעל בני ישראל והגברת מידת הרחמים, כאהרן ופינחס ועל זה הזכיר שניהם **פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן תְּהִינָה הַשֵּׁיב אֶת-חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**
  - (ב) **סיבות לקידוש השם בתוך בני ישראל וע"י מי**
- כתב **כלי יקר** לימד על כל קידוש שם שצריך להיות בתוך בני ישראל דוקא וכמו שאמר **ונקדשתי בתוך בני ישראל** ולכן נאמר (במד' **בלק כח,י**) **וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה**

רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ה ה"י כל העובר מדעתו (טט - כמו זמרי בן סלוא) בלא אונס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט בנפש להכעיס הרי זה מחלל את השם, ולפיכך נאמר בשבועת שקר וחללת את שם אלהיך אני ה', ואם עבר בעשרה מישאל הרי זה חילל את השם ברבים (טט - זמרי עבר על ארמית ואולי גם על עבודה זרה, אף שלא ראוהו בשעת מעשה, אלא שע"י הוצאתו עם האשה על הרומח של פינחס נתגלה מעשהו), וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו (וכן פינחס **בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי** - על בעילת ארמית ברבים נזכר הלכה הבורא ארמית קנאים פוגעים בו ועשה מעשה אע"פ שאם היה בא לבית הדין לא היו מורים לא כן - **בְּתוֹכָם**, קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת) הרי זה מקדש את השם.

בְּקִנְיָא אֶת-קִנְיָתִי - מרכא טפחא - יתור לרבות, ככתב **רמב"ם** לעיל כל העובר מדעתו ... מכל המצוות **בְּתוֹכָם** - אתנח - מגביל, קנא קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת. ולכן בזכות מעשה ללא פניות, לטובת אנשים שקודם ביזוהו (**אור החיים**) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה. **וְלֹא-כִלְיִתִּי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מרכא טפחא - יתור לרבות, גם הקב"ה עובר על מידותיו **בְּקִנְיָתִי** - סילוק, (מגביל) מסלק מידת הדין ומגביר מידת הרחמים.

לקידוש השם בתוך בני ישראל של אהרן הכהן ופינחס נכדו ללא פניות יש המשך באליהו הנקשר במקורות שונים לפינחס **יונתן שמות וארא ו,יח** וגבוי דקתה עמךם וַיִּצְהַר וַחֲבֵרֹן וַעֲזִיאֵל וַיִּשְׁנִי חַיִּי דְקַתָּה חֲסִידָא מְאָה וְתַלְתִּין וְתַלְתִּין שְׁנִין חֲזִיא עַד דְּחָמָא ית **פִּינְחָס הוּא אֱלִיהוּ כְּהֵנָּה רַבָּא דְעֵמִיד לְמִשְׁתַּלְחָא לְגַלְוַתָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמִיא:**
כתר יונתן שמות וארא ו,יח ... פנחס הוא אליהו כהן גדול שעתיד להשלה לגלות של ישראל בסוף הימים:
במדבר פינחס כה,יב לכן אמר הני נתן לו את-בריתי שלום:

דעת זקנים מבעלי התוספות - לכן - שעשה דבר הגון לפני **הנני נתן לו את-בריתי שלום**. ואם ישנאוהו ישראל לא יחוש ואין לו לירא לא מקרובי זמרי ולא מקרובי כזבי שהיתה בת מלך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **תמצית ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טפחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תכיר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ רש"י (כה"ג) **ברית כהנות עולם** – שאע"פ שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן, אבל פנחס שנוול קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו ב- **זבחים (קא,ב)** לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי. אבל **בבלי זבחים קבא**, מיתבי, חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל: ליבמה מלך, אישה כהן גדול, בנה סגן, בן בנה (ויקרא רבה פינחס) משוח מלחמה, ואחיה נשיא שבט, ואבילה על שני בניה; ו- **תורה תמימה** קהלת פ"ב הערה יז סובר כי הגי' צ"ל ארבע שמחות ללא פינחס. ויש המפרש כי נמשח אך לא הובטחה כהונה גדולה לו ולזרעו. שפת"ח ... משום הכי לא נכתב בריתי שלום שלא יהא מלת שלום דביקות ... **את-בריתי שלום**, **בריתי** – טפחא מפסיקה את הדביקות של מלת שלום למלת **בריתי**. לכן – המלה לעצמה מילת שימוש, לכן – טפחא – לכן לעצמה מילת שימוש, וטפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין ממלת **אמר** – אתנה, מגביל ומפרשים "לכן" לשון שבועה שמאפינה **אמר** – אתנה, מגביל השבועה לפינחס ולזרעו השלמים ולא לבעלי מום. **לכן אמר** – שבועת ה' לפנחס הנאמרת למשה כעין שבועה בעד שאין להתירה, ומשה שקול ככל ישראל אזי זאת שבועה ברבים. **הנני** – קדמא – פינחס שנוול קודם למשיחת אהרן ובניו, לא נתכהן (אפשר הכוונה שלא הובטח בכהונה גדולה) עד שהרג לזמרי. **נתן לו את-בריתי** – מרכא תביר טפחא – כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה, (א) **רא"ם** ברית שלום, ברית כהנות עולם... עד שיאמר שתהא לו שבועתי זאת לשבועת שלום ויש לדחוק וליישב דעיקר ברית הוא על כהנות עולם **שעיקר** כהנים גדולים הם מזרע פנחס ואגב הברית מבשר אותו שמחזיק לו טובה וחנות על ששעה עמו (עם הקב"ה) טובה והוא השלום. אך לא כולם, וחילק הדורות שכוון בזמן עליהם בניו איתמר בן-אהרן הכהן כהנים גדולים וחזרה בזמן מרד אבשלום במנין צדוק ממשפחת פינחס במקום אביתר ממשפחת איתמר. (ב) **קידושין פרק האומר** מסיק וי"ו **דשלום קטיעא היא למדרש** כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, מכאן לכהן בעל מום שעבודתו פסולה. השבועה חלה על כל הפרטים השלמים מבני פינחס, בעלי מום מוגבלים בעבודת הקודש. **שלום** – סלוק, מגביל השבועה לפינחס ולזרעו השלמים ולא לבעלי מום.

במדבר פינחס כו: פ [נב] **וידבר ה' אל-משה לאמר: [נב] לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: [נב] לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: [נב] אך-בגורל יחלק את-הארץ לשמות משות-אבתם ינחלו: [נב] על-פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: ס תורה תמימה פרשת פינחס (נג) לאלה תחלק הארץ - לאלה - כאלה, להוציא את הטפלים" (ב"ב קי"ז א'):**

(נד) **לרב תרבה** - תניא, הרי שהיה לו בשעת יציאת חמשה בנים ובכניסתן לארץ עשרה, קורא אני עליהם למעט תמעט נחלתו, הרי שיצאו עמו ממצרים עשרה בנים ובכניסתם לארץ נמצאו חמשה, קורא אני עליהם **לרב תרבה נחלתו**" (ספרי):

איש - ולא נשים ולא טומטום ואנדרוגינוס" (שם):

לפי פקדיו - מלמד שלא נתחלקה א"י לכל שבט ושבט אלא לפי מה שהוא" (שם):

(נה) **לשמות משות-אבתם** - תניא, רבי יאשיה אומר, ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, שנאמר לשמות ממות אבותם ינחלו" (ומאי משמע דביוצאי מצרים כתיב ודילמא לשבטים קאמר ליה" (דכתיב **ר"פ וארא**) **והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'**, ירושה היא לכם מאבותיכם, וליוצאי מצרים קאמר להו" (ב"ב קי"ז א' ב'):

לשמות משות-אבתם - יצאו גרים ועבדים" (ספרי):

[נב] **לאלה** – רביע, ארבע קבוצות נוחלות את הארץ, **תחלק הארץ בנחלה** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה.

ב"ב קי"ז לאלה – רביע, ארבע קבוצות מקבלות נחלות בארץ. יוצאי מצרים בני למעלה מעשרים שמתו במדבר בניהם מקבלים חלקם, הבאים לארץ מעל גיל 20, יוצאי מצרים מעל גיל 60 בגזירת המרגלים קבלו שתי חלקות, זה אופן אחד לארבע קבוצות. **אופן** אחר יוסיף על השלושה הנ"ל את יוצאי מצרים בני 20 – 60 מהלימוד על סיבות לשמחת ט"ו באב למאן דאמר שבשנת ארבעים לא מתו בט' באב מי שנזנר עליו למות בגזרת המרגלים הרי שגם יוצאי מצרים בני 20 – 60 שלא מתו ויש לזה תמיכה בטעמי הקרא **שם יתמו ושם ימותו** שממעט קבוצה מביניהם,

תורה תמימה (נה) אך-בגורל יחלק - ת"ר, א"י לא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תחלק, ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל" (ב"ב קכ"ב א'):

(נו) **בין רב למעט** - תניא, בשלשה דברים נתחלקה ארץ ישראל, בגורלות, באורים ותומים ובכספים, הדא הוא דכתיב **(יהושע י"ח)** **וישלק להם יהושע גורל לפני ה' במצפה, גורל אלו הגורלות, לפני ה' אלו אורים ותומים, בין רב למעט** אלו הכספים" (ירושלמי יומא פ"ד ה"א):

בין רב למעט - מגיד שלא נתחלקה ארץ ישראל אלא בשומא, בית כור כנגד בית סאה, בית סאה כנגד בין כור" (ספרי):

בבלי בבא בתרא קכב – [נה] **אך-בגורל** – זקף-גדול, ענין של שלוש, שתי נקודות באופן אחד אלו שתי קלפיות, אחת לשמות שבטים, אחת לשמות תחומים, ונקודה אחת באופן אחר אלעזר כהן גדול אומר ברוח הקודש ע"פ אורים ותומים שם שבט ושם תחום והם עולים בידי מכל קלפי. לעומת **בבלי יומא** גורל השעירים ביה"כ, קלפי אחד ושתי קוביות בה, מכניס ידיו ומעלה שתי הקוביות בבת אחת, אחת בכל יד. נקודה אחת באופן אחר חלוקת יהושע לפי ערך כספי כ **תורה תמימה הערה יח** אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים, **בבלי בבא בתרא קנא [נד] לרב** – רביע, חלוקת הארץ, אפשר שלוש מ-אך-בגורל" ורביעי בחלוקת יהושע לפי ערך כספי כ-**תורה תמימה הערה יח** אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים.

לשמות משות-אבתם - יצאו גרים ועבדים" (ספרי): **ינחלו** - סלוק, מגביל הוצאת הגרים והעבדים מנחלה ונותן להם חלק ד' אמות לקבורה (תורה תמימה הערה טז) וטעם טפחא במלת **אבתם** בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת **ינחלו** ולמעט מהנחלה גרים ועבדים" (ספרי):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **הפצת ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרף – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.2 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יב: לכן אמר – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל** – טפחא אתנה,

הנני נתן לו את-בריתי שלום:

לכן אמר – טפחא אתנה, לכן – לשון שבועה בתבנית טעמים של המלים **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל** כי שניהם ענין מסירות נפש (הרב

דוד מרדכי גולדנברג הי"ו, תמוז התשע"ט)

הנני נתן לו את-בריתי שלום: המלים שמע ישראל מקשרות אל **(דב' שפ' כג)** ... **שמע ישראל** והנאמר אחריו **אתם קרבים היום**

למלחמה על-איביכם ... בתבנית טעמים קדמא מרכא תביר טפחא אתנה (= סלוק) כמו של **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

הלילה הוא זמן סכנה כמו ענין **(דב' שפ' כג)** ... **שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על-איביכם**

טעם קדמא של מלת **אתם** (ישראל) מרמז שקודם לקרב יקרא **(דב' שפ' כג)** ... **שמע ישראל** המלים כמו **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל** (של

קריאת שמע בתפילה ועל המיטה)

לכן אמר – טפחא אתנה כתבנית הטעמים של **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל** מרמזת שבקריאת שמע שעל המיטה מרומזת השבועה של ה'

לכן אמר שנאמרה כעין ברבים ולכן ללא התרה (בעדות משה השקול כנגד כל ישראל). כי ישראל הקורא **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל**

מתקיים בו כפ' **רש"י (דב' שפ' כג)** **שמע ישראל** – אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי **אתם** שיושיע אתכם (ראה סוטה

מב,א), וישן ללא פחד אויבים כי **(במ' פ' כה,יב)** ... **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

במדבר פינחס כה,יז: צרור את-המדינים והפיתם אותם:

צרור את-המדינים – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים **(דב' וא' ג')** **שמע ישראל** על עוינותם לאמונת היחוד

דברים ב,ט: ויאמר ה' אלי אל-תצר את-מואב ואל-תתגר גם מלחמה

כי לא-אתן לך מארצו ירשה כי לבני-לוט נתתי את-ער ירשה:

במדבר פינחס כה,יח: כי צררים הם לכם בנכליהם אשר-נפלו לכם על-דבר-פעור

ועל-דבר כזבי בת-נשיא מדין אחתם המקה ביום-המונפה על-דבר-פעור:

ועל-דבר כזבי בת-נשיא מדין – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה

להמשכה בעתיד, (א) התחיל בהכאת - השמדת המדינים על פעולת הזנות לישראל, השעה מלעשות זאת למואב ולבני עמון כי היו צריכות

לצאת מהם שתי פרידות טובות - רות המואבית ונעמה העמונית **(בבלי בבא קמא לח,א – לח,ב)**, ולעתיד לבוא גם הם יוכו וארצם תהיה

לישראל כחלק מההבטחת ה' לאברהם שיתן לו ארץ עשר עמים, שבעה עמי כנען, **(בר' לז טו,יח,יט)** **[יח] ביום ההוא פקת ה' את-אברהם**

בְּרִית לְאֵמֶר לְזַרְעוֹ נְתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת מִצְרָיִם עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פְּרָת: [יט] אֶת-הַקִּינִי וְאֶת-הַקְּנִזִי וְאֶת

הַקְּדֻמְנִי: [כ] וְאֶת-חַחֲתִי וְאֶת-הַפְּרָזִי וְאֶת-הַרְפָּאִים: [כא] וְאֶת-הָאֱמֹרִי וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי וְאֶת-הַנְּדָבָרִי וְאֶת-הַיְבוּסִי: ס

רש"י (יט) את הקיני וגו' - עשר אומות יש כאן, ולא נתן להם אלא שבעה גוים; והשלשה; אדום ומואב ועמון, הם קיני וקניזי וקדמוני,

ועתידים להיות ירושה לעתיד, שנאמר: אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (יש' יא,יז; ראה ב"ר מד,כג). (כ) ואת הרפאים

- ארץ עוג, שנאמר "ההוא יקרא ארץ רפאים" (דב' ג,יג).

בבלי בבא קמא לח,א ... א"ל: (עולא לרב שמואל בר יהודה **(דב' ג,ט)**) **וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי אֶל-תִּצְרַר אֶת-מוֹאָב וְאֶל-תִּתְגַּר גַּם מִלְחָמָה, וְכִי**

מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות? אלא נשא משה ק"ו בעצמו, אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את

מואב, אמרה תורה: **(במ' פ' כה,יז)** **צָרֹר אֶת-הַמְּדִינִים וְהִפִּיתָם אוֹתָם:** (דף לח,א) מואבים עצמן לא כל שכן! אמר לו הקדוש ברוך

הוא: לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואבית ונעמה העמונית; והלא דברים

ק"ו: ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקדוש ברוך הוא על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא

לצאת ממנה דבר טוב - על אחת כמה וכמה דהוה חיה.

במדבר פינחס כו,כ: ויהיו בני-יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי:

השלני לפרץ – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **השלני לפרץ** והג'י עולה

$395 + 400 = 795$, תשצ"ה, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576

(=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו $576 - 795 = 219$ עולה יר"ט נוטריקון י'ראה ר'אתה נ'טתה – רמז למלאך, ע"פ פי' **רש"י במ' בלק** זה

מלאך של רחמים להציל בלעם ממעשה איוולת שיפגע בחייו..

השלני עה"כ גי' שצ"ו עולה לגי' דוי"ד ב"ן יש"י, **לפרץ** עולה לגי' אליה"ו הנבי"א זכ"ר לטו"ב (ואליהו מרומז בהפרש הגי' יר"ט כעין

מלאך), ומרמז לביאת אליהו המבשרת ביאת משיח בן דוד

הגי' תשצ"ה עולה לגי' **ואליה"ו** ... **ובלע המות לנצח** (58 + 178 + 451 + 108), מקור לדיון האם ביאת אליהו תביא לתחית המתים או

ביאת המשיח, **(ובלע) המות לנצח ומחה יי א-לקים (כל דמעה) ר"ת אליהו**

במדבר פינחס כו,כא: ויהיו בני-פרץ לחצרון משפחת החצרוני לחמול משפחת החמולי:

בני-פרץ לחצרון – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בני-פרץ לחצרון** והגי' עולה

$62 + 370 + 378 = 810$ עולה ס"ב ש"ע כמשי"ח,

(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

ההפרש מתקע"ו $576 - 810 = 234$ עולה רל"ד, דרכ"י, **דר"ד** (כוכב מ)נעק"ב, **(במ' בלק כד,יז)** **דָּרְדָּר כַּכֵּב מִנְעֵקֶב**

ידר"ד (תה' כה,ט) כמו **ידרד עניים במשפט וילמד עניים דרךו**: הסברים המרמזים לפעולות המשיח היוצא מבית דוד שהוא מבני

פרץ וחצרון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מק** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנשואים אחרים בתושבע"פ.

במדבר פינחס כו,מד: בני אשה למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעה:
הימנה לישוי – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **הימנה לישוי** והג' עולה $110 + 356 = 466$ עולה ק"י שנו"ו עולה סו"ת, תוס'; באוצר הג' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה ר"ת מ'אשר שמנה לחמו והוא יתן מ'עדני מלך:
(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).
הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ ק"י, על"י (כהן גדול ממשפחת איתמר), צ"ך, כ"צ – כהן צדק, שבת אשר היו משיאים בנותיהם לכהנים

במדבר פינחס כו,מה: לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאאל משפחת המלכיאלי:
בריעה לחבר – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בריעה לחבר** והג' עולה $287 + 240 = 527$ עולה תקכ"ז, באוצר הג' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה המלים חט"ם י"ן שמ"ן
(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).
הפרש מתקע"ו $576 - 527 = 49$ עולה מ"ט
(בריעה = 287) = פז"ר **(תהלים קיב,ט)** **פזרו נתן לאבינוים צדקתו לעד קרנו תרום בכבוד**: היינו מקיים מ"ט לפול.
רמז לניצוץ הקדוש **עולם תסוד יבנה** מלמטה ואז טעם מלת **שמים** שלשלת מלמד על השתלשלות החיות מלמעלה.
(תהלים פט,ג) **כי אמרתי עולם תסוד יבנה שמים** **תכן אמונתך בקהם**.

בראשית ויצא ליג: ונתאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ותקרא את שמו אשר:
לאה באשרי – זקף-קטן זקף-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **לאה באשרי** והג' עולה $36 + 513 = 549$ עולה ל"ו + תקי"ג עולה תקמ"ט
(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).
הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ

סיכום אפשרי ל- **במדבר פנחס כו,מד: הימנה לישוי ולקרא במדבר פנחס כו,מה: בריעה לחבר**
לאה אמנו אמרה **31.בראשית ויצא ליג: לאה באשרי** – זקף-קטן זקף-גדול, הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ, כהן שמן ז"ך שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים, **הימנה לישוי** הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ צ"ך, כ"צ – כהן צדק,

יעקב אבינו ברך לשבת אשר **(בר' ויחי מט,כ)** **מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך: ס**
466 עולה ג' ראשי תיבות מ'אשר שמנה לחמו והוא יתן מ'עדני מלך: ומעדני מלך יהיו חט"ם י"ן שמ"ן. אפשר כי שבת אשר שילם לחירם מלך צור עבור העצים לבית המקדש ועוד **(מ"א ה,כד)** **ויחיי חירום נתן לשלמה עצי ארזים ועצי ברושים כל-הפצו:**
(מ"א ה,כב) **וישלמה נתן לחירם עשרים אלת בר חטים מפלת לביתו ועשרים בר שמן פתית פה-יתן שלמה לחירם שנה בשנה: פ**
רמז לניצוץ הקדוש של התפשטות קדושת ארץ-ישראל בבריאה.

במדבר פינחס כז,ג: אבינו מת במודבך והוא לא-הנה בנתך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח
כי-בחתאו מת ובנים לא-היו לו:
אבינו מת במודבך רש"י ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה.
אבינו מת במודבך – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלופחד (קיצור ימיו) (ב) גורע את צלופחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **כי-בחתאו מת**
אבינו מת במודבך – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מעניין **אבינו מת במודבך** גורע מהענין מיתה. לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאיסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **במודבך** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'.
רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלופחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש.
טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנועה. ועוד זרקא סגול בתפקיד של קיצור ימים, כי צלופחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים.

במדבר פינחס כז,ה: ויקרב משה את-משפטן לפני ה': פ
ויקרב משה את-משפטן – מרכא תביר טפחא לפני ה' – מרכא סליק
אם היה כתוב **ויקרב** (תביר) **משה את-משפטן** (מרכא טפחא) היה משמע משפט אחד לכולן, כגון נחלה אחת לכולן כמשמע הפשט בפסוק ד' "תנה לנו אחזה" ומיעוט דבר ממנו. **ויקרב משה את-משפטן** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן משה מקריב משפט כל אחת ואחת לעצמה, דרישת נחלה נפרדת לכל אחת (כפי שקיבלו ע"פ ספר יהושע) וכן קבלו חלק אביהן וחלקן עם אחיו בנכסי חפר ואף חלק אחי אביהן.
לפי שיטתנו יש כאן מיעוט כלשהו ב"לפני ה'" הנגרם ע"י משה או הקשור למשה,
(א) על הנגרם מפרש **רש"י** נתעלמה ממנו הלכה וכו'
(ב) על הקשור למשה מפרש **רש"י** ד"א ראוייה היתה פרשה זו להכתב ע"י משה, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. **טטוד"ל** כלומר, מיעוט את משה מלכתוב (כנראה הכוונה מלשמוע ישירות) פרשה זאת מלפני ה'. אולי מביע צער שלא זכה משה גם בבנואה זאת, במצוה זאת לפני ה'. ודומה לקרא הנני בא אליך בעב הענין בשמות (אור החיים הקב"ה מתנצל לפני משה שלא ידבר ברמת הנבואה הרגילה אליו אלא ברמה נמוכה שתתאים לבני ישראל.
(ג) ע"פ **הרמב"ן במדבר שלח-לך טו,כה** – **לפני ה'** – ענין דין, ה' ובית דינו

ב"ה טוב טעם ודעת למדי (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא שבעל-פה, התשס"ד – הצגת החששות: אתחא, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טראק – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרקי – כ"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – יקיש; השלישיה: קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר פינחס כה, כ

במדבר פינחס כזא, ה: [א] ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה: [ב] ותעלמנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר: [ג] אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח כי בחטאו מת ובנים לא-היו לו: [ד] למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו: [ה] נקרב משה את-משפטן לפני ה':

(א) **אבינו מת במדבר** – זרקא מונח סגול, בתפקיד מוסיף על הענין מהענין או גורע מהענין. התוכן מלמד **אור החיים** ... למאן דאמר ליוצאי מצרים אמרו מת במדבר הרי שהיה מיוצאי מצרים, ודקדקו גם כן בתיבת במדבר לומר שהיה מכלל אותם שנגזרה עליהם גזירת במדבר יפלו פגריכם (י"ד כ"ט) הא למדת שהיה בן עשרים כשיצא ממצרים, ולמאן דאמר נתחלקה הארץ לבאיה הרי גם הוא מודה שתחזור ליוצאי מצרים וינחילו בניהם ונוגעת הירוש להם בחזרה: ...

ואמרו ראה לדבר שמיתת אביהם היתה בשביל שדיבר במשה שהרי **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' ודרשו ז"ל (ספרי) שכללו בדבריהם עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים והוא לא היה ביניהם הא למדת שלא היה לו אלא חטא הדיבור שהרי כמה תרות של רשע היו ולא נמנה עמהם, **והוא לא-היה** – קדמא ואולא, כעין כלל המלמד על כל הקבוצות שנועדו על ה' בטענות שונות ושצלפחד לא היה עמם. פרטי הכלל מרומזים בקצרה בתוכן ובטעמי המקרא:

(א) **בתוך העדה** – מונח רביעי, בתפקיד של ארבע ועוד, כאן **אור החיים** ע"פ **ספרי** מונה שלוש קבוצות עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים, אבל היו עשרה נסיונות כמקורות הבאים

(א) **ספרי פ' דברים פיטקא א** רבי יהודה אומר הריהו אומר במדבר בערבה וגו', אלו **עשרה נסיונות** שנסו אבותינו את המקום במדבר ואלו הם שנים בים שנים במים שנים במן שנים בשליו אחד בעגל ואחד במדבר פארן במרגלים,

(ב) **מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ט עשרה נסיונות** נסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא ולא ענשו אלא על לשון הרע ואלו הן. אחד על הים ואחד בתחלת המן ואחד בסוף המן ואחד בשליו הראשון ואחד במרה ואחד ברפידים ואחד בחורב ואחד במרגלים זה של מרגלים קשה מכלם שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (במדבר י"ד כ"ב). (במקור זה חסר אחד, אבל עם קרח המעפילים, ופוער זה עובר עשר) **ובאבות דרבי נתן פ"ד** מוסיף ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה (דב' עקב ט, כב)

(ב) **הנועדים על-ה'** – תביר טפקא, תבנית טעמים המופיע בתורה 12 פעמים, אפשר כי התבנית מלמדת כי צלפחד לא היה בקבוצות שעירערו על ה' באופן המאופיין ע"י דוגמת **בעדת-קרח** בלבד שלכך מרמז טעם אתנה בתפקיד הגבלה.. טעם טפקא במלים **על-ה'** פועל גם בתפקיד פותח טפה לאפשר את האפיון המוגבל שבדוגמת הכתוב **בעדת-קרח**.

אור החיים ... ובוזה נתישבה תמיהת התוס' שהקשו שם בפרק יש נוחלין (ב"ב קיח ב) בדיבור המתחיל ולמאן דאמר לבאי הארץ וכו' שמדברי הגמרא מוכח כי למאן דאמר נתחלקה לבאי הארץ לא נטלו הבנות חלק צלפחד הנוגע לו לעצמו בנחלה אלא הנוגע לו בנחלת חפר כשחזרו לו בניו אם כן למה הוצרכו הבנות לומר **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' והלא אפילו בני העדה של המרגלים נטלו בזכות אבי אביהם, ולדרכנו הוצרכו לומר והוא לא היה וגו' לומר **כי-בחטאו מת** וגו' כמו שפירשתי וחוץ מדרכינו יש ליישב קושיית התוספת שהבנות לא ידעו שלא נקנסו המרגלים ליטול בחזרה בנכסי אביהם וחשבו שפקע מהמרגלים נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו':

כי-בחטאו מת – מונח זק-קטן, מונח מרמז על מצב ספק מה היה חטאו של צלפחד.

אור החיים ע"פ **ספרי**, שלא היה לו אלא חטא הדיבור במשה (לא בה'). בתפקיד **רש"י בחטאו לברו מת** ולא החטיא את אחרים עמו (ראה ספ"ב קלג). רבי עקיבא אומר (ראה שבת צו, ב): מקושש עצים היה, ורבי שמעון אומר (ראה שם צו, א): מן המעפילים היה.

רמב"ן (טעם **כי-בחטאו מת** – אמרו: **מת במדבר** בעונו, שלא זכה ליכנס בארץ; או כדברי רבי יהודה הלוי המשורר ז"ל, שפירש שהוא דבק עם **ובנים לא-היו לו**, כאשר יאמר היום: בעונות אירע כך וכך, **רלב"ג** חטאו גרם שמת בלא בנים.

מת זק-קטן, בתפקיד שתיים, מת בעונו, ובחטא דבור על משה.

כי-בחטאו מת – מונח זק-קטן, מונח מרמז על מצב ביניים, (א) **ספר הפרשיות, הרב כיתוב**, סע' צלפחד: אמרו חכמים: מקושש לשם שמים נתכוון, הפקיר עצמו למיתה כדי שיראו כל ישראל שהמחלל שבת במיתה ולא יזידון עוד בחילול שבת. הרי שלדעת האומרים: מקושש זה צלפחד, גם עונו לא היה לו אלא לב אחד לאביו שבשמים. (ב) **קדושת לוי במ' שלח** חכמינו ז"ל אמרו מקושש לשם שמים נתכוין (תוס' ב"ב קיט, ב ד"ה אפילו בשם מדרש; תרגום יונתן במדבר טו, לב), שידעו העולם הגם שנגזר עליהם למות במדבר אף על פי כן חייבים לשמור התורה והמצוות, עיין במדרשי חכמינו ז"ל. ולכאורה תמוה אף על פי כן האריך חילל שבת. אמנם חכמינו ז"ל אמרו (שבת קה, ב) 'מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה', והנה הכא נמי כיון שלא היה בדעתו לקושש עצים לצרכו, שלא היה צריך כלל, רק נתכוין שיתקדש שם: **דמים על ידו**, אם כן הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, אם כן לא חילל שבת כלל, רק סקלוהו עבור העולם שלא ידעו מזה, כפשט המדרש:

(א) **דף על דף בבא בתרא אטב**, האדמו"ר מאצק ביאר שהינה טעמא שייקרב משה את משפטן לפני ד', שרק הבחון לבבות, הוא הרי יכול להעיד שצלפחד – מקושש לשם שמים נתכוין, וגו' ... האדמו"ר מליובאוויטש ז"ל ביאר ... לכן חילל המקושש את השבת, ובמחשבה של לשם שמים, ואעפ"כ נהרג בבית דין, שאין לדיין אלא המעשה שנעשה ולא המחשבה, ובוזה הוכיח קבל עם ועדה, שעיקר הרצוי והמכוון, הוא "מעשה" המצוות, והראי' ש"מחשבתו וכוונתו" לטובה, לא הועילו לו להצילו מגזר דין סקילה שנגזר עליו.

מת זק-קטן, בתפקיד שתיים, אם היה מקושש אפשר כי זק-קטן ירמז שהיעידו בו שני עדים בשבת, ועל שקושש בשבת השניה אחרי שנצטוו על שמירתה וזה היה בשנה ראשונה בעשרים ואחד לחדש שני (ספרי וטא פט"ו)

דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר שלח טו, לב, ויהיו בני-ישראל אל במדבר **ויקראו איש מקושש עצים ביום השבת**: אמרו רבי' ז"ל אלמלי שמרו ישראל שבת שניה לא שלטה בהן כל אומה ולשון ומנא להו שזה היה בשבת שניה מדכתיבי ויהיו וימצאו דתכף להויה שנצטוו במצות שבת מצאו מקושש. ומנא לן דמקושש זה צלפחד מדכתי' **מקושש עצים ביום השבת עצים** ע"ב דבי"ם (עצים **ב** = 212) עולה בגימטריא צלפחד (212) ולמה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ציצית לפי שבשעה שחלל המקושש את השבת אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים כתוב בתפילין למען תהיה תורת ה' בפני צוית שלא לנשאם בשבת היה זה נושאן היה נזכר ולא חלל את השבת אמר הקדוש ברוך הוא הריני קובע ומצוה להם מצוה אחת שעל ידה יהיו נזכרין מן המצוות כמו במצוות תפילין ותהיה נוהגת בשבת וזו היא מצוות ציצית:

[ב] ותעלמנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר:

לאמר – נוטריקון "לאו אמור" הנועד ללמד לאו כלשהו בכתוב שאחריו, טעם סלוק מגביל משהו זה. אפשר כי זה יוסבר ע"פ רב"ע ואור החיים שבת צלפחד חשבו שפקע מהמרגלים (רב"ע מהנועדים על ה') נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו', אז ה-**(זא, ב)** **לאמר** שלהן בא ללמד שצלפחד אביהן לא ערער אי פעם על ה' ולכן הוא או בנותיו לא צריכים להיכלל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ד; **טפצית ההשפחות**: אתנה, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** = טרףא - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, I; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישייה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלימד ולמד, כעין מדות מ"ג, מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בשליטת נחלה בארץ, כי זה אמרו להיות מוגבל רק למעוררים על ה'. וזה מה שהסביר אור החיים מדרכינו יש ליישב קושיית התוספת שהבנות לא ידעו שלא נקנסו המרגלים ליטול בחזרה בנכסי אביהם. המרגלים אבדו חלקם כיוצאי מצרים אבל בניהם קבלו נחלה מסבותיהם.

בנינים לא-היו לו: ולא אמרו אין לו, יתבאר על דרך אומרים בני בנים הרי הם כבנים, והעלו בגמרא (יבמות סב ב) שהוא הדין בני הבנות, לזה אמרו לא-היו לו כבר אבל יש תקוה שיהיה לו והם אשר ילדו בנותיו שהם נקראים גם כן בניו:

ר' יוסף בכור שור (ז, מ), **כי אין לו בן** - שאם היה לו בן (אתנה, מגביל כהמשך), לא דברנו, אלא אפילו בת הבן (אין לו) - מרכא טפא, יתור לרבות בת חיה של בן מת, לירושה לפני אחיו ובוודאי שלילת ירושה מבנות שהן זודות של אותה בת וזה מרומז בטעם תביר במלת **כי**). **[ד] למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו**. פירוש על פי מה שאמרו במשנה בפרק יש נוחלין (ב"ב קטז) וזה לשונם בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה חלק אביהם וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור וכו' עד כאן, והוא אומר **[ד] למה יגרע** וגו' כנגד חלק צלפחד, **הנה-לנו אחיה** **בתוך אחי אבינו**: פירוש חלק צלפחד שנוגע לו תוך אחיו בנכסי חפר שהיה מיוצאי מצרים וחלק הבכורה כלול הוא במאמר בתוך אחי וגו', ודרך זה אינו אלא למאן דאמר שהארץ נתחלקה ליוצאי מצרים אבל למאן דאמר לבאיה נתחלקה לא נטלו חלקו של צלפחד עצמו, ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם דף קי"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וד' ידיהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורתו פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן דאמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא הוה ליה עד כאן, מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים וירושת ב' אחיו שמתו, לזה אמרו למה יגרע וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, תנה לנו וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה:

[ז] בן בנות צלפחד דברת נתן תתן להם אשת נחלה בתוך אחי אביהם וקעברת את-נחלת אביהו לקו: **[ז] בן** - רביע, ארבעה חלקים כפי' **אור החיים** דרך (א)

ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם דף קי"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וד' ידיהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורתו פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן דאמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא הוה ליה עד כאן, מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים וירושת ב' אחיו שמתו (כי לא היו להם ילדים) (צלפחד ושני אחים, מחלקים ירושת חפר לארבעה חלקים, שתיים נטל צלפחד בכבור, ושתיים נטל מאחיו), לזה אמרו למה יגרע וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, תנה לנו וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה:

בבלי בבא בתרא קי"ב, דתניא: (במ' פ"ו ז, ז) **נתן תתן להם** - זו נחלת אביהן, **בתוך אחי אביהם** - זו נחלת אבי אביהן, **וקעברת את-נחלת אביהו לקו** - זו חלק בכורה; ורבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן תתן**. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ- **אשת נחלה** נפקא. וא"ל רב פפא לאביי: קרא מאי קא חשיב? אי טפלים קא חשיב, טובא הוה! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הוה!

בתוך אחי אביהם - זו נחלת אבי אביהן, למ"ד שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, זה חלק חפר (סבא הבנות) אבי צלפחד, ואין ללמוד מכאן לחלק צלפחד

נתן תתן להם - זו נחלת אביהן, טעם קדמא מרמז לאביהן הקודם להן. ומכך נגיע לחלק אחי אביהן כנדרש ע"י רבי אליעזר בן יעקב (כנדרש מהמלים) אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן תתן**.

ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו (תנא זה גם סובר שהארץ התחלקה רק לבאים אליה ולכן גורע חלק חפר הסבא ומוסיף 2 חלקים של שני אחי צלפחד שמתו), ההוא מ- **אשת נחלה** נפקא. **נחלה** - זקף-קטן, בתפקיד שני אחים לצלפחד

אשת - מונח, רמז למצב בניניים שהאחים קבלו חלקם ומתו בלי ילדים, חזרה נחלתם אצל חפר אביהם המת, נתחלקה בין האחים החיים או ילדיהם, מכך קבלו בנות צלפחד שתי נחלות קטנות. מחלק צלפחד הבכור קבלו שתי נחלות גדולות. אפשר כי לכך מרמזת התבנית של הכתוב **בנות צלפחד דברת** - מונח זרקא סגול, כעין מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין, הורישו להם חלקים לא שווים ואותם חלקו ביניהם.

במדבר פנחס כז, יא: ואם אין אחים לאבי ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו ויגרש אתה ויהיה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ
ואם אין אחים לאבי - מונח זרקא סגול - מוסיף דבר על אביו מענין אביו.

ב"ב פרק שמיני יש נוחלין ... ואחין מן האב - ע"פ **תוס'** שאם היה האב קיים היה יורש עכשו, שאינו קיים **הרי הוא יורש בקבר** להנחיל לשאר בניו הקיימים שהם אחי המת ולאחיו של אב אם אין בניו אחרים לאב ... אחין מן האב אף על פי שאין ודאין כמו אחין מן האם ...

גמרא האב קודם לאחין של המת ולא לבנים ובנות **תוס'** ותחין ריב"ם דכתיבה אשמעינן דקראי שלא כסדרן כתיבי, דאי לא כתב אחי אביו הוי אמינא דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו (טו"ד - לאב) לאחין ולהקדימו לאחי האב לא איצטריך כדאמרין לקמן וגו' ... וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא...

טט - סיכום **ואם אין אחים לאבי** - זרקא סגול - מוסיף דבר על אביו מענין אביו. אב חי ומוסיף עליו אב מת, ואם לאב המת אין בניו ואין אחים מוסיפין לענין האב את אביו (היינו סבו של הבן שנפטר) וכך חוזר שוב בני הסבא, אחי הסבא, סבא רבא וכדומה אם בן או בת שירשו או אמורים לרשת נפטרו ללא ילדים יורשים, האב יורש אותם אפילו בקברו ומכאן ירושה זאת מנחיל לבנים קיימים אחרים ואם אין בניו, לאחיו מאב. כתיבת אחים לאביו מכריח

א' שהאב קודם לאחי המת
ב' שהאב רק אחרי בת לבנו
ג' שהאב יורש בקבר להנחיל לבניו (אחי המת) או ד' להנחיל לאחיו של האב

ה' שאם אין גם אחים לאב הולכים לאבי אביו ואז הבנים או האחים וכך חוזר חלילה לעוד מדרגות לאחר דורות. דרשה זאת של חמישה לימודים רמוזה בטעמי הקרא **ונתתם את-נחלתו** - מונח רביע, לפחות ארבע נקודות לימוד, כאן חמש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ד – המצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סור-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרף – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנשיא/אחרים בתושבע"פ.

במדבר פינחס כח, יד: ונספיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון

זאת עלת חרש בחרשו לתדשי השנה:

ונספיהם חצי ההין – ר"ת ו' ה' ה' עולה חו"ה, ס"ת מ' י' ה' עולה מ"ן, סה"כ חו"ה מ"ן, רמז ל-בבלי סנהדרין לחב, אמר רב יהודה

אמר רב: אדם הראשון מין היה.

ושלישת ההין לאיל – אותיות ראשונות: ו' ה' ל', אותיות שניות: ש' ה' א'. סיכום: לו"ה אש"ה

ובזה עוד קשר לתבנית הטעמים של ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, תיקון לקילקול היצר הרע.

יהיה לפר ושלישת – ר"ת י' ל' ו' עולה לו"י ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון – ר"ת ה' ל' ו' ה' ל' י' עולה הללוי"ה

ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, היין גורם ליצר רע וכגון הנאמר בסוטה שהיא השקתה בועלה ביין, וכגון (הושע ד, א) זנות ויין

ותירושו יקח לב. בא יין הנסכים לכפר על עבירות הנעשות בגלל היין.

(במ' פ' כח, יא) ובקראשי תדשיכם וגו' ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, תבנית תיקון בראש חדש הבאה לבקשה כביכול של

הקב"ה הביאו עלי כפרה בשעיר של ראש חדש, על שהקטנתי את הלבנה בעקבות מאמרה שלא יכולים שני מלכים לשמש בכתר אחד,

בבראשית א, יא הארץ שינתה מצווי ה' והוציאה במקום עץ פרי עשה פרי – עץ עשה פרי, מפורש כי שני זה מצווי ה' הומשך במאמר

הלבנה שהביא לשינוי בבריאה. שתי מרידות בבריאה המביאות להסתר שמאפשר ליצר הרע להופיע באדם. יין ראש חדש מכפר על יין

העלול לגרום הרהור עבירה ו/או עבירה באדם כנדרש ב-בבלי סנהדרין נבב, מרידה בה' כתוצאה משתיית יין, ... כדריש לקיש דאמר ר"ל

מאי דכתיב (תה' לה, טו) בחנפי לעני מעוג חרק עלי שנימו: בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של

גיהנם שני וכו'

האיל בא כנגד יצחק אבינו. ראה מאור ושמש בראשית וידא כב הרהור יצחק אבינו על אברהם אבינו בוויכוח ביניהם האם העולם עומד

על חסד כדעת א"א או על גבורה כדעת יצ"א, גרם לצויו להעלותו לעולה לכפר על כך.

ראה בבלי חולין ס? כדיון ב-בבלי בכורות יז להסבר מדוע הקב"ה מבקש להביא כביכול כפרה עליו על ששינה ממעשי בראשית, בדיון

מדוע אין קרבנות מבהמת נדמה וגם מבת או בת נדמה שחזרו לקו המין ללא סטייה. בהקשר ל- במדבר פינחס כח, טו:

שם משמואל, בר' ויחי, שנת תרע"ה ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע) שאיתא

בספה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), והיינו משום שהאבות

היו נקיים לגמרי משום שמץ דבר של שלש אלה ואביוזיהו ע"כ חכם יפה לתקן את שלש אלה. אברהם אפי' בדידי לא הוה

מסתכל, ע"כ ה' בכחו לתקן החטא של ג"ע שהי' פתוך בחטא עץ הדטור"ר. ויצחק מסר עצמו לקרבן לה' ה' כחו יפה לתקן חטא ע"ז.

ויעקב איש תם יושב אוהלים ובווה"ק שחיבר עלמא עלאה ועלמא תתאה, ה' כחו יפה לתקן חטא שפ"ד שהוא ענין פירוד בין נפש

אדם שמן העליונים להגוף שמן התחתונים.

ע"פ שם משמואל, בר' ויחי, שנת תרע"ה, ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע)

שאיתא בספה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), האיל בא כנגד

יצחק אבינו, שמסר עצמו לתקן חלק ע"ז בחטא אדה"ר. אפשר כי התבנית דרגא מונח רביע מטעימה ושלישת ההין לאיל כפרט מרכזי

המקשר בין שלושה התיקונים.

אוצר החכמה - ליקוטי תורה, האדמו"ר שניאור זלמן מלאדי, כמוסבר ב- ספר הליקוטים דא"ח צ"צ לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק אות יו"ד

ע' תשת

הטעם למה היו מנסכים ע"ג המזבח במדה חצי ההין וכו'

... ולעיל מיני' לקרבנות נתתי סיקוסים (מדה ושעור) כו' ... עד"מ כששוותין מעט יין משמח הלב אבל ריבוי היין מבלבל המוח ולכן

היו מנסכים ע"ג המזבח במדה חצי ההין ויהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון כי מזבח הוא בחי' מלכות והיין

הוא המשכת הבינה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתערין (דינין מתעוררין) ולכן ה' חטא אדה"ר שחטא אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר

ויתגבל בתוך אהלה (שניהם שלא בזמן ולא בשיעור המעט) שמהו נמשך וירא חם כו' אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחי' פנימיות

כדי לעורר הכתר היינו העטרה של אמו בינה יין שהוא תענוג העליון שנתעורר ע"י שמחה של מצוה אבל אחר שהתעורר הכתר

העיקר הוא להמשיך מוחין דאבא כו' וזהו ויין ישמח בשביל להצהיל פנים משמן עכ"ל

מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים

וזהו לקרבנות נתתי סיקוסים כי מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים כי היין משמח אלקים ויש ק"ך צירופי אלקים ומ"ח צירופים

האחרונים זהו ענין ח"ם היינו שמהם יונקים הקליפות וזהו שמהו נמשך וירא חם כו' ובגשמיות חם חמימות התאוה שנוולד ונמשך

מרבוי היין כמ"ש ברבות שם פ"ב הנ"ל כי יתן בכוס עינו כו'

(א) תבנית הפסוק כעין כלל מלמד מסוג בנין אב, מנסכי קרבן צבור בראש חדש לימוד לנסכי קרבנות צבור בכל יום, בשבת, ביום טוב.

(ב) ושלישת ההין לאיל, כנגד אילו של יצחק, שהוא תיקון לחלק עבודה זרה בחטא אדה"ר.

(ג) ושלישת ההין לאיל תבנית הטעמים מציינת כעין פרט מרכזי בענין, כי ע"ז היא תוצאה של שיכרון האדם המביאו להרגשת יש

הנפרד ואינו מתבטל לבורא. לכן הוא שורש לגלוי עריות ושפיכות דמים ושאר עבירות. העקידה הייתה בהר המוריה שלא עבדו עליו ע"ז,

דבר המאפשר תיקון, חיבור והתבטלות לבורא.

(ד) קרבן צבור יומי מכפר על חלק היום שהתקלקל בחטא אדה"ר. בכל יום זה כבש תמיד, כבש כנגד יעקב אבינו, תיקון שפיכות דמים,

היינו שכבת זרע, המצויה בכל יום בגלל מצוות פריה ורבייה שבה רוב הזרע נשחת.

(ה) קרבן צבור מוסף שבת, שני כבשים מכפר על חלק השבוע בחטא אדה"ר, וחלק היום, שעונת רבים היא משבת לשבת, ולאו דווקא

לפריה ורבייה.

(ו) קרבן צבור מוסף ראש חדש, מכפר על חלק החדש בחטא אדה"ר, וחלק היום, ועל המועדות הנקבעים ע"פ ראשי חדשים, לכן יש בו

שני פרים, איל וכבשים. תיקון אברהם אבינו לגלוי עריות לכל התקופה, תיקון יצחק אבינו לעבודה זרה לכל התקופה, תיקון יעקב אבינו

לשפיכות דמים לכל התקופה. ויש בזה קצת דמיון לתיקון ע"י השעירים והציץ בכל יום טוב הנקבע ע"פ ראשי חדשים.

(ז) קרבנות צבור מוספי יום טוב, ושלמי צבור בשבועות, כפרות על יין שלא במדה שעל ידו מגבירים השמחה וההתקרבות לבורא הקרוב

אל ישראל והעולם בזמני המועדות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצויות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **הפצית ההשקפות**: אתנה, סלוק = סור-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמממשים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקי – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקי – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.4 במדבר פינחס כה"ג

במדבר פינחס כה"ג: וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ספרי במדבר פרשת בלק פיסקא קלא ... וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָת עוֹלָם, אלו עשרים וארבע מתנות כהונה שניתנו להם לכהנים: תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ, תחת אשר העדה למות נפשו (ישעיה נג יב): וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לכפר לא נאמר כאן אלא וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים (סליק פיסקא).

וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו – מהפך פשטא מונח זק-קטן, זק-קטן מלמד על שני לימודים. מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב. מונח מלמד על מצב ספק בלפחות אחת מלימודים.

בבלי קידושין סו,ב ... אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, שעבודתו כשירה! אמר רבי עקיבא: משל, לעומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בעל מום, שעבודתו פסולה!

... וכן גרושה וכן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: **(במ"פ כה"ג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו,**

בין זרע כשר ובין זרע פסול. אבוה דשמואל אמר, מהכא: **(דב' זואת לג"ג) בְּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעַל יְדֵיו הַרְצָה, אפילו חולין (דומה למלת חֵילוֹ כעין לשון נופל על לשון) שבו תרצה. רבי ינאי אמר, מהכא: **(דב' תבוא כ"ג) וְכָאֵת אֶל-הַפֶּה אֲשֶׁר יִהְיֶה בִּימֵי הַקָּמֶה, וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו? אלא, זה כשר ונתחלל. בעל מום דעבודתו פסולה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: **(במ"פ כה"ג) הַגְּבִי נִתְּן לָוִי אֶת-בְּרִיתִי שְׁלוֹם, כשהוא שלם ולא כשהוא חסר. והא שלום כתיב! אמר רב נחמן: וי"ו דשלום קטיעה היא. רש"י בבלי קידושין סו,ב (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד כבר (ככהו) כשירה לקמן יליף לה.******

רש"י בבלי קידושין סו,ב (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד כבר (ככהו) כשירה לקמן יליף לה. (כהו) בעל מום שעבודתו - שעבד כבר פסולה ואפילו היה שוגג לקמן יליף לה. חולין (דומה למלת חֵילוֹ כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב. (וכהו) בעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג דאילו במזיד כתיב **(וי' אמר' כ"ג) אִךְ אֶל-סַפְרִיכָתְךָ לֹא יָבֵא וּגְוִלָּא־סַלְלָא־אֶת-מַקְדְּשִׁי** אלא עבד בלא ידיעה מנלן דלא מכשרינן ליה מהאי קרא ד-**(במ"פ כה"ג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו.**

(במ"פ כה"ג) הַגְּבִי נִתְּן לָוִי - לעיל **(במ"פ כה"ג) וְהִיְתָה לוֹ** כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר. נעיין בתבנית הטעמים של הקרא **וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו** – מהפך פשטא מונח זק-קטן.

פשט הפסוק הוא כפ' רש"י **[בבלי קידושין סו, ב] הַגְּבִי נִתְּן לָוִי (כה"ג) - לעיל וְהִיְתָה לוֹ (כה"ג) כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר. לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי זק-קטן מלמד על שני לימודים: מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב.**

(א) לימוד היוצא מפשט המקרא כפ' **[רש"י בבלי קידושין סו, ב] (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד כבר (ככהו) כשירה ... חולין (דומה למלת חֵילוֹ כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו (בן גרושה או בן חלוצה) חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב. (ב) לימוד היוצא מפשט המקרא. איסור עבודת בעל מום נלמדת מפסוק מפורש במקום אחר. לאור הפירוש הבא של רש"י יש לומר שהנלמד ממקום אחר הוא על עבודת בעל מום עם ידיעת המום. ופ' רש"י על פסילת עבודת כהן בעל מום ללא ידיעה נתמכת בטעם מונח במלת **וּלְזַרְעוֹ** - מונח במקום זה עשוי ללמד על מצב ביניים כאן כהן שעבד בשוגג ללא ידיעת המום או האיסור כפ' **[רש"י בבלי קידושין סו, ב] ובעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג ... בלא ידיעה מנלן דלא מכשרינן ליה מהאי קרא ד- וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו (כה"ג)****

וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו (כה"ג)
בְּרִית כְּהֵנָת עוֹלָם – תורה שלמה [קיה] מדרש הגדול דורשי רשומות אומרין כנגד ארבעה ועשרים אלף שנפלו במעשה זמרי וקנתרוהו עליהן, זכה וניתן לו ארבעה ועשרים מתנות כהונה בכלל ופרט וברית מלח, וכל העובר עליהן עבר על כלל ופרט וברית מלח.

מאמר המדרש הגדול בא ללמד שהברית וכ"ד מתנות כהונה שניתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח כנאמר לאהרן ב-**(במד' קרח יח,ט)** ניתנו לפינחס ולזרעו בעקבות הכפרה שכפר פינחס על ישראל באותם התחייבויות מה' בכלל ופרט וברית מלח. **(במד' קרח יח,ט) לָלוּ אֶת-רוּחַ הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר רִימּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נִתְּנָה לָהֶם וְלְבָנֵיהֶם לְעֹלָם וְלָעַד וְלֹא יִצְרָעַתְּ אֶת-רִשְׁיִי (במד' קרח יח,ט) לָלוּ אֶת-רוּחַ הַקֹּדֶשִׁים - מחיבתה של פרשה זו כללה בתחלה (זה **(במד' קרח יח,ט)**) וכללה בסוף (זה **(במד' קרח יח,ט)**) ופרט באמצע (ראה ספ"ב קיה) **(במד' קרח יח,ט) בְּרִית לָלוּ עוֹלָם -** כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים (ראה שם). **לָלוּ עוֹלָם -** כבירת הכרותה למלח, שאינו מסריח לעולם.**

בְּרִית – טפחא ללא מרכא לפניה, כעין רבוי בלתי מוגבל לגודל הברית לפינחס על הכפרה הגדולה שכפר על בני ישראל שהתחייבו למיתה 157200 או 177200 איש (רש"י סוף פר' בלק) ומתו רק 24000 שלפי **זהר ח"ג רלז,א** אלו היו בני ערב רב שנשאו נשים משבט שמעון **(תורה שלמה [פט]).** **כְּהֵנָת –** מרכא **עוֹלָם –** אתנה, האתנה מגביל ללמד שלא יעברו בני ישראל ולא יתנו מתנות כהונה בדורות שאפשר לתת, טעם מרכא מרבה מספר הדברים שמי שלא נתן מתנות כהונה כאילו עבר על כלל ופרט וברית מלח.

תַּחַת – רביע, **אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ –** מהפך פשטא זק-קטן, רביע ... זק-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. **אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ –** זק-קטן שתי דרשות (נשלב ראב"ע, ר' יוסף בכור שור, רמב"ן) **ראב"ע –** (טט – א) מאהבתו את השם **ר' יוסף בכור שור ...** כי תחילת גבורתו היתה לשמים ... גם עשה טובה לישראל. **רמב"ן** על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה. (טט – ב) ודרך דרש (היוצא מפשט הכתוב) האב כפר ובניו יכפרו.

תַּחַת – רביע, ארבע סיבות לשכר פינחס: (א) ו- (ב) כפ' **רש"י (כה"ג) קָנָא אֶת-קְנֹאתֵי בְּתוּכֶם –** (טט – א) בנקמו את נקמתי ... כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, **ספורנו** בעשותו נקמה לעיני כולם, (טט – ב) בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. **ספורנו** רב את ריבי.

(טט – ג) **ראב"ע –** (א) מאהבתו את השם **ר' יוסף בכור שור ...** כי תחילת גבורתו היתה לשמים (טט – ד) **ראב"ע** גם עשה טובה לישראל. **רמב"ן** על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה.

אור החיים – חש על כבוד א-להיו, את זה אפשר לצרף ל- (ב) או (ג)
ויְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – וַיְכַפֵּר – טפחא כפוחתת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** ונוצר ענין אחד כפרה לבני ישראל.
ויְכַפֵּר – טפחא (א) כמשנה משמעות מן העבר אל העתיד ואז (ב) בתפקיד כרובי כפ' **זְקֵנִים מְבַעֲלֵי הַתּוֹסֵפוֹת –** וראוי הוא לעשות כפרות אחרות, וכפ' **ספרי. וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לכפר לא נאמר כאן אלא וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים

עַל-בְּנֵי – מקף, כרב-מצב (א) שוגגים, (ב) מזידיים, **עַל-בְּנֵי –** מרכא, מרבה לשוגגים כפרה **יִשְׂרָאֵל –** סלוק, מגביל, שלא מועילה כפרת

ב"ה טוב טעם ודעת למדי (טו"ד) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **הפצית ההשקפות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרשא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג, מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.5 במדבר פינחס כהי (התשע"ה)

במדבר פינחס כז,א:

[א] ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:

תורה תמימה (א) ותקרבנה בנות צלפחד – כיון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים ולא לנקבות, נתקבצו כולן לישטול עצה, אמרו, לא כרחמי בשר ודם רחמי הקדוש ברוך הוא, בשר ודם רחמיו על הזכרים יותר מעל הנקבות, אבל הקדוש ברוך הוא רחמיו על הכל שנא' (תה' קמה, ט) **טוביה' לל' רחמיו על-ל' מעשיו**: [ספרין]:

תורה תמימה הערה א) אינו מבואר מניין למדו דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות ומה טעם בדבר, ואולי י"ל דהוא מפני אותו הטעם שאמרו בתורות י"ג ב' האיש קודם לאשה להחיות [כלומר להצילם כשהם בסכנה] מפני שהאיש מקודש יותר שחייב בכל המצות, וגם מפני המעלות היתירות שיש לזכר בישוב העולם וכמש"כ בב"ב ט"ז ב' אשרי מי שבניו זכרים, ובגדה ל"א ב' זכר בעולם בא שלום בעולם, בא זכר בא ככרו בידו ובכלל הוא הגברים בוני העולם, אשר על כן נקרא הזכר בשם בן על שם בניו וכמש"כ מזה בארובה לעיל ר"פ במדבר, ולכן דרך בני אדם לחוס על מציאותו יותר מעל נקבות:

ותקרבנה בנות צלפחד – אזלא-גרש מונח רביעי, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל. הכלל הוא כפי' ת"ת בהערה א) דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות מסיבות אחדות. לכן **ותקרבנה בנות צלפחד** לדרוש שבענין ירושת ארץ-ישראל לא תהיה העדפה לזכרים אלא שבמקרה כמו שלהן כאשר אב מת בלא בנים יגברו רחמי הקב"ה על נוהג בני אדם והבנות יזכו לרשת את נחלת האב המת בארץ-ישראל. אבל לפי הסבר רש"י הירש (במ' פ' כז, ב) בקשו לקבל ירושת אביהם בנחלת חפר סבן ולא לקבל חלק בארץ כבאות לארץ כי רק זכרים קבלו חלק כזה.

בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות והטעמים מהפך פשטא מלמדים על כך שלפחות אחת הדרשות היא לא כפשוטה. כאן מוכח מבנות צלפחד לצלפחד, ומיוסף לבנות צלפחד.

נפתח ההסבר בפ' רש"י על (במ' פ' כז, ב) **אבינו מת במדבר** ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. ועתה נסביר שבין אם נאמר כי צלפחד היה מקושש העצים ובין אם נאמר כי מן המעפילים היה תבנית הטעמים מוציאה הכתוב ממשווא ומלמדת כי בנות צלפחד הן בנות כשרות וקל וחומר כי צלפחד אדם כשר כנאמר ב-**ספרי זוטא כז, א**). **ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד**, הא כל אדם כשר שעומד בתוך השבט הרי זה שבח לכל שבטו קל וחומר לביתו קל וחומר לגופו קל וחומר למשפחתו קל וחומר לבית אביו

ד"א **ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר** (טט ולסוף נאמר **בן-מנשה**) והלא ידוע שמנשה בן יוסף ומה ראה לשפעתן כאן אלא כל מלך כשר שהיה עומד היו רואין מי שאבותיו כשרין ותולין אותו בו, כמו חזקיהו שתולהו הכתוב בדוד ש-14 דורות ביניהם, כך תולה בנות צלפחד דרך מנשה ביוסף אביו.

עוד יש לברר מה תפקיד ארבעה טעמי מקף בכל זוג מלים בתבנית המלה "בן" והמלה שם האב. מקובל שכאשר מוזכרת שרשרת שמות בן – אב וידוע שאחד מהם צדיק אז כל הנמנים ברשימה צדיקים.

אפשר שכאשר נאמר **צלפחד בן-חפר** טעם מקף בתפקיד רב-מצב אישיותו של צלפחד. כפי שפ' רש"י (ב) ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. אישיות ההולכת אחרי משה ולא מערערת על מנהיגותו ומצוותיו, אבל מהשתוקקותו לארץ-ישראל הוא מקושש עצים, מלאכה האסורה בשבת להראות מאיסתו בחיי מדבר עד כדי מוכנות למסור הנפש כאן בתוך תועלת לציבור למען יראו וייראו בשמירת השבת קדש. **בן-גלעד** לפי שבימי שאול מצד אחד אנשי יבש גלעד על קבורת שאול המלך במסירות נפש, אבל היו ביניהם רבוי של רוצחי נפש. **בן-מנשה** – נאמן יוסף עד כדי גרימת צער לאחי אביו.

תורה תמימה (א) ואלה שמות בנותיו – כאן מנאן דרך חכמתן ולהלן (ס"פ מסעי) מנאן דרך גדולתן, וכדר' אמי, דאמר, בישיבה הלך אחר חכמה, במסכה הלך אחר זקנה² [ב"ב ק"כ א']:

תורה תמימה הערה ב) כאן איירי בענין דין וחכמה, ושם (בפר' מסעי) איירי בענין נשיאתן לאנשים כמש"כ ותהיינה וגו' לנשים, מסתבר (בפר' מסעי) מנאן לפי סדר הולדתן דכן הנהוג שהבכירה תנשא קודם לצעירה. ופליגי אתנא דבר' דס"ל שקולות היו בחכמה ולכן מנאן פעם כך ופעם כך, כפי שיבא לפנינו ס"פ מסעי:

ואלה שמות בנותיו – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות: וכדר' אמי, דאמר, (טט - א) בישיבה הלך אחר חכמה, (טט - א) במסכה (לנישואין) הלך אחר זקנה² [ב"ב ק"כ א'] (טט – אחר השנים): ומה שתורה תמימה כתב בהערה ב) שיש תנא האומר שבנות צלפחד היו שקולות בחכמה אינו מפריע לומר שדרשת ר' אמי היא על הדרך כלל המרומזת בתבנית הטעמים פשטא מונח זקא-קטן.

במדבר פינחס כז,ג: אבינו מת במדבר והוא לא-ה'ה בתוך העדה הנועדים על-ה' בערת-קרח כי-בחתאן מת ובנים לא-היו לו:

אבינו מת במדבר רש"י ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה.

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלפחד (קיצור ימים כי צלפחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים, אור החיים אומר כי היה בן 20 ביציאת מצרים). (ב) גורע את צלפחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **כי-בחתאן מת**

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מענין **אבינו מת במדבר** גורע מהענין מיתה. לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאיסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **במדבר** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'.

רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלפחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש. טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנועה.

ב'ה' טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ד; **המצות ההשפחות**: אתנה, סלוק = סור-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפא = טרא - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפא - קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; **מונח רביע** - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישייה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

במדבר פנחס כז,יא:

ואם-אין אחים לאבי

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה

והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ואם-אין אחים לאבי - מונח זרקא סגול - מוסיף דבר על אביו מענין אביו. - הסבר פורסם בשנת התשע"ג. כאן המשך ההסבר.

ב"ב פרק שמיני יש נוחלין ... ואחין מן האב - ע"פ **תוס'** שאם היה האב קיים היה יורש עכשו, שאינו קיים הרי הוא יורש בקבר להנחיל לשאר בניו הקיימים שהם אחי המת ולאחיו של אב אם אין בניו אחרים לאב ... אחין מן האב אף על פי שאין ודאין כמו אחין מן האם ...

גמרא האב קודם לאחין של המת ולא לבנים ובנות **תוס'** ותיירן ריב"ם דכתביה אשמועינן דקראי שלא כסדרן כתיבי, דאי לא כתב אחי אביו הוי אמינא דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו (טט-לאב) לאחין דלהקדימו לאחי האב לא איצטריך כדאמינן לקמן וגו' ... וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא..

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה

הגמרא בבא בתרא ק"ב ע"י מידת גורעין ומוסיפין ודורשין הוצא נחלת אשתו לבעלה.

הרב משה קובלסקי ה"ו מאורות הדף, מסביר כי הלכה למשה מסיני (הלמ"מ) שהאיש יורש את אשתו ואין אשתו יורשת אותו. הדיון בגמרא עוסק במציאת רמז בכתוב ולא בדרישת הכתוב להוציא מכאן הלכה. לכן מותר שימוש במידת גורעין ומוסיפין ודורשין כי מחפשים רמז רמז להמ"מ. "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

בבא בתרא ק"א ב - רשב"ם - האיש יורש אשתו ולמעוטי אשה שאינה יורשת לבעלה. **רבנו גרשם** והא קראי לאו הכי כתיבי כי אם ונתתם את נחלתו לשאריו דמשמע דאשתו יורשתו ואין יורש אותה. ולכן ע"י גריעה והוספה דורשין...

בעל הטורים ע"פ רבא בגמרא הנ"ל - נחלתו לשאריו, אותיות נחלת שארו לו ואין שארו אלא אשתו. והיינו מה שאמרו חז"ל גורעין ומוסיפין ודורשין פי' גורעין הוי"ו מנחלתו ומוסיפין אותה על הלמ"ד של לשאריו ונשאר לו, הרי **נחלת שארו לו** ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו.

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה - תבנית כעין פרט קדמאה, יצא מן הכלל לדון בענין אחר שלא

כענינו יצא להקל ולהחמיר. תוכן הכעין היצא לדון בענין אחר הוא הפרט בתראה.

ונתתם את-נחלתו - פרט קדמאה, ע"פ מידת גורעין ומוסיפין ודורשין גם מלת **לשאריו** מצורפת לפרט קדמאה אף שהיא מטועמת בטעם גרשיים ללמד על כעין יוצא מן הכלל, ומתקבל פרט קדמאה בעל משמעות **נחלת שארו לו** פרט קדמאה זה עובר ברור בפרט בתראה **הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה**. המובן כענינו הוא שמשפחת האב קרויה משפחתו ולא משפחת האם, אבל יצא לדון בענין אחר שלא כענינו מגלה הלכה ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו. והתיבות **וירש אתה** - מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

יצא מענינו - ירושה במשפחה הקרובה, לדון בענין אחר שלא כענינו - ירושה ע"י משפחה בקרבה כל-שהיא להקל - שיש ירושה בתוך המשפחה ולא תעבר הנחלה למטה אחר ולהחמיר - שלא תירש האשה ובני משפחתה, שלא ירשו אחי האם

הקרב אליו ממשפחתו - מרכא תביר טפחא,

(א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים הלכותיהם לגבי הנושא או שלא כולם מצטרפים לענין, "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם לגבי ההלכה הכתובה אח"כ **וירש אתה**. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

(ב) קבוצת פרטים שלא כולם חלים ביחד, עשויים להיות למוריש קרובים רבים, אבל יש סדר קדימות ביניהם ולכן לא כולם ירשו בפועל, קודם יורשים בעלי הקרבה הקרובה ביותר: הבנים, אח"כ הבנות, ואח"כ אם לא קיימים ואין להם צאצאים יורש האב, ואח"כ אחי המת, ואח"כ אחי האב ואחריהם אבי אביו, ואחרי אבי אביו וחוזר חלילה.

ג' על בסיס של א' וב' לאשה מורשה יש סדר יורשים ולא יורשים ביחד. התיבות **וירש אתה** - מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ספרי (כג) והיתה לבני ישראל לחקת משפט נתנה תורה דעת לחכמים לדרוש ולומר כל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה.

התורה והמצוה (מלב"ם) (כג) והיתה לבני ישראל לחקת משפט, חק הוא הדבר שאין לו טעם ורק המחוקק לבדו יודע טעמו של דבר, אבל משפט הוא דבר שהכל יודעים טעמו ומפני שכפי תורת נחלה הכתובה נדמית שהיא חוקה בלי טעם כי למה ירשו האחים ולא האב, בארה התורה שהוא משפט, כי נתנה רשות לחכמים וגם דעת ובינה לדעת טעם הדברים, ועי"כ חקרו לפי ההלכה והעלו שכל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה ועי"כ יצאה להם ההלכה שהאב קודם להאחים כי הוא קרוב יותר וכנ"ל סימן כ"א.

והיתה - קדמא ואולא במלה אחת, כביכול השוה החכמים למחוקק הוא הקב"ה, לדעת טעם הדברים ולקבוע תקנות על דפוס דברי תורה, כאן לענין טעם בחוקת הנחלות.

* **כעין כלל ופרט או בנין אב**

* ניתנה רשות לחכמים להבין במקרא ע"פ בינה לעתים ולייסד תקנות על דפוס התורה שכך הם מכוונים לדעת עליונה. ענין זה מופיע למשל בעגלות הנשיאים, בענין הנחלות המנחיל נוחל, עינוי יח"כ"פ ושיעוריהם, מלאכות חול המועד ושיעוריהן.

* אם יש כאן כתובים אחדים הבאים כאחד וכל אחד מלמד לעצמו ואז נראה לסווג את **והיתה** - קדמא ואולא במלה אחת ככלל ופרט.

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצית ההשפחות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקב** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שחכה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.6 במדבר פינחס כהי, (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כז,ג – ד:

[ג] אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח פי-בחסאן מת ונכים לא-היו לו:
 [ד] למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו פי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו:

במדבר פינחס כז,ו: פ ויאמר ה' אל-משה לאמר: מופע רביעי בתורה מתוך חמישה של פסוק זה. בין דרשת בנות צלפחד לאחווה בא"י לשמר שם אביהן מתוך חביבותן לא"י ובין הצווי שמתגלה על ידן מהקב"ה.

אפשר שמלת **ויאמר** מלמדת על לשון רכה כי יש לשכנע בנות יורשות בדור הכיבוש והנחלה שתנשאנה רק בתוך שבטן כפי שנלמד ב-(כמ) **פי כז,ה**, ו**העברת את-נחלת אביהן**

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס (המתחיל ברמז תשעא)

[רמז תשעד] **(כמ פי כז,ה)**, ו**ויאמר ה' אל-משה לאמר: (כמ פי כז,ה)** **פן בנות צלפחד ד'ברת**. יפה תבעו בנות צלפחד שכך כתובה פ'

זו לפני במרום אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו. כיוצא בו אתה אומר **(כמ מסעי לו,ה)** ו**נצחו משה את-בני ישראל על-פי ה' לאמר פן משה בני-יוסף דברים: כיוצא אתה אומר (כמ שלח יד,ג)** ו**ויאמר ה' סלחתי כדברך: עתידין אומות העולם לומר אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו.** (עד כאן גם ב-ספרי במדבר פרשת פינחס פיסא קלד)

(כמ פי כז,ה) ו**ויקרב משה את-משפטן** לפי שמשא אמר והדבר אשר יקשה מכם וגו' [התיש הקדוש ברוך הוא כחון באו בנות צלפחד לדין והפליא ממנו שנאמר **(כמ פי כז,ה)** ו**ויקרב משה את-משפטן**. **(כמ פי כז,ה)** ו**ויאמר ה' אל-משה לאמר: (כמ פי כז,ה)** **פן בנות**

צלפחד ד'ברת כך הוא הדין אמר הקדוש ברוך הוא למשה ולא אמרת הדבר אשר יקשה מכם הדין שאי אתה יודע הרי הנשים דנין אותו. רבי שמעון בן לקיש (ט: מלמד זכות) אומר יודע היה משה רבינו את הדין, אלא באו (ט: בנות צלפחד) לפני שרי עשרות תחלה אמרו להם דין של נחלה הוא ואין זו שלנו אלא של גדולים ממנו, באו לפני שרי חמשים ראו שכבדו אותן שרי עשרות אמרו אף אנו יש גדולים ממנו, וכן לשרי מאות, וכן לשרי אלפים, וכן לנשיאים השיבו להן כולן כענין הזה שלא רצו לפתוח פה בפני מי שגדול מהן, אמר משה אם אומר אני להם את הדין אטול את גדולתן (ט: של בנות צלפחד), אמר להן אף אני יש גדול ממני לפיכך **(כמ פי כז,ה)** ו**ויקרב משה את-משפטן לפני ה':**

רש"י הירש במדבר כז (ד) למה יגרע וגו'. "משפחת החפרי" (כז, לב) תחלק את נחלתה בין בני חפר שהם ראשי המשפחה הזאת, ואם מת אחד הבנים האלה, אך הניח בן אחריו, יימסר חלקו לבן הזה הנורש את שמו. מדוע אפוא יימחה שם אבינו, משום שאין לו בן אלא רק בנות, ומדוע לא יימנה בתוך משפחתו? תנה - לנו וגו'. הנה לנו לעמוד במקום אבינו ולהימנות בתוך אחיו, ותן לנו את הנחלה שהיה זוכה בה אילו היה עדיין חי, שהרי כבנו של חפר היה זכאי לנחלה בקרב אחיו.

(ה) **את-משפטן**. נו"ן רבתי - ראה פסוק ו.

(כמ פי כז,ה) ו**ויאמר ה' אל-משה לאמר: ההלכות הבאות פותחות בלשון ויאמר, ולא בלשון וידבר,** ונראה מכאן שאין הן דנות בנושא חדש לגמרי, אלא הן מבארות כלל שכבר נאמר (השוה פי' לעיל פר' ציצת במ' שלח טו, לו, פתיחה ב"ויאמר" ע"פ רוב ביאור למצוות שנתנו כבר, או מסקנה של מאמר קודם, או קשור למאורעות שקדמו והיא תכלית להן, או סיכום של כל המאורעות והמצוות הכלולים בפרשה).

ואכן שני פסוקים כבר קבעו את שיטת חלוקת הארץ: **(כמ פי כז,ג)** **לאלה תחלק הארץ בנחלה למספר שקות: - לגברים; (כמ פי כז,ה)** **אר-בגול יחלק את-הארץ לשמות משות-אבתם ינקלו:** - ללמדנו שאותה חלוקה היא חלוקת ירושה. ולמדנו מכאן את הדין היסודי שהנחלה עוברת בירושה אל הצאצאים הזכרים, ודבר זה נלמד גם מכלל האמור ב-(**וי בהר כה,מו**) **והתנחלתם אהם לבניכם אתריכם לרשת ארצה (ע"י בבא בתרא קי ע"ב).** ועלינו לומר שדין זה היה ידוע גם לבנות צלפחד, ודבר זה ברור מהנמקת תביעתן: **(כמ פי כז,ד)** **פי אין לו בן.** אילו הניח בן או צאצא של בן - כך רמזו בלשון **(כמ פי כז,ה)** ו**נכים לא-היו לו:** - לא היתה להן כל עילה להציג תביעה. ואפשר

שזו גם הסיבה להבלטת **ה** הכינוי של **משפטן** שבפסוק הקודם. היא באה ללמדנו שמשא הכיר את דין הירושה בכללותו, אך ביקש הכרעה ביחס למקרה המיוחד. יתר על כן, אם הארץ נתחלקה על פי שיטת ה"חזרה", שתוארה על ידינו בפרק כו פי' פסוק נה, הרי אפשר שההלכה הרגילה היתה ידועה למשה יפה, ואף הוא ידע שבת יורשת במקום שאין בן או צאצא של בן; אלא שהוא הסתפק באיזו מידה הלכה זו נוהגת בחלוקת הארץ, ונמצא שהשאלה היתה לדידו רק ביחס ל-**משפטן**, והיא נגעה רק למקרה המיוחד שלהן.

שהרי אפשר שזו היתה השאלה: בחלוקת ירושה ממשית דין חמש בנות כדין חמשה בנים, ובלבד שאין שם בן או צאצא של בן, ולפיכך אפשר שחמש בנות צלפחד נידונות כחמשה באי הארץ והן נוטלות חמשה חלקים; חלקים אלה מצטרפים אחר כך לחלקם של שאר כל באי הארץ שמזרע חפר, ובהתאם לעקרון ה"חזרה" הם חוזרים אל חפר ומתוך עזבונו הם מתחלקים בין יורשיו על פי דין הירושה הרגיל. אך אפשר - וכך באמת נעשתה החלוקה (ראה בבא בתרא קיח ע"ב, רשב"ם ד"ה ותרי דידהו) - שבנות צלפחד לא נטלו חלק בבאי הארץ, כי רק הצאצאים הזכרים של חפר קיבלו נחלה כבאי הארץ; אותה נחלה חזרה אל חפר על פי עקרון ה"חזרה" והיא נתחלקה אחר כך לחלקים שוים בין בני חפר, צלפחד ואחיו או יורשיהם, ובנות צלפחד השתתפו רק בחלוקה זו, ורק כיורשי אביהן נטלו את חלקן בנחלת חפר.

טט: הסתפקותן הייתה (א) האם אביהן שמת במדבר זוכה בארץ כיוצא מצרים, וחלקו חוזר אל אביו חפר (ב) האם בנות נוטלות חלק בירושה הראשונה מסבן חפר, ומשפטן שנוטלות.

ויאמר ה' - מרכא טפחא, יתור לרבות, גלוי מפורש מה' של פרשה הכתובה כבר לפני במרום, אשר אפשר היה לדעת את המצווה מצירוף ציוויים אחדים שנאמרו קודם. כפי' רש"ר הירש.

אל-משה - מקף כרב-מצב ע"פ וילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס [רמז תשעד (כמ פי כז,ה)] (א) משה שנפלאה ממנו ההלכה (ב) משה היודע את ההלכה. **אל-משה - מרכא,** כרבוני במצב (ב) משה היודע את ההלכה אבל משווה עצמו לכל שרי ישראל (מעשרות עד אלפים), אשר אינו רוצה ליטול את הגדולה ואומר כמותם יש גדול ממני - הקב"ה.

ע"פ פ' **רש"י הירש** מלת **לאמר** וטעם סלוק מגבילים את בקשת בנות צלופחד לירושה מאביהן ולא לנחלה מכם עצמן. וזאת כדי לשמר שם אביהן בארץ. בירושת הארץ נשים לא קבלו נחלה. אלא מבקשות שצלופחד שמת במדבר שלא מסיבת עירעור על משה אלא מעונו (ראה כז,א), יזכה לנחלה כיוצא מצרים, שתצטרף לנחלת חפר אביו, ואז הן ירשו עם יורשיהם אחרים בנחלת חפר הסבא שלהן, כהלכה כאשר אין לאב בן אלא בת היא יורשת את נחלתו. ראה הסבר ב-(**כמ פי כז,ה**)

הספקות ע"פ **[בבלי בבא בתרא קיט,א]:** (א) מספקא להו אי נוטלות חלק בכורה כי צלופחד היה בכור ומגיעות לו שתי נחלות בירושת חפר. (ב) איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר ל) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ד - המצית הששעיות: אתנה, סלוק = סור-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח- ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, למלד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

במדבר פנחס כז,ז: פן בנות צלפחד דברת נתן נתן להם אחות נחלה בתוך אחי אביהם

והעברת את נחלת אביהן להן:

[ז] פן - רביע, ארבעה חלקים לצלופחד שירשו בנותיו ממנו. ויש בזה הסברים אחרים. אור החיים פירש כלהן:

ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם (בבא בתרא) דף ק"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב (יהושע ז,ה) ויפלו סבלי מנשה עשרה לבד מארץ הגלעד והגשן אשר מעבר לירדן: שיתא דשיתא בתי אבות וד' דידיהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורות פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן אמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא (צלופחד, שגם הם בני חפר, מתו אחרי בואם לארץ בלי צאצאים) הוו ליה עד כאן, כפי' אור החיים דרך (ב) מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה (של הארץ) נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים (כי היה בכור) וירושת ב' אחיו שמתו (ולא היו להם ילדים) (צלפחד ושני אחים, מחלקים ירושת חפר לארבעה חלקים, שניים נטל צלפחד ככבור, ושניים נטל מאחיו, זה בהנחה שלחפר לא היו ילדים זכרים אחים), לזה אמרו (במ' פ' כז,ד) למה יגרע וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, (במ' פ' כז,ד) תנה-לנו וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה: ארבעה חלקים בפירוש שונה מעט:

[בבלי בבא בתרא קיח,ב] דתניא: (במ' פ' כז,ה) נתן נתן להם - זו נחלת אביהן, בתוך אחי אביהם - זו נחלת אבי אביהן, והעברת את נחלת אביהן להן - זו חלק בכורה; רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: נתן נתן. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ-אחות נחלה נפקא. וא"ל רב פפא לאביי: קרא מאי קא חשיב? אי תפלים קא חשיב, טובא הוה! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הוה!

[ספרי] (במ' פ' כז,ה) א"ר חידקא שמעון השיקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא ואמר יודע היה משה שהבנות נחלות, על מה נחלקו אם ירשו בראוי כבמוחזק ואם לאו. ואילו בבבלי נלמד [ב"ב קט,א] יודע היה משה שבנות צלופחד ירושות הן, אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו, וכן ב-[ילקוט שמעוני] משה היה מסתפק אם נוטלות חלק בכורה, ובגמ' [ב"ב קט,א] איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע). אם א"י בגדר ראוי אז אבא מת (כמו צלופחד) אינו מוריש בראוי לילדיו. אלא אמר רבה: ארץ ישראל מוחזקת היא. [רשב"ם] א"י מוחזקת להם מיציאת מצרים אף-על-פי שעדיין לא נכנסו בה, ולכן צלופחד כיוצא מצרים זוכה לחלק אחד מכל עצמו. וחפר אביו כיוצא מצרים זוכה בחלק מכל עצמו. וכן אחי צלופחד בני חפר זוכים מכל עצמם בין אם היו מבאי הארץ בין אם מתו במדבר.

ההבדל בגירסאות בין [ספרי] יודע היה משה שהבנות נחלות ובין [ב"ב קט,א] יודע היה משה שבנות צלופחד ירושות משמעוטי מאד. לפי הסבר [רש"י הירש] ב-[במ' פ' כז,ו] כולם ידעו שאין בנות נחלות בארץ אלא רק ירושות. מה ירשו בנות צלופחד?

(א) נתן נתן להם בתוך אחי אביהם - זו נחלת אבי אביהן, למ"ד שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, זה חלק חפר (סבא הבנות) אבי צלפחד, ואין ללמוד מכאן לחלק צלפחד
(ב) נתן נתן להם - זו נחלת אביהן, טעם קדמא של נתן מרמז לצלופחד אביהן הקודם להן והוא מקבל חלק מכל יוצא מצרים.
(ג) ומכך נגיע לחלק אחי אביהן צלופחד כנדרש מהתוכן ע"י רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: נתן נתן. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו (שמתו ללא ילדים), ההוא מ-אחות נחלה נפקא. נחלה - זקף-קטן, בתפקיד שני אחים לצלפחד. (תנא זה סובר שהארץ התחלקה רק לבאים אליה ולכן גורע חלק חפר הסבא ומוסיף 2 חלקים של שני אחי צלפחד שמתו בארץ. אבל אז גם לצלופחד אין חלק.)
אחות - מונח, רמז למצב ביניים שהאחים קבלו חלקם ומתו בלי ילדים, חזרה נחלתם אצל חפר אביהם המת, ונתחלקה בין האחים החיים או ילדיהם, מכך קבלו בנות צלפחד שתי נחלות קטנות. אלא אם לא היו עוד אחים אז הנחלות היו יותר גדולות.
(ד) ועוד חלק צלופחד ככבור של חפר הנדרש מ-והעברת את נחלת אביהן להן - זה חלק בכורה של צלופחד בנחלת חפר

ע"פ [ספרי זוטא] בתוך אחי אביהם מה שזכו אחי אביהם וכן מה שזכה צלופחד חזר לחפר.
רש"י (במ' פ' כז,ה) נתן נתן - שני חלקים חלק אביהן, שהיה מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר: (ע"פ שפ"ח א אחרי החזרת החלקים לחפר, צלופחד זוכה בחלק אחד ככל בן חפר וחלק אחד ככבור של חפר)

את נחלת - מקף כרב-מצב מוסבר ע"פ רש"י (במ' פ' כז,ה) והעברת ... דבר אחר על שם שהבת מעברת נחלה משבט לשבט [שבנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלבד]
(א) העברת נחלה בדור הירוש ונוחל (ב) העברת נחלה בכל דור אחר-כך.

והעברת את נחלת אביהן - תביר מרכא טפקא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא ירושת בנות שעל חלקם לא חלה ההלכה, היינו במצב (א) בדור הירוש ונוחל בנות ירושות אבל אינן מעבירות נחלה לשבט כעליהם או בניהם.
תבנית הטעמים של בנות צלפחד דברת - מונח זרקא סגול, בתפקיד כעין מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין, אפשר שמרמז לפתרון הספקות שהיו למשה שהעלינו ב-[במ' פ' כז,ו] (א) א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) (ב) הן נוטלות חלק בכורה של צלופחד בירושת חפר.

[ותוספתא מסכת בכורות (צוקרמאנדל) פרק פ"ו,ה"ח] כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו (של פלוני) בחיי אביו (הסבא של פלוני). והפלוני בכור) נוטל פי שנים מנכסי אביו (שמת) ואין נוטל פי שנים מנכסי אביו אביו (ההו כי זה נחשב כראוי לפלוני כי עדיין לא הגיע לאביו לפני מתו) ואם היה אביו (של פלוני) בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אביו אביו (אם הסבא מת לפני האבא של פלוני):
ארץ-ישראל נחשבת מוחזקת מיציאת מצרים. לכן לכל אחד מהנמנים להלן חפר, צלופחד הבכור, בני חפר אחרים (אחי צלופחד) יש נחלה בא"י. נחלת חפר האב נחשבת כמחזקת כלפי צלופחד ואחיו, אבל היא במצב של ראוי לילדיהם. לכן אם מת מי מבני חפר לפני חפר ילדיו יורשים מיד רק חלקו. כאשר מת חפר, בנו שמת לפניו יורשו בקבר ומוריש נחלה זאת לילדיו. בירושת הארץ חפר, צלופחד, אחים כל אחד קבל נחלה. כל הנחלות חזרו אל חפר כדי להורישן לבאי הארץ. אם לחפר היו שלושה בנים, אז יחד עם נחלתו היו אצלו ארבע נחלות. היות צלופחד היה בכור אז הוא מקבל שתי נחלות. ארבע נחלות שאצל חפר מתחלקות לארבע, שתיים ירושות בנות צלופחד ומחלקות לחמש. אבל היות ושני אחי צלופחד מתו ללא יורשים, בנות צלופחד זכו בעוד שתי נחלות שחילקו לחמש ביניהן.
אם לצלופחד היו שלושה אחים אז אצל חפר חזרו ארבע נחלות ויחד עם נחלת חפר היו אצלו חמש נחלות. מחלקים אותן לשש, שתיים יורש צלופחד הבכור בקבר, אותן יחלקו בין חמש בנותיו. שני אחים של צלופחד מתו. האח שלא מת קיבל נחלה. אצל חפר נשארו שלוש נחלות. אותן מחלקים לשניים נחלה ומחציתה יורש צלופחד בקבר ומוריש לבנותיו שמחלקות בחמש. נחלה ומחציתה קבל האח החי או ילדיו.

ב'ה טוב טעם ודעת למדין (טו"ו) כי מצויות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **הפצית התשע"ו**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא = טראג – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מף – כד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.7 במדבר פינחס כהי (התשע"ז)

במדבר פינחס כהי: צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים וְהַפִּיחֶם אוֹתָם:

במדבר פינחס כהי: כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לָכֶם עַל-דַּבַּר-פְּעוֹר

וְעַל-דַּבַּר קְנֹזִי בַת-נְשִׂיא מִדִּין אַחֲתָם הַמִּקְפָּה בְיוֹם-הַמַּגְפָּה עַל-דַּבַּר-פְּעוֹר:

[כלי יקר] (במ' פי' כהי) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם וגו'. בפסוק הקודם נראה כפל לשון (במ' פי' כהי) צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים וְהַפִּיחֶם אוֹתָם:

מה בין צָרוּר ל-וְהַפִּיחֶם, וחז"ל אמרו (תנחומא פנחס ג) מכאן הבא להורגך השכם להורגו. הערב להורגו מבכי ליה שהיה המדינים התחילו בקלקלה. ולשון צָרְרִים צריך ביאור כי משמעותו שעדיין הם צוררים לכם. ואולי ידע ה' יתברך מה שבלבכם של המדינים שעדיין לא נח רוגזם ועדיין הם צוררים חושבים מחשבות להתעולל עלילות ברשע ואולי יותר מבראשונה לפי שנורא דאחותם דלוק בלבם להתנקם לפיכך השכם לצרור אותם. ופשוטו ש-צָרְרִים הוא שם דבר לומר שמעולם הם צוררים שלכם כי מתחילה (בר' וישב

לזל) וְהַמְּדִינִים מְקָרוּ אוֹתוֹ אֶל-מִצְרַיִם לְפֹטִיפֵר סָרִיס פְּרַעֲהוֹ שֶׁר הַטְּבָאִים: פ, אחר כך עשו מדין שלום עם מואב על ישראל, אחר כך הפקירו בנותייהם להכשיל את ישראל, נמצא שהמדינים מעולם רצועת מדרות ישראל על כן אמר כי הם צוררים שלכם:

וכדי ליישב הכפל אומר אני שצוה ה' על שני דברים אחת, (במ' פי' כהי) צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים לצערם תחילה ימים רבים, ואחר כך וְהַפִּיחֶם אוֹתָם: וכל כך למה לפי שצוררים הם לכם והוא נתינת טעם על צרור, ... וזה שאמר (במ' פי' כהי) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם

בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לָכֶם עַל-דַּבַּר-פְּעוֹר כי כל עיקר צער זה שציערו אתכם היתה הכוונה להכריח אתכם לפעור. ועל מה שאמר (במ' פי' כהי) וְהַפִּיחֶם אוֹתָם נתן טעם ואמר (במ' פי' כהי) **עַל-דַּבַּר קְנֹזִי בַת-נְשִׂיא מִדִּין אַחֲתָם הַמִּקְפָּה בְיוֹם-הַמַּגְפָּה עַל-דַּבַּר-**

פְּעוֹר: לפי שאחותם היא המוכה יחשבו גם המה להנקם ולהכות אתכם על כן השכימו להכות אותם כי הבא להורגך השכם להורגו.

ואולי שלכך נאמר (במ' פי' כהי) וְהָיָה אַחֲרֵי הַמַּגְפָּה סוף פסוק (טט: סימון פרשה פתוחה) וב(טט: טעם) אֲתַנְחַתֵּא לְדַרְשׁוֹ אֲשֶׁל־אֲחֵרֵי וְאֲשֶׁל־פָּנִי: לאחריו כפשוטו, ולפניו לומר שגם אחרי המגיפה הם רוצים להכות אתכם על דבר אחותם המוכה, על כן תשכימו להכותם:

וְעַל-דַּבַּר קְנֹזִי בַת-נְשִׂיא מִדִּין – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה להמשכה בעתיד. ע"פ [כלי יקר] שנאת מדין לישראל התגלתה לראשונה במכירת יוסף, אח"כ הושעתה עד הגעת עם ישראל לערבות מואב, כאן שוב התגלתה בעצת בלעם וביתר שאת ממואב ועל ריב לא להם ולכן שלחו בת נשיא מדין להחטיא את ישראל, ואם לא ישמידו אותם מדין ימשיכו להתנכל לישראל.

במדבר פינחס כו: שבעה שבטים בזרקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

[יב] **בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנִמְוָאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיִמִּין מִשְׁפַּחַת הַיְמִינִי לְיִכִּין מִשְׁפַּחַת הַיְכִינִי:**

[טו] **בְּנֵי נָדָב לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחִנֹּי מִשְׁפַּחַת הַחִנִּי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹנִי:**

[כ] **וַיהִי בְנֵי-יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפָּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:**

[כג] **בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֹרֵד מִשְׁפַּחַת הַסֹּרְדִי לְאֵלֹון מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיִחִיאֵל מִשְׁפַּחַת הַיִּחִיאֵלִי:**

[לד] **אֵלֶּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּתָלַח מִשְׁפַּחַת הַשׁוּתָלַחִי לְבִכְר מִשְׁפַּחַת הַבִּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי:**

[לז] **בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִלְעָה מִשְׁפַּחַת הַבִּלְעִי לְאִשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁבֵּלִי לְאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:**

[מד] **בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיְמִנָה לְיִשָּׁי מִשְׁפַּחַת הַיִּשָּׁיִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבִּרְיָעִי:**

שבעה שבטים בזרקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

[בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266] מה, טו וידגו לרוב. פעמים הם מרובים ופעמים הם נדוגים. בזמן שבני אפרים מרובים בני מנשה מועטים, ובזמן שבני אפרים מועטים בני מנשה מרובין במנין. במדבר סיני את מוצא בני אפרים מרובים מ' אלף וה' מאות ובני מנשה מועטין ל"ב אלף ומאתים. ובמנין ערבות מואב את מוצא בני מנשה מרובין שנים וחמשים אלף וז' מאות ובני אפרים מועטין ל"ב [אלף] ו(ג) [ה'] מאות.

[רש"י במדבר כו, (ג)] לזרח – הוא צוחר, לשון צוהר. אבל משפחת אהר בטלה, וכן חמשה משבט בנימין, שהרי בעשרה בני ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה, וכן אצבון לגד, הרי שבע משפחות (פי' אשל אברהם רש"י לדעת רבותיו כתב שאצבון בטל אבל רש"י עצמו סובר ב-טו, כט) שאוני הוא אצבון, ולפי זה המשפחה השביעית החסרה היא ישוה מבני אשר הנזכר ב-(בר' וישג מז, ז) ... ולפי הדעה שהמשפחה השביעית החסרה היא אצבון, יש לומר שישוה לא היו לא בני ולכן לא נמנה בתור משפחה (גו"א), וראה בפסיקתא זוטרתא פנחס קלב, ב: "בני אשר – לא הזכיר כאן את ישוה, מלמד שלא הוליד"

. ומצאתי בגמ' ירושלמית, שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה, שנאמר (דברים י, 1) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות שמעי ועזיאל, ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרח, והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא דרש שמתו במגפה בדבר בלעם, אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני, נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

[אבן עזרא איוב לב, ב] יאיר בן מנשה הוא מבני יהודה כאשר מפורש בדברי הימים: וב-**[בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266]** נאמר ... מכיר העמיד בנים, אבל יאיר לא העמיד בנים, לכך כשמנה משפחות מנשה מנה למכיר ולא מנה ליאיר, לפי שלא היו לו בנים, ולכך כשהלך יאיר ולכד חלק גלעד קרא אותן חוות יאיר על שמו, כד"א ויקרא אותן חות יאיר (במדבר ל"ב מ"א). אמר אחר שלא זכיתי להעמיד בנים שיטלו חלק בארץ והלכתי ונלחמתי במ ולקחתי אותה בשביל אחי, הנני קורא כל מה שלכדתי על שמי.

[אוצר המדרשים (אייזנשטיין) ויושע עמוד 155] אז נבהלו, אמרו חז"ל מפני מה נתייראו יושבי פלשת? מפני שהרגו מבני אפרים מאתים אלף איש שמנו את הקץ ביציאת מצרים וטעו בשלשים שנה ויצאו בכח גבורתם, וכעס עליהם הקדוש ברוך הוא ומסרם ביד פלשתים.

[דף על הדף פסחים דף ג עמוד ב] ואמר לו על דברי התוס' בפסחים (ג ב) שלריב"ב לא היה קרקע והקשה רבי ישראל איסר איך תמצא שיהיה בר ישראל שא"ל (שאין לו) חלק בא"י. ות"י הרה"ק דהלא מבואר בש"ס בסנהדרין (צב ב) שריה"ג אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בנים ובנות. עמד ריב"ב על רגליו ואמר אני מבני בניהם ומאן ניהו מתים שהחיה יחזקאל אלו בני אפרים, שמנו לקץ וטעו. וידוע כי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, וא"כ בני אפרים שיצאו קודם שפקד עליהם ה' לצאת ממצרים,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצית ההשערת**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לא היו נחשבים בכלל יוצאי מצרים ול"ה להם חלק בארץ, וכמו"כ ריב"ד שהיה מבני בנייהם ל"ה לו חלק בארץ עכד"ק ודפח"ח.
[דף על הדף ראש השנה דף זי עמוד א] והנה במדרש איתא דנקרא זבולן משום דכתיב בנה בניתי בית זבול לך ביאר כ"ק האדמו"ר הגדול זצוקל"ה מסאכטשוב דע"י שזבולן הי' **מבטל עצמו ליששכר** וחשב את עצמו כלא נגדו, מזה נשפע אור המקדש עכד"ק.

שמעון – אהד בטל ועוד כ"ד אלף בשטים, בנימין – חמש משפחות בטלו במדבר וברש"י (כו, כד) עוד חמש בטלו כמעט לגמרי בפלגש בגבעה, גד – אצבון, אשר – ישוה, אפרים – מאתים אלף מתו ביציאה ממצרים ל' שנה לפני יציאת מצרים, ועוד שהתמעטו מאד במדבר, יהודה – ער ואונן מתו לפני הירידה למצרים, ועוד אם נאמר כי יאיר בן מנשה היה מיהודה ונקרא בן מנשה על שם אמו ממנשה, היות ולא היו לו בנים, הרי שיש משבט יהודה חסרון בכך שלא הביא יאיר בנים.
זבולון – צ"ע, כגון זבולון מבטל עצמו ליששכר

ראה **בראשית ויצא כט, לג – לד**:

[לג] ונתהר עוד ונתלד בן ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אָנְכִי ונתן לי גם את זה ונתקרא שְׁמוֹ שמעון:

[לד] ונתהר עוד ונתלד בן ותאמר עתה הפעם יקנה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על-כן קרא שְׁמוֹ לוי:

ונתהר עוד ונתלד בן – מונח זרקא מונח סגול, אפשר כי זרקא סגול בתפקיד גריעה מן הענין. נקדים ונאמר כי ב-(במ' פי' כו) במנין השבטים אחרי מעשה השטים, שבעה שבטים מוטעמים בזרקא סגול וזרקא סגול – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. ושם אלו השבטים שחסרו משפחה או משפחות וגם למי מהמשפחות שלא נולד ילד, וזבולון המתבטל ליששכר.
נאמר שכאן, לאה נתבאבה על כך ששמעון ולוי יהיו ללא נחלה של ממש בא"י, וללא פרנסה מנחלה.

אפשר כי בשמות הבנים טעמי רביע וזקף-גדול לרמז כי הארץ מחולקת לאבות יוצאי מצרים באמצעות הבנים העומדים להיכנס לארץ ישראל, ונשמות האבות מעוברות בבנים

אפשר כי בשמות הבנים הבכורים רביע – לתת לכם נחלה נוספת על אחיהם שרובם בטעם זקף-גדול.

(במ' פי' כו,ג) **שאו את ראש כל עדת בני ישראל** – גרשיים מונח מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו.

(במ' פי' כו,ג) **וידבר משה ואֵלֶיךָ הפתח אתם** – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד, דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים או שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר כי תבנית טעמים של פסוק (ב) באה כהקדמה לומר שהנלמד אחריה מפסוק (ג) ואילך יוצא מן הכלל במבנהו ללמד על מקומו. פסוק (ג) מורה על כלל מלמד וממנו ואילך (א) חילק קבוצות תבניות טעמים בין השבטים כדי ללמד מכולם על כולם

(א,א) כל בעלי שם המסתים בא-ל מוטעמים ב-קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כשם שהטיל י-ה בשמות כל בתי האב להעיד כי כולם נשמרו ע"י השם במצרים, כך בכולם א-ל עשה, סוף המלה משמש הסבר להתחלה,

אבל בשמעון **למנואל משפחת הנמואלי** אין קדמא זקף-קטן

גד **לאראלי משפחת האראלי**

זבולון **ליחלאל משפחת היחלאל**

גלעד בן מנשה **ואשריאל משפחת האשריאל**

בריעה בן אשר **למלכיאל משפחת המלכיאלי**

נפתלי **ליחצאל משפחת היחצאל**

אבל אלון בן זבולון בזקף-גדול צ"ע

(א,ב) **זרקא סגול** – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. כעין מוסיף או גורע מהענין על הענין

בכור ראובן רביע בראובן, הבכור פשטא מונח זקף-קטן

בכור שמעון רביע מונח זקף-קטן, הוא גם עם א-ל

בכור גד רביע מונח זקף-קטן,

הגדול בבני יהודה החיים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור זבולון רביע פשטא זקף-קטן,

בכור אפרים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור בנימין רביע פשטא זקף-קטן,

בני בלע בן בנימין **משפחת הארדי לנעמן משפחת הנעמי**

בכור אשר רביע פשטא זקף-קטן,

(ב) פרשת המנין היא הכנת רשימת נוחלים בארץ הבאה אחריה. אפשר כי קבוצות הטעמים באות לתאר לגבי כולם, השיטות השונות לקביעת הנחלות.

נוחלים הנכנסים בשם עצמם, אח"כ חוזרות הנחלות ומתכנסות לפי יוצאי מצרים, וחוזרות ומתחלקות לפי הנכנסים. ועוד לפי ערך כספי, ועוד ע"פ הגורל.

קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין – מלמד שהרכבת הרשימה מתחילה מהנוחלים הנכנסים לארץ, אח"כ פעולת חישוב, לבסוף חוזרים לנכנסים לארץ לתת להם הנחלות.

זרקא סגול – בפעולות החישוב גורעים ומוסיפים מהנכנסים לפי יוצאי מצרים וערכים כספיים ולסוף קובעים מי יקבל מה.

רביע וזקף-גדול יתארו איסוף נחלות הנכנסים לפי אבות יוצאי מצרים, כעין עיבור בנכנסים של נשמות היוצאים ממצרים שלפיהם מכנסים ומחלקים שוב הנחלות. אפשר כי גם קשור לארבע קבוצות החלוקה ואופן הגורל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרף – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מייג' מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.8 במדבר פינחס כהי (התשע"ח)

נחמיה ט (ז) אתה-הוא ה' האלהים אשר בחרת באברהם והוצאתו מארץ כנען ואתה אתה שמו אברהם:
(ח) ויצאת את-לכבו נאמן לפניך וברות עמו הגרית למה את-ארץ כנען החמי האמרי ונספרני וניבוכי ונגרשני לתת לזרעו נתקם את-דברך כי צדיק אתה:

במדבר פינחס כו,נג: לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות:

[שפת אמת במדבר פרשת פינחס תרמח] בענין המנין (במ' פי' כו,נג) לאלה תחלק הארץ. שיש לכל איש ישראל חלק מיוחד בא"י כמ"ש לעיל. וכן כתיב וישב כו' איש תחת גפנו כו' תאנתו. וזה הי' ענין הגורל (טט) – אפשר מרומז במלים (במ' פי' כו,נה) **על-פי הגורל** (ש טט – הגורל) הכיר כל אחד מקום המיוחד לו כי נתינת א"י הי' **בכלל ובפרט**. ויתכן לפרש בזה מ"ש (נחמיה ט,ח) **וכרות עמו הגרית למה כו' הוא בכלל.** אח"כ (נחמיה ט,ח) **לתת לזרעו** הוא נתינה בפרט שנתן לכל א' חלק השייך לו. לימוד ב-כלל ע"פ **[שפת אמת]** הוא במלים (נחמיה ט,ח) **וכרות עמו**, לימוד זה מרומז בתבנית הטעמים של **וכרות עמו** – קדמא ואולא בתפקיד דרך לימוד בכלל ופרט כאשר הכלל הוא במלים המוטעמות או בסביבתן. לימוד ה-פרט ע"פ **[שפת אמת]** הוא במלים (נחמיה ט,ח) **לתת לזרעו** הוא נתינה בפרט שנתן לכל א' חלק השייך לו. על דרכי החלוקה לכל פרט מלמדים הכתובים (במ' פי' כו,נג – נו) שתחילתן ב-**(במ' פי' כו,נג) לאלה תחלק הארץ** וגו'. בפסוקים ב-**(במ' פי' כו,נג – נו)** אין טעם קדמא ואין טעם אולא. ה-שפת אמת] למד את הכלל ופרט מ-**(נחמיה ט,ח)**.

במדבר פינחס כז,כא: ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה:

ולפני – קדמא ללא אולא אפשר מלמד על דרך לימוד בסדר מסויים. שאלה באורים ותומים הוא רק למלך ובענינים הקשורים לגיהול המלכות. בעינייני מלחמה קודם המלך עומד בענוה **ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' אלעזר הכהן יעמד** – מהפך פשטא זקא-קטן, הכהן מכוון לקבל השאלה בענוה ובמחשבתו הטהורה יכוון להיות בביטול שלא יפריע לקבלת התשובה ויבין לצרף נכונה את האותיות המאירות בחושן משפט.

[ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ה (וילנה יב,א)] מתני' ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד וגו' [פני משה] כדתנן בפ"ק (טט: כנלמד בפרק ראשון) והכא תני (טט: כאן למד) דאף על גב דיש רשות למלך כדחשיב במתני' מ"מ במלחמת הרשות צריך ע"פ בית דין של ע"א.

גמ' דכתיב (במ' פי' כז,כא) על-פיו יצאו – קדמא ואולא **ועל-פיו יבאו** – מונח רביע

[פני משה] ואף על גב דמשמעות הכתוב על אלעזר הוא מ"מ דריש מ-**הוא**, דכתיב בתריה דדרשינן **הוא**, זה מלך ש-**על-פיו ועל פי סנהדרין מוציאין למלחמת הרשות.** בשביל הכהן מלת **הוא** יתירה, כי כבר מוזכר ברישא של הפסוק. לכן דורש המלה למלך.

(במ' פי' כז,כא) הוא וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה

וְכָל-הָעֵדָה – מקף כרב-מצב מעורבות בית הדין של שבעים ואחד בהחלטות המלך (א) במלחמת מצווה לא חייב לערב את בית הדין (ב) במלחמת רשות חייב החלטת בית דין.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (א) מלחמת מצווה

הוא – תביר, בתפקיד מחלק וממעט. למלחמת מצווה (שבעה עממין ועמלק) מחלק בין המלך ובין הסנהדרין וכל העם. המלך שואל באורים ותומים ובאישור וברכת ה' מוציא למלחמה, **וְכָל-הָעֵדָה** – סלוק מגביל שאין העדה בשאלה של יציאה למלחמת מצווה. עדה ע"פ **[רש"י]** עה"ת היא הסנהדרין של ע"א דיינים. ו-**[שפת"ח]** הוסיף שהם עיני העדה. ואו **וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ** – מרכא טפחא, יתור לרבות חתן מחדרו וכלה מחופתה, ועוד ארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונטוע כרם ולא חיללו, אבל אפשר שלא כל הירא ורך הלבב, כי אלה עלולים לרפות ידיהם של האחרים.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (ב) מלחמת רשות

פי' **[פני משה]** צריך ע"פ בית דין של ע"א. **וְכָל-הָעֵדָה** – סלוק מגביל את החלטת המלך לבדו ומצריכו להיוועץ ולהחליט ע"פ הסנהדרין, ואו **הוא וכל-בני-ישראל אתו** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב ושעל חלקם לא חלה ההלכה. פוסר מיציאה למלחמת רשות קבוצת אנשים אשר בה נמנים על פי תבנית הטעמים של **ועל-פיו יבאו** – מונח רביע, לפחות ארבעה מיני אנשים: חתן וכלה, וארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונטוע כרם ולא חיללו, וכל הירא ורך הלבב.

(במ' פי' כז,כא) ושאל לו במשפט האורים – מרכא תביר מרכא טפחא, אחד מאופני צירוף האותיות בחושן כנדרש בקטע הבא:

(שמ' תצ' כז,כא) וְהֶאֱבָנִים תְּהִינָּה עַל-שְׁמַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל-שְׁמַתְּם פְּתוּחֵי חֹמֶת אִישׁ עַל-שְׁמוֹ תְּהִינָּה לְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים:
(שמ' פק' לט,יד) וְהֶאֱבָנִים עַל-שְׁמַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל-שְׁמַתְּם פְּתוּחֵי חֹמֶת אִישׁ עַל-שְׁמוֹ לְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים:
(שמ' תצ' כז,כא) וְהֶאֱבָנִים תְּהִינָּה עַל-שְׁמַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה – דרגא תביר מרכא טפחא, על-שְׁמַתְּם התבנית דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד מהם חל הענין המדובר או שמצטרפים לענין אחד.

(שמ' פק' לט,יד) וְהֶאֱבָנִים עַל-שְׁמַת – קדמא **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** – מרכא תביר מרכא טפחא, על-שְׁמַתְּם התבנית מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם לגבי הענין או שאינם מצטרפים לענין אחד **ויש שכתבו שהאמוראים אינם חולקים כלל אלא כל אחד מוסיף על דברי חברו, כי השם היה בין כפלי החושן**⁴⁶ וכשהיה הכהן מכוין בחלק השם שנקרא אורים, **(שמ' פק' לט,יד) על-שְׁמַת** – קדמא, בשם הראשון של הצירוף אורים ותומים), היו האותיות של האבנים **בולטות ומאירות בלי סדר** **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** – מרכא תביר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-סוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בסדר המענה) וכשהיה חוזר ומכוין בחלק השני של השם הנקרא תומים (תהי"ן) – אזלא-גרש, השם השני היוצא אחר הראשון), היו האותיות מצטרפות ונעשות תיבות⁴⁷ על-שמת בגי-ישרצל שפתים עשרה – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף). ובירושלמי נחלקו אם הכתב היה בולט או שהכהן שמע בנבואה קול שמישיב⁴⁸.

במדבר פינחס כז,יח: ויאמר ה' אל משה קח-לך את-יהושע בן-נון איש אשר-רוח בו ויסמך את-יהויהו עליו ויצננהו
במדבר פינחס כז,כג: ויסמך את-יהויהו עליו ויצננהו פאשר דביר ה' ביד-משה: פ

(כז,יח) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה** – מרכא טפחא, ... וכן (כז,יח) **דְּבַר ה'** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר מרמזים לפ' רש"י שמשוה הוסיף ליהושע בחכמה בהוד ומהרב ומהרב ויספיש גם בנבואה. [רש"י] (כז,כג) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה** – בעין יפה, יותר ממה שנצטווה; שהקדוש ברוך הוא אמר לו: (כז,יח) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה**, והוא עשה בשתי דיני, ועשאו ככלי מלא וגדוש (ראה ספ"ב קמא) ומלאו חכמתו בעין יפה. **פאשר דביר ה'** – אף לענין ההוד; נתן מהודו עליו.

[בבלי סנהדרין יג,ב] תנא: סמיכה (לשני קרבנות צבור בלבד (שעיר במשתלה, פר העלם דבר) בשלושה דינינים מסנה' של ע"א) וסמיכת זקנים (דיינים חדשים) בשלשה. מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים? אמר רבי יוחנן: מיסמך סבי (רש"י: לקרות להם רבי). אמר ליה אביי לרב יוסף: מיסמך סבי בשלשה מנלן? אילימא מדכתיב (במ' פ' כז,כג) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה עָלָיו – אי הכי תסגי בחד, וכי תימא (טט: וכי תאמר) משה במקום שבעים וחד קאי (רש"י: לפי שהיה משה ראש להם ושקול ככולם) – אי הכי ליבעי שבעים וחד (טט: אם כך צריך ע"א דיינים) –! קשיא (טט: המקור לסמיכה בשלושה ולפי **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ג]** שלפחות אחד מהם סמוך, נשאר לא פתור).**

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: בידא ממש סמכין ליה (רש"י: בלשון בעיא גרסינן ליה, כלומר מי בעו (טט: האם צריך) לאתנוחי ידיהו על רישיה דסבא)? – אמר ליה: סמכין ליה בשמא, קרי ליה רבי, ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות (רש"י: דאלהים כתיב) (שמות כב), דמשמע דייני מומחין, והיינו סמוכין, ובשאר דיני ממונות לא בעינן מומחין, כדאוקימנא בריש פירקין (סנה' ב,ב) משום נעילת דלת כגון בארבעה שומריין, וגזילות, דיינינן בבבל אף על גב דליכא סמוכין, דשליחותיהו קא עבדינן, כדמפרש בהחובל (בבא קמא פד,ב), אבל בקנסא – לא עבדינן שליחותיהו, משום דלא שכיחא, ולית בה חסרון כיס). וחד לא סמך (טט: האם סומך אחד אינו סומך)? (טט: מביאה הגמרא מעשה רב להוכיח שאחד סומך) והא אמר רב יהודה אמר רב: ברם, זכור אותו האיש לטוב, ורבי יהודה בן בבא שמו, (שסמך יחיד את) רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע. רב אויא מוסיף: אף רבי נחמיה. (טט: מוסיפה הגמרא) רבי יהודה בן בבא אחריני הוו בהדיה, והאי דלא חשיב להו – משום כבודו דרבי יהודה בן בבא.

(במ' פ' כז,כג) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה עָלָיו** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד מהם חל אותו ענין או אותה הלכה. הנושא הוא מנוי דיינים סמוכים בכל הדורות שסמכו כמסוכם ב-**[רמב"ם סנה' פ"ד]**.

וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה – מקף כרב-מצב (א) משה סמך בהנחת ידיו, (ב) סמיכה לדורות בקריאת הנסמך "רבי" **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]**, וב-**[ה"ו]** כתב שאפשר לסמוך בארץ-ישראל גם בשליחת כתב ממקום למקום.

[אלהיו הנביא – ממקבלי התורה ומוסריה – הרב אליעזר ויספיש, ישורון ע' תקצד] פ"א, ס"ד, המתמנה להיות 'ראש במסורת הקבלה' מקבל את סודות התורה והליכותיה. ... כתב בספר 'חידושי מר"ן רי"ז הלוי על התורה' ... 'דאיתא ב"ספרי' פר' פינחס (פיסקא קלו) "(דב' ג,כח) 'וצו את יהושע' – צווהו על דברי תלמוד'. ומפרש הרמב"ם, שנצטווה על תורה שבעל-פה, וזהו "שים באזני יהושע". ועיין בתמורה (טז,ב) דכשנשתכחו מיהושע שלש מאות הלכות עמדו כל ישראל להרגו, והיינו משום שהוא המצוה על תורה שבעל-פה. עד כאן לשונו. ... מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. ... שחיוב זה הוא מלבד החיוב שנתחייב כל אדם שלא לשכוח דבר אחד מן התורה.

(כז,כג) **וּיצַנְהוּ** – לדון דיני קנסות, **וּיצַנְהוּ** – אתנה מגביל, מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. **פאשר דביר ה'** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלקם לא חלה הלכה הקשורה לנושא או לא חל תת ענין הקשור לנושא, ע"פ בבלי יומא ללמדך שלא כל מה שדבר ה' העביר משה ליהושע, כגון טעם פרה אדומה.

בַּיַד-מֹשֶׁה – מקף מרמז לרב-מצב ע"פ **[בבלי סנה' יג,ב]**, (א) הנחת יד הסומך ממש על ראש הנסמך; (ב) לפי הגמרא [שם] הסומך קורא בשם הנסמך וקורא לו רבי. ולפי שרב אשי פסק זאת והוא אחרון אז להלכה נוהגים לפי מצב (ב). ולרמב"ם לא קורא בשם הנסמך. **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]** וכיצד היא הסמיכה לדורות לא שיסמכו ידיהן על ראש הזקן אלא שקורין לו רבי ואומרים לו רבי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות. **בַּיַד-מֹשֶׁה** – סילוק מגביל, אפשר שמלמד שרק לדיין הדן דיני קנסות צריך סמיכה.

[רמב"ם סנהדרין פ"ד] [הלכה א] אחד בית דין הגדול ואחד סנהדרין קטנה או בית דין של שלשה צריך שיהיה אחד מהן סמוך מפי הסמוך, ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר (במ' פ' כז,כג) **וּסְמַכְתָּ אֶת-יְהוָה עָלָיו ויצַנְהוּ, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו, ואחד הנסמך מפי הנשיא או מפי אחד מן הסמוכין אפילו לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם. **[הלכה ג]** ואין סומכין סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלשה והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים כמו שביארנו.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והותרה שבעל-פה, התחסי"א – התשפ"ד; **המצות החששות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (קראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפאק** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סולר – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.9 במדבר פינחס כהי (המצוה ט)

במדבר פינחס כהי: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמְרוֹ: מוֹפֵעַ סִיג (63) שֶׁל הַתּוֹכֵן, שֶׁם הוּי"ה בְּצִירוֹף סִיג [אַרְמוֹן עַל מְכוּנָו, הֶרֶב אַרְמוֹנֵי (אוֹצֵר הַחֲכָמָה)] סִיג גי' כבו"ד א"ל.

(במ' פי' כהי, וַיִּדְבֶר ה') – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מידת סמוכים, מידה (כב) (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, כאן אפשר גם לצרף את מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (הכתוב לפניו), כבו"ד א"ל מתגלה בעוברו על מידת הדין שבו נסתימה פר' בלק (במ' בלק כה, טה) **וַיִּהְיֶה הַמַּתְקִים בַּמַּגְפָּה אַרְבָּעָה וַעֲשָׂרִים אֲלֵף: פ** וכבר בה היה ניצנוץ רחמים בהגבלת המגיפה. **(במ' פי' כהי, וַיִּדְבֶר ה')** – מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן פרטי העברת הדין המפורטים ב- (כה, יא) השבת חימה, קנאת קנאות ה', וב- (כה, יב, יג) השפעת ברית שלום לכהונת עולם לפינחס, שזאת אמורה להיות תכונת הכהנים שפעולותיהם תהיינה מאהבת ישראל (כגון מידת חסידות (לא הלכה) שרק כהן אוהב ישראל יפסוק במצורע). ע"פ מה שכתב [אדרת אליהו, אופן שני] על הפסוק (דב' הא' לבג, כ) **כִּי שָׁם הָאֱלֹהִים הִבְיָנוּ לְאֵלֵינוּ: ...** המלים **כִּי שָׁם**. (כוונתן לשם שגי' צירוף אותיות הו"ה שלו עולה) ס"ג: ומרומז בו גילוי רצון עליון וכפיל' **[פנינים יפות דברים ג]** להביא לתשובה בחודש התשובה באלול לתיוקן המעשה בשיטתם שהיה באלול.

במדבר פינחס כה, טז: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמְרוֹ: מוֹפֵעַ סִיג (64) שֶׁל הַתּוֹכֵן,

[אַרְמוֹן עַל מְכוּנָו, הֶרֶב אַרְמוֹנֵי מ"ח (אוֹצֵר הַחֲכָמָה)] (א) 64 גי' דנ"י שם חמישים משם ע"ב. סוד דנ"י של אדני" ממש, שהוא דין גמור אלא שנהפך לחסד ישראל בהיותו נחתם בזרוע הימין, והופך את טבעו, בסוד "זיל בקרתא זיל בנמוסא", וכל שכן שמתפייס על ידי הכופר, כי הוא עושה דין באומות העולם. כד"א: (תהי' קיח, טו) **וַיִּמְן ה' רִמְמָה וַיִּמְן אֱלֹהֵי עֵשָׂה קָיִל: (ב) 64 גי' שלושה השמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה (במ' שלח יד, יז) **וַעֲמָה וַיְגַדְלֵנָּה לְשֵׁם אֱלֹהֵי כְּאֲשֶׁר תִּתְּבוֹנֵן בַּמְּסוּרָה מִקְדְּמוֹנֵינוּ, דִּי"ן הוּא** בגימטריא גי' שמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה. אותם ה-ג' שמות של רחמים ממתקים כח הדין ומתהפך לרחמים על ידי כח אלו השמות, נמשך אל הדין רחמים גמורים וגו'**

נתבונן בשלושה פסוקים ביחד **(במ' פי' כה, טו) וְשֵׁם הָאֵשָׁה הַמִּקְּהָה הַמְדִינִית קִזְבִּי בַת-צֹר רֵאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְוָן הוּא: פ**

במדבר פינחס כה, טז: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמְרוֹ: (כה, יז) צְרוּר אֶת-הַמְדִינִים וְהַפִּיתֶם אוֹתָם:

(במ' פי' כה, טו) וַיִּדְבֶר ה') – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מידת סמוכים, מידה (כב) (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, היינו מהדין שגרמו המדינים הגענו להתעוררות רחמים. עכשו נסביר תבנית הטעמים של **(במ' פי' כה, טו) וַיִּדְבֶר ה')** – מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אלו ג' שמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה שע"י צירופן ממתקים כח הדין ומתהפך לרחמים. על ידי כח אלו השמות, נמשך אל הדין רחמים גמורים, כאן אפשר גם לצרף את מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (כאן מ- (כה, טו) אל (כה, טו)), ותוצאת הרחמים הגמורים היא עשיית דין באומות העולם והציווי **(כה, יז) צְרוּר אֶת-הַמְדִינִים וְהַפִּיתֶם אוֹתָם:** ואח"כ מנין לפי משפחות משהוסר הדין, ובכולם הטיל ה' חותם י"ה.

במדבר פינחס כו, י: וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת-קָרַח בְּמֹות הַעֲדָה

בְּאֶבֶל הָאֵשׁ אֵת חַמְשֵׁים וּמְאָתִים אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֶס:

[בבלי סנהדרין לז, ב] ... והאמר רב יוסף, וכן תני דבי חזקיה: מיום שחרב בית המקדש, אף על פי שבטלה סנהדרי - ארבע מיתות לא בטלו. - לא בטלו? והא בטלו! - אלא: דין ארבע מיתות לא בטלו. ... ואמר רב יהודה בריה דרבי חיאי: מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל - שוב לא פתחה, שנאמר **(ישעיהו כד, טו) מִכְּנָף הָאָרֶץ זָמַחַת שְׁמַעְנֵנוּ צְבִי לְצִדִיק, מִכְּנָף הָאָרֶץ וְלֹא מִפִּי הָאָרֶץ. אֵיתִיבֵיהּ חִזְקִיָּה אַחֵיו: (במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ! -** אמר ליה: לרעה - פתחה, לטובה - לא פתחה.

(במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ – קדמא ואזלא רמז ללימוד ככעין כלל וע"פ פרטיו הכתובים בהמשך לומדים שמדובר במיתות בית דין, **אֶת-פִּיהָ** – מקף בורר ע"פ **[בבלי סנהדרין לז, ב]** בין פתיחת פה הארץ לרעה ובין פתיחת פי-הארץ לטובה. חזקיה בן רבי חיאי אומר שהארץ חזרה ופתחה פיה לרעה (אחרי הפעם הראשונה שבלעה דמי הבל) אבל לטובה לא חזרה ופתחה פיה. **אֶת-פִּיהָ** – רביע מלמד על ארבעה פרטים, ארבעה לימודים רמז לנאמר ב- **[בבלי סנהדרין לז, ב]** אף על פי שבטלה סנהדרי ... דין ארבע מיתות לא בטלו. **[רש"י סנה' לז, ב]** דין ארבע מיתות - פורענות בידי שמים הדומה למיתה שהוא מחוייב בה. טט: **(במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ** היא דוגמא לפורענות בידי שמים וממנה לומדים לכיצד מתקיימות מיתות בית דין אחרות. **וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת-קָרַח** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים והחלוקים בהלכותיהם או בעניניהם ביחס לנושא. כהמשך **[בבלי סנהדרין לז, ב]** מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו (כאילו אבן פוגעת בו. דומה ללימוד ב- **[בבלי סנה' מת, ב]** על בית הסקילה). מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה, או נחש מכישו (ע"פ רש"י: הארס שורף). מי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות, או ליסטיין באין עליו (ע"פ רש"י: שדרכן להרוג בסייף). מי שנתחייב חנק - או טובע בנהר, או מת בסרונוכי. - אמרי: **בְּמֹות הַעֲדָה** – מונח אתנה, מלמד על רבוי הגבלות, אבל בינתיים מצאנו רק הגבלה אחת כנלמד ב- **[בבלי סנהדרין לז, ב]** ההוא חטא אחייתי הוה ביה (ע"פ רש"י: אחד שהיה מחוייב שריפה וסייף, ושריפה חמורה מסייף). דאמר מר: מי שנתחייב שתי מיתות בית דין - נידון בחמורה.

עיון בפסוק **(ישעיהו כד, טו) מִכְּנָף הָאָרֶץ ...** שממנו מוכח ב- **[בבלי סנהדרין לז, ב]** שהארץ לא פתחה פיה לטובה. **(ישעיהו כד, טו) מִכְּנָף הָאָרֶץ זָמַחַת שְׁמַעְנֵנוּ צְבִי לְצִדִיק נֶאֱמַר רְוִיִּלִּי רְוִיִּלִּי אוֹי לִי בְּגָזִים בְּגָדוֹ וַיְגַדּוּ בּוֹגְזִים בְּגָדוֹ: (ישעיהו כד, טו) מִכְּנָף הָאָרֶץ** – קדמא ואזלא רמז ללימוד ככעין כלל ופרט. נקדים בפירוש **[מלב"ם]** כשבו משולב הסבר הכתוב ע"פ תבניתו טעמי הכתוב המלמדים על הפרט הנחלק לשני נושאים אחד של תשועה ושבח לה' ואחד של עבירות חורבן וקינות. **[מלב"ם] (ישעיהו כד, טו) מִכְּנָף**. הוא מאמר מוסגר, זְמַחַת האלה שמענו מקצה הארץ מישראל הנדחים שם (טט: זְמַחַת שְׁמַעְנֵנוּ צְבִי לְצִדִיק – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. כאן היוצא מן הפשט), הם יזמרו (זמירות קינות הגולים), על כן באורים כבדו ה': צבי (זמירות) צְבִי לְצִדִיק. והוא נמשך לשתיים (טט: המרומז בטעם זקף-קטן במלת **לְצִדִיק**, זמירות קינות והצער הוסברו לפני כן, וכאן מוסבר הלימוד כפשט הכתוב כ"י), גם שמענו זמירות צבי ופאר אשר יזמרו לחזקיה הצדיק שבוכותו נהיתה התשועה הזאת: ואמר רְוִיִּלִּי. מספר איך נתגלו לו עוד סודות הרבה והודיעו לו כי גם תשועה זו לא תהיה תשועת עולמים ואיך יעברו עוד על ראשי עם קדש כמה צרות, ויטבעו במים הזדונים בגלות בכל ומדי ויתר הגליות, ע"י שיוסיפו עוד בחטא

ב'ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ד; **המצות ההשערת**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (קראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

כמו שמספר והולך, וזה שאמר עוד רזים הרבה נתגלו לי (טט): **רזיילי רזיילי** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי הרזים שנתגלו לנביא על העתיד) ועי"כ **אזי לי משמוע**, רואה אני כי **בגדיים בגדו**, כי עוד אחרי חזקיהו בגדו **בוגדים בה'** כבגידות מנשה ויהויקים וחבריו: **ובגד בוגדים בגדו**. ר"ל והבגידה שלהם יהיה **ובגד בוגדים** (טט): **ובגד בוגדים** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי וחומרת העבירות כמפרש) היינו בגידה גדולה המיוחדת לבוגדים גדולים כהעמדת צלם בהיכל, שהיא בגידה שאין למעלה ממנה:

ע"פ **[רש"י]** תרחק הישועה עד שיבאו אויבים בוזזים אחר בוזזים אחרים ושוודדים אחרי שוודדים, ה' בגידות אמורות כאן. ע"פ **[רד"ק]** רמז לשיעבוד מלכויות, ארבע עיקריות ועוד אחרות, וע"פ **[מלבי"ם]** רבוי צרות ומיתות שונות, כי היו מישראל שהוסיפו לחטוא ונענשו ע"י האויבים. כי נראה שאמנם בבית ראשון הייתה סנהדרין אבל כנראה מוראה לא היה מלא ולכן לא יכלו לקיים ד' מיתות בי"ד, וקיים ה' בהם מיתות בידי שמים, וזה הקשר לפסוק **(במ' פי' כו, ו) התפלת הארץ את-פה**.

במדבר פינחס כז, טו-כ: [טו] וינדבר משה אל-ה' לאמר: [טז] ויפקד ה' אלהי הרוחה לכל-בשר איש על-העדה: משה רבנו מבקש מה' למנות איש על-העדה במקום משה. ה' מצווהו למנות את יהושע בן-נון. בכל פסוקים האלה אין תביר היינו אין המעטה מטעם התביר. אבל בפסוקי מינוי יהושע יש תביר בכל פסוק.

בתחילה שמו היה הושע, ומשה קרא לו יהושע (פר' שלח) – י-ה יצילך מעצת מרגלים. ה' אחרונה בשם הו"ה מלמדת על התבטלות מלאה. יהושע היה העניו מכל העם ולכן זכה להפקד כ-**(במ' פי' כז, טו) איש על-העדה** כתב **[מאור ושמש במדבר פרשת קרח]** ונראה לי בדרך רמז, אשר תרמוז התורה הקדושה שהוא נצחית מוסר השכל, שלא יתמהו זרע ישראל שבכל דור ודור אשר בוחר השי"ת איש אחד מכל ישראל, הגם שיש כמה וכמה בישראל קדושים וטהורים גדולים וחכמים ונבונים כמוהו, ואפשר ביותר ממנו. אלא הכלל הוא כך, שידוע שהקב"ה אמר **(ישעיהו כז, טו)** אני **אשכנן ואת-דכא ושפל-רוח**, ומי שהוא שפל רוח ביותר – עליו יוכל השכינה הקדושה לשרות עליו, והר סיני יוכיח. וכמאמר ז"ל **[עירובין יג, א]** כל המשפיל את עצמו – הקדוש ברוך הוא מגביהו, שהעיקר הוא שפלות רוח שיהיה קטן בעיני עצמו, ויהיה מחפש בכל עת ועונה ושעה ורגע האיך לעבוד את השי"ת, כדכתיב **(תהלים קה, ד) דרשו ה' ונצחו בקשו פניו תמיד:** וכל מי שבא יותר בשער האין – הוא יכול להיות יותר מרכבה להשכינה הקדושה, והוא היותר גדול בדורו ונעשה ראש הדור.

במדבר פינחס כז, כא-כג: [כא] ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו תביר במשפט האורים לפני ה' על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו הוא תביר וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה: **[כב] ונעש משה פאשר תביר צנה ה' אתו וינקה את-יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל-העדה: [כג] ויסמך את-ידיו תביר עליו ויצנהו פאשר תביר דבר ה' ביד-משה: פ** ע"פ **[מאור ושמש]** משה היה נעלה מאד והעם לא יכלו לקבל ממנו ישירות, ללא עוררין כי לא הבינו אותו. לכן ה' צוה למשה שיעביר ליהושע לפי יכולת התלמיד בכמות מוקטנת, ודבר מוקטן זה יהושע יכול להעביר לעם כי הוא קרוב עליהם יותר ממשה. טט – אפשר שלכך מרמזים טעמי התביר בפסוקי המינוי של יהושע. הפניה של החפץ בעילום שמו

במדבר פינחס כא, א – ב:
[א] וינדבר ה' אל-משה לאמר: מופע 66 של התוכן,
[ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם
את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:
צו את-בני ישראל – יתיב מונח זקף-קטן, במקום אחר מפורש כי צו משמעו א' לשון זירוז במקום חסרון כיס, אפשר כי **צו** – יתיב, במדויק, אכן כך הדבר אף שיש בו לכאורה חסרון כיס ב' מיד ולדורות

כאן ע"פ **[אור-החיים]** ... שאין התמידים באים אלא משל **צבור** ולזה כפל **ואמרת אליהם**
• א' לעיכוב
• ב' ודקדק גם-כן באומרו **אלהם** ולא אמר "להם" לפי מה שפרשתי בפ' **"וירא אליו"** כי ירצה מיעוט זולתו, כמו-כן העיר אותנו שכוונתו **למעט**,
• ג' ... אמרו רז"ל ... שהיו בני-ישראל אומרים פסקו מסעות פסקו תמידין אמר הקב"ה למשה אמור להם שיהיו נוהגין תמידין
טט ע"פ **[אור-החיים ואמרת]** טפחא כשנוי כי פונה לכלל ומגבילים בטעם אתנה של **אלהם** – למעט שלא יוכשרו קרבנות תמידין משל יחיד, אלא **צו** – יתיב, דווקא כך, קרבנות צבור ובהן תמידין יהיו נוהגין מיד ולדורות בלי קשר למסעות במדבר ומשל צבור בלבד.

את-בני – מקף בורר בין החייב לשקול מחצית השקל לקרבנות צבור ובין הלא חייב.
[משנה שקלים פ"א, מ"ג] [*] בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה בעשרים וחמשה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן (החייבים) את מי ממשכנין לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררים (הלא חייבים) אבל לא נשים ועבדים (רע"ב: כנעניים שחייבין במצוות כמו נשים) וקטנים (רע"ב: פחות מכן 20) כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק ואין ממשכנין את הכהנים (רע"ב: החייבין במחצית השקל) מפני דרכי שלום (רע"ב: ואם לא יתנו, ב"י" תתנה עליהם, שיהיה להם חלף עבודתם): (בעזרת הרב א"מ פרל הכהן הי"ו)

את-קרבני – מקף בורר בין משמעות המלה כדם הקרבן ובין משמעות המלה כאימורי (חלב) הקרבן. [ספרי] קובע שהשמע היא דם הקרבן. **[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב]** **צו**, צווי מיד בשעת מעשה ולדורות כדאיתא בריש וידבר: **קרבני**, זה הדם. **לחמי** אלו אימורים. אתה אומר **קרבני** זה הדם **לחמי** אלו אימורים או אינו אלא **קרבני** [אלו אימורים] **לחמי** זה הדם תלמוד לומר **(וי' גט, ו) הקטרים הפהו המזבחה לחם אשה לריח ניחח פליחלב לה'**:. הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון **קרבני** זה הדם **לחמי** אלו אימורים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **הפך פשטא** – מוציא מפשט; מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרצא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפאא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרצא תביר טפאא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרצא טפאא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.10 במדבר פינחס כהי (התש"פ)

במדבר פינחס כוננו: ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון משפחת הגרשני לקהת משפחת הקהתי

למרצ'י משפחת המרצ'י:

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) במדבר פרשת פינחס דף קלג עמוד ב] ואלה פקודי הלוי נכתבו אחר נחלת ישראל לומר שאין להם נחלה בתוך ישראל. (במ' פ' כוננו) אלה משפחת לוי. משפחת הלכני. ובפרשת ויגש כתוב (בראשית מו) לבני ושמעי וכאן לא זכר שמעי: [רש"י] (דב' עקב יו) ... ועוד זאת עשיתם כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזרו למצרים, וחזרתם לאחוריתכם שמונה מסעות עד בני יעקב ומשם למוסרה, שם נלחמו בכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם, ...

(במ' פ' כוננו) פקודי הלוי למשפחתם – מונח בתפקיד רבוי אפשר של לימודים בתבנית הטעמים שאחרי זרקא סגול.

(במ' פ' כוננו) פקודי הלוי למשפחתם – זרקא סגול (א) בתפקיד גריעה מן הענין כנלמד ב-**[פסיקתא זוטרתא]** שנגרעו מנחלות בתוך ישראל. וע"פ פ' [רש"י] שנהרגו וכך נגרעו משפחות ישראל ומלוי. ודומה ללימוד ב-**(במ' פ' א – נא)** שתבנית זרקא סגול מטעימה שבטים שהייתה בהם גריעה של משפחות ויחידים.

(במ' פ' כוננו) אלה משפחת לוי – טעם הפסק בתחילת הפסוק מרמז לשתי קריאת מקבילות. קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

קריאה עם פסק היא כך

(במ' פ' כוננו) אלהו (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) זאת מדה י"א מ"ב מדות סדור שנחלק. מלת **אלהו** מצטרפת לסוף הפסוק הקודם והקריאה היא **(במ' פ' כוננו) לגרשון משפחת הגרשני לקהת משפחת הקהתי למרצ'י משפחת המרצ'י: (במ' פ' כוננו) אלהו** ומסקנתנו ע"פ הסבר **[רמב"ן]** היא כי מלת **אלהו** מלמדת כי בני לוי שלשתם היו גדולים בישראל

[רמב"ן] (במ' פ' כוננו) ... ואני תמה, למה ימנה הכתוב בלוי משפחות לשלשת האבות ויחזור וימנה משפחות לבנים, שהרי לא היו למררי בנים אחרים אלא מחלי ומושי, ומהו משפחת המרצ'י, ואין זולתם. אבל היה זה לכבוד, כי בני לוי שלשתם היו גדולים בישראל וזכרם היה לברכה, והיו כל תולדות גרשון נקראין משפחת הגרשני לכבודו וכן כל בני מררי משפחת המרצ'י לכבודו, ואחרי כן שמו להם בתי אבות, ונחלקים למשפחות כשאר השבטים ונקראים בפרט וגו'

ואין ללמוד כאן את החלק הראשון שב-**[בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה יב ג]** אלה תולדות השמים וגו' אמר רבי אבהו כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים (ואפשר ללמוד חלק שני) ואלה מוסיף על הראשונים כאן שנאמר אלה פסל את הראשונים מה פסל תוהו ובוהו וחושך. וב-**[ב"ר נח לג, כנ"ל ומסיים אלה פסל את הראשונים, דור המבול.**

קריאה ללא פסק היא כך (במ' פ' כוננו) אלה משפחת לוי הולך ומפרט משפחות הלויים שנותרו.

(במ' פ' כוננו) לגרשון – רביע, בתפקיד מספר ארבע, **לקהת** – זקף-גדול, בתפקיד מספר שלוש, **למרצ'י** – זקף-גדול, בתפקיד מספר שלוש. ארבע ועוד שלוש ועוד שלוש עולה עשר. (א) שלושת בני לוי ממשיכים את גדולת אביהם לוי המעשר של שבטי יה. (ב) זקף-גדול כמו ברוב משפחות ישראל הנמנות בפרשת פינחס, לציין כי ה' ושמ' ה' עמהם שם הוי' מרומז בשלושת סימני טעם זקף-גדול שתי נקודות כאשר כל נקודה היא האות יו"ד, הקו הוא אות ו"ו. סה"כ גי' ל' ו' עולה גי' שם הוי'.

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח יג] (במ' קרח טזא) יעקב על שמו נקרא י' מולדותיו העשירי למפרע לוי עשירי חשוב מבנימין עד לוי היו לו י' בנים ולוי היה עשירי ונתנו מעשר למקום לקיים (בר' ויצא כחב) וכל אשר תמול'י עשר אעשגנו לך: [רבינו בחיי] (במ' פ' כהיא) לוי הוא מעשר מבני יעקב, חלקו מעשר ונותן לכהן מעשר מהמעשר.

[זוהר כרך ג (במדבר) פרשת פינחס דף רנ עמוד א] ד"ה ובחדש הראשון ... (כהן גדול נכנס בפתח אחד) ... ועל ההוא ציץ מ"ב אתונו (אפשר הכוונה לשם מ"ב) מלהטן ביה ומנצצן עליה ... ופתח סטרא אחרא דבסטר צפון כדין עאל לוי מעשרא דיעקב דאפריש לקודשא בריך הוא וכוננו דעשר נימין עמיה ואתעטר בעטריו ... [דף רנ עמוד ב] ואתעטר בשבעין עטרין ואתעטר בארבע אתונו דאינון תריסר (אפשר הכוונה לשם י"ב) (הנגינה של לוי גורמת לשמחה מסוף העולם ועד סופו ומתפתחת שירה המביאה) ... כדין כתיב (שמ' בא, ב) ונגף איש מקיף לגי נקח את-פתלוי: (זאת לידת משה)

ההסבר על לוי ובניו כמעשר יעקב לה' ורמזים לשם מ"ב ו"ב מאיר הסבר לנלמד ב-**(במ' פ' כוננו) וישם אשת עמך**

במדבר פינחס כוננו: אלה משפחת הלכני משפחת המחלי משפחת המושי משפחת הקהתי וקהת הולך את-עמך:

[יאר הפסיק, רב י"א שפירא] וגם [תורת הפסק הרב מורסיאנו] מסבירים כי טעם פסק מרמז שלא כל משפחות לוי נזכרו כאן, כמו שכתב רש"י ז"ל. הסבר זה הוא מהכתוב עצמו ואינו צריך לרמז מהטעם. והסברנו ב-(במ' פ' כוננו) פקודי הלוי למשפחתם** – זרקא סגול בתפקיד גריעה מן הענין, שנגרעו משפחות מלוי וזה כמו שהסברנו ב-**(במ' פ' א – נא)** שתבנית זרקא סגול מטעימה שבטים שהייתה בהם גריעה של משפחות ויחידים.**

[פתרון תורה ויקרא עמוד 2] אמרו חכמים לא ניתן ספר דברי הימים אילא לדרוש שנאמר ואשתו היהודיה (עמוד 3) וגו' וכי היהודיה הייתה, שנ' (במ' פ' כוננו) וישם אשת עמך וגו', מפני מה נק' יהודיה זו ויכבד וכי מליהודה הייתה והלא משל לוי הייתה, ולמה נקרא שמו (לענ"ד צ"ל שמה) היהודיה שהעמידה הודאה בעולם. ילדה את ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד שהוריד את התורה מלמעלה למטן לישיר, ד"א ירד לשון מלוכה, שנא' וירד מים עד ים וגו' ד"א שהוריד את השכינה מלמעלה למטה,

(במ' פ' כוננו) וישם אשת עמך – טעם הפסק בתחילת הפסוק מרמז לשתי קריאות מקבילות. קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

קריאה עם פסק היא כך

(במ' פ' כוננו) וישם (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) זאת מדה י"א מ"ב מדות סדור שנחלק. מלת **וישם** מצטרפת לסוף הפסוק הקודם והקריאה היא **(במ' פ' כוננו) וקהת הולך את-עמך: (במ' פ' כוננו) וישם** ולפי **[פתרון תורה ויקרא עמוד 2]** מלת **וישם** גי' מש"ה עה"כ) מרמזת ללידת משה רבנו שהעמיד הודאה בעולם בהורדת תורת השם לישראל. לוי הוליד את קהת ואת יוכבד ובאמצעותם ירדו ניצוצי קדושה שבהתאחדותם הביאו ללידת שלושה מושיעי ישראל אפשר כמרומז בטעם זקף-גדול ב-**(במ' פ' כוננו)**

לקהת - בתפקיד שלוש רמז לשלושה **(במ' פ' כוננו) את-אהרן ואת-משה ואת מרים אחתם**

קריאה ללא פסק היא כך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטו ל') כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והותרה שבעל-פה, התהפ"ס"א - התשפ"ד; **המצית ההשפחות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; **מחפץ פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טפחא - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מק** - כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראס** - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(במ' פי' כונט) וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם במשמעות הנדרשת בבראשית רבה על הורת יוכבד בארץ כנען ולידת יוכבד בין חמות מצרים והשלמת מנין יורדי מצרים לשבעים נפש.

הסבר נוסף **[תורת הפסק הרב מורסייאנו]** הקב"ה הבטיח ליעקב **(בר' ויגש מו,ד) אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרָיִמָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם-עִלָּה**. למצרים ירדו שבעים נפש ו-**[תורת הפסק]** מוכיח שזה כלל את השכינה ואת יוכבד ובלי יוכבד שכינה לא הייתה יורדת למצרים. בזה התקיים **(בר' ויגש מו,ד) אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרָיִמָה**. ב-**[חומת אנך, הרב החיד"א]** **(שם' וארא ו,כ)** יוכבד בת ק"ל שנה (בלידת משה) לרמוז שהגלות על ניצוצי אדם הראשון בק"ל שנה, וע"י השעבוד המה יעלו, וכן יוכבד גימטריא מ"ב, כי כל שם מ"ב הוא להעלות, ע"כ. טעם פסק במלת **וְשֵׁם** מרמז לשם הקדוש הרמוז בשם יוכבד, שהוא שם של להעלות. וכאן בהזכיר מנין ישראל הבאים לארץ **(במ' פי' כונט) לְאֵלֶּה תִּחְלַק הָאָרֶץ** רמז הכתוב **וְשֵׁם** של יוכבד על שם מ"ב **(גי' יוכבד)** שהוא שם של להעלות, ושכינה עולה עמהם, כי ממנה ג' גואלים אשר הביאו את ישראל עד קצה ארץ נושבת. ובזה מתקיים **(בר' ויגש מו,ד) וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם-עִלָּה**

הסבר נוסף **[יאר הפסיק, הרב "א שפירא]** שם הוא כנוי אל משפחה **(דב' תצא כה,ו) מֵאֵן יָבִיאוּ לְקַדְשׁוֹ שֵׁם בְּיַשְׂרָאֵל** ומשפחת עמרם היתה על שם האם יוכבד וזה מדגיש טעם פסק. ובנוסף שהיתה יוכבד אשת עמרם בהפסקה, שהרי גירשה (אחרי לידת מרים ואהרן) וחזר לקחה כמבואר ב-**[סוטה יב,א]**. **(שם' בא, ב) וְגַלְיָה אִישׁ מִבֵּית לְגִי וְנָחָה אֶת-בִּתְּלִיגִי: (שם' ב,ב) וַתֵּבֶר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי-יִטְוֵב הוּא** - זה משה. לפי שני הסברים אלו מדת סדור שנחלק פועלת בתוך פסוק אחד ויש שתי משמעויות מקבילות למלת **וְשֵׁם** שם מ"ב או משפחה ובמקביל ושם אשת עמרם.

נזכיר כאן שתבנית הטעמים דרגא מונח רביע מלווה את הסתלקות השכינה בשבעה שלבים לרקיע השביעי, ומלווה את חזרתה באברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ורחל, יוסף. לוי המקביל ליוסף, קהת, עמרם הם רק בתבנית דרגא תביר טפחא. בתיה מצילה את משה **(שם' בוט) וַתֵּאמֶר קָהָת בְּתִפְרֵעָה** דרגא מונח רביע בכך השכינה חזרה לארץ.

(במ' פי' כונט) וְשֵׁם - מונח לגרמיה (היינו לימוד לעצמו) **אֵשֶׁת עַמְרָם** - מונח רביע - בתפקיד לפחות ארבעה לימודים על משמעות מלת **וְשֵׁם** (לימוד א) משמעות מלת **(במ' פי' כונט) וְשֵׁם** שם משה; (לימוד ב,ג) משמעות מלת **(במ' פי' כונט) וְשֵׁם** שם מ"ב להעלות או משפחה, ובמקביל (לימוד ד) בקריאה ללא פסק **(במ' פי' כונט) וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם**.

בספר **[חומש החיד"א]** מביא עוד שני לימודים **(חומש החיד"א) (במ' פי' כונט) וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם** (לימוד א) נאמר ב-**[בבלי שבת פת,ב] אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מה לילד אשה בנינו. אמר להם, לקבל תורה בא. ואפשר שכונת מלאכי השרת, דמשה רבינו בא מעמרם ויוכבד דודתו, ועתידיה תורה לאסור דודתו, וזה תמיהת המלאכים. אמר להם לקבל תורה בא, כלומר לצדקת אמן בא בשכרו שעלה לשמים.**

(לימוד ב) ב-[תנחומא במדבר אות טז] (תה' סח,ז) אֲלֵהֶימוּ מוֹשִׁיבֵי יְחִידִים פְּתָה מוֹצֵיא אֲסִירִים בְּפוֹשְׁרוֹת ... זיוג יוכבד לעמרם כדי שיעמידו מבניהם גואל לישראל. והיה סלקא דעתך שיש פקפוק דעמרם לקח דודתו שעתידה התורה לאסור. וכן דעת התרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל (יא,כו) שעמרם גירש ליוכבד ונשאת לאלצפן בן פרנץ, והחזירה עמרם ונולד משה, וכתבו הראשונים דטעם העריות, כיון שאין משתמשים בשרביטו של מלך (הכוונה לעמרם). **(תה' סח,ז) אֲלֵהֶימוּ** שצוה על העריות, הוא **(תה' סח,ז) מוֹשִׁיבֵי יְחִידִים** עמרם יוכבד, כי הלא ישראל לא יצאו אלא על שהיו **גְּדוּרִים בְּעֵרִיּוֹת**, ואם חס ושלום עמרם עשה שלא כהוגן, איך יתכן דמשה הבא מן הערורה יוציאם, אלא מוכח כי **(תה' קיח,כג) מֵאֵת ה' הִנֵּה הָיָה נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: [ככר לעדן, מסכת דרך ארץ זוטא פ"ל]**.

במדבר פינחס כונט: וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכָבֵד בַּת-לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-מִשֶּׁה וְאֵת מֵרְיָם אַחֲתָם: [בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת ויגש פרשה צד] ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמן אמר יוכבד עיבורה בארץ כנען ולידתה בארץ מצרים הדא הוא דכתיב **וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכָבֵד** [בת לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים] **(במ' פי' כונט) על פילי (הסבר שו"ת בר-אילן: בקעים, גומות) של מצרים נולדה, [פסיקתא זוטרתא] (לקח טוב) במדבר פרשת פינחס דף קלג עמוד ב] וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכָבֵד בַּת-לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם**. מיכן אמרו יוכבד לידתה במצרים ולא הורתה במצרים:

[רש"י] (במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם - [אשתו ילדתה במצרים], לידתה במצרים ואין הורתה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה, והיא השלימה מנין שבעים, שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע:

(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם **(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר** - קדמא הורתה בארץ כנען ולידתה בין החומות של הכניסה למצרים. **בְּמִצְרָיִם** - אתנה מגביל את משמעות מלת "מצרים" כאן. בד"כ נחשב בין החומות כלפנים, וכאן בין החומות נחשב כלחוץ, לכן זה עוד הסבר שיוכבד נחשבת בין הבאים מארץ כנען.

(הפניית ר' קוטיינר הי"ו) [תורת החיד"א במדבר] ... ועתה ראיתי שכן כתב בספר פענח רזא דכתבוהו המפרשים משם מדרש, וכתב שם דהמופת לזה שלא יש מפיק בתיבה אותה (אצלינו הוא מפיק ה"א, וצ"ע), גם טעם תביר שיש בתיבת אֹתָהּ להפסיקה מתיבת לֵוִי עיין שם (רבש לפי ערך אותה)

אֹתָהּ זה שם אשת לוי ומוכיח זאת כי לא מפיק ה"א (? בגרסה כאן מפיק ה"א) ומוטעם תביר שמפסיק את המלה מהמלה לֵוִי. אפשר להסביר שמלת אֹתָהּ יתירה כי יכל לכתוב "אשר ילדה או נולדה ללוי", אפשר כי מפיק ה"א מוסיף משמעות ללמוד שם אשת לוי (מצדקנות יוכבד נלמד על צדקנות אמא שלה) ולהזכיר אדם בשם אמו כאשר מתפללים עליו במיוחד בשעת שבר לו ומרמז לכך **(במ' פי' כונט) אֹתָהּ** - תביר בתפקיד שבר,

ראה **[רש"י] (במדבר ג,טו) מִבֶּן-חָדָשׁ וְנִמְעָלָה** - משיצא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא 'שומר משמרת הקדש'. אמר רבי יהודה ברבי שלום (ראה תנח' במדבר טז): למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן, שנאמר: **(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם** - עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה (את יוכבד בת לוי), ונמנית בשבעים נפש; שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחד, והיא יוכבד בת לוי) השלימה את המנין (על אף שהייתה בת פחות מיום וכן פחות מחודש עדיין לא יצא מכלל נפלים).

[ליקוטי יחזקאל] (במדבר מ"ח) עמ' 6 הע' 4 משולב בו הסבר ע"פ תבניות הטעמים. מאי שנא יוכבד שנמנתה מן הבטן עוד לפני שהייתה בת חדש, ממנין בני לוי שהיה מבן חדש מפני שאו "יצא מכלל נפלים"

(במ' פי' כונט) יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מתי אדם יוצא מכלל נפלים והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא. בד"כ כלל רק בן חדש נחשב בודאות כיוצא מכלל נפלים (ומסתעפות מכך הלכות שונות), אבל יוכבד יצאה מכלל נפלים כבר בלידתה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוול"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; המצות ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; הפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תכור – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תכור טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכור טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכור מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.12 במדבר פינחס כהי (התשפ"ב)

במדבר פינחס כהי: צו את-בני ישראל ואמרת אליהם

את-קרבני לחמי לאשי ריח ניהחתי תשמרו להקריב לי במועדו:

[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב] צו, צווי מיד בשעת מעשה ולדורות כדאיתא בריש (כתב, א) וַיִּדְבֹר (ט:)?

ויקרא צו וב, צו את-אֶהָרֹן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זאת תורת העֲלֵה הוא העֲלֵה על מוקֵה על-הַמִּזְבֵּחַ כֹּל־הַלֵּילָה עֲדֵה־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּקַּח בּוֹ: נאמר ב-[ספרא צו פרשה א פרק א אות א] (וי צו ב) וַיִּצַּן אין צואה אלא זירונו מיד ולדורות, א"ר שמעון ביותר כל מקום שיש חסרון כ"ס. נאמר ב-[בבלי קידושין כט,א] ... תנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר צו - אינו אלא זירונו מיד ולדורות; זירונו - דכתיב: (דב' וא' גכח) וַיִּצַן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְסִדְקָהוּ וְאֶמְצָהוּ, מיד ולדורות - דכתיב: (במ' שלח טו,כג) מוֹרֵי־אֵשׁ צָוָה ה' וְהִלָּאָה לְדַרְמִיכֶם: (במ' פי' כח,ב) וַיִּצַן אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - יתיב מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני דברים.

כאן ע"פ [אור-החיים] ... שאין התמידים באים אלא משל צבור ולזה כפל וְאֶמְרָתְךָ אֲלֵהֶם (א) לְעִיבּוּב (אם אינו משל צבור); (ב) ודקדק גם-כן באומרו וְאֲלֵהֶם ולא אמר "להם" לפי מה שפרשתי בפ' "וירא אלינו" כי ירצה מיעוט זולתו, כמו-כן העיר אותנו שכוונתו לְמַעַט; (ג) ... אמרו דר"ל ... שהיו בני-ישראל אומרים פסקו מסעות תמידין אמר הקב"ה למשה אמור להם שיהיו נוהגין תמידין (א) אפשר כי (כח,ב) וַיִּצַן - יתיב, במדויק, אכן כך הדבר, לכן לשון זירונו במקום שיש בו לכאורה חסרון כ"ס; (ב) קרבנות צבור ובהן תמידין יהיו נוהגין מיד ולדורות בלי קשר למסעות במדבר ומשל צבור בלבד. טט ע"פ [אור-החיים] (כח,ב) וְאֶמְרָתְךָ טפחא כשנוי כי פונה לכלל ומגבילים בטעם אתנה של (כח,ב) אֲלֵהֶם - אתנה מגביל לתמידין של צבור. למעט שלא יוכשרו קרבנות תמידין משל יחיד,

(כח,ב) וְאֶת־בְּנֵי - מקף בורר בין החייב לשקול מחצית השקל לקרבנות צבור ובין הלא חייב.

[משנה שקלים פ"א,מ"ג] [*] בחמשה עשר בו (באדר) שולחנות היו יושבין במדינה בעשרים וחמשה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן (החייבים) את מי ממשכנין ליום וישאלים גרים ועבדים משוחררים (הלא חייבים) אבל לא נשים ועבדים (רע"ב: כנעניים שהיבינו במצוות כמו נשים) וקטנים (רע"ב: פחות מבן 20) כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק ואין ממשכנין את הכהנים (רע"ב: החייבין במחצית השקל) מפני דרכי שלום (רע"ב: ואם לא יתנו, ב"ד מתנה עליהם, שיהיה להם חלף עבודתם): (בעזרת הרב א"מ פרל הכהן הי"ו) (כח,ב) וְאֶת־בְּנֵי - מונח כמרבה למוד נוסף בטעם זקף-קטן בתפקיד שני דברים.

(כח,ב) וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - מונח זקף-קטן - זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים, ע"פ [משנה שקלים פ"א,מ"ג] מרבה על ליום וישאלים גרים ועבדים משוחררים לתרומת מחצית השקל לקרבנות צבור.

(כח,ב) וְאֶת־קֶרְבָּנֵי - מקף בורר בין משמעות המלה כדם הקרבן ובין משמעות המלה כאימורי (חלב) הקרבן. [ספרי] קובע שהשמע הוא דם הקרבן.

[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב] קֶרְבָּנֵי, זה הדם. לחמי אלו אימורים. אתה אומר קֶרְבָּנֵי זה הדם לחמי אלו אימורים או אינו אלא קֶרְבָּנֵי (אלו אימורים) לחמי זה הדם תלמוד לומר (וי' ג,ט) וְהִקְטִירֶם הַפֶּה הַמִּזְבֵּחַ לְחֵם אֲשֶׁה לְרִיחַ נִיחַח לִבְלֵב לָהּ: הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון קֶרְבָּנֵי זה הדם לחמי אלו אימורים:

(כח,ב) וְאֶת־קֶרְבָּנֵי לַחֲמֵי - קדמא ואולא רמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו ואין בכלל אלא מה שיש בפרט והפרטים הם לְאֲשֵׁי-רביע, אפשרויות אחדות למשמעות הרביע כתוכן הפרט, כפי שיפורט להלן: רִיחַ נִיחַחֲתֵי - יתיב זקף-קטן,

(כח,ב) תִּשְׁמְרוּ - זקף-גדול לְהַקְרִיב לִי: - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב וזה עשוי להיות כלל סוגר ובסה"כ תבנית הטעמים תרמו למידת למוד כלל ופרט וכלל סוגר ירבה את תכונות הפרט של עולת תמיד לקרבנות צבור אחרים בנושאי הפרטים וביניהם שיר על הקרבן, שלוש הפסקות בשיר, לאורך הזמן לתקיעות ולתרועות (אלה נדונים בהסבר נפרד), מעמדות ו- בְּמוֹעֵדוֹ: -סלוק מגביל קרבנות צבור לזמנם בלבד. לקרבנות יחיד אין מעמדות, ויש מגבלת זמן.

ע"פ [בבלי ר"ה ד,א] דתניא: אחד הנודר, ואחד המקדיש, ואחד המעריך, כיון שעברו עליו שלשה רגלים - עובר בכל תאחר. רבי שמעון אומר: שלשה רגלים כסדרן, וחג המצות תחילה (לכן עד חמשה רגלים) ... תנו רבנן: חייבי הדמין, והערכין, והחרמין, וההקדשות, חטאות, ואשמות, עולות, ושלמים, צדקות ומעשרות, ככור ומעשר ופסח, [ר"ה ד,ב] לקט שכחה ופאה, 3 - 5 רגלים כנ"ל.

מחוסרי כפרה כל זמן שלא יביאו קרבנם לא יכנסו למקדש ולא יאכלו קדשים. החייב בקרבן חובה לא יתכפר עד שיביא קרבנו. הסבר הכלל וע"פ (כח,ב) לְאֲשֵׁי - רביע, ארבעה פרטים בשיטת [ספרי] - קֶרְבָּנֵי זה הדם, לחמי אלו אימורים - הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. אבל בלשון האחרון יש ארבעה פרטים קֶרְבָּנֵי זה הדם, לחמי זו אימורים, לְאֲשֵׁי אלו קמצים ולבונה, רִיחַ נִיחַחֲתֵי אלו בזיכי לחם הפנים.

הסבר הכלל המרומז בטעמי (כח,ב) וְאֶת־קֶרְבָּנֵי לַחֲמֵי - קדמא ואולא, וע"פ (כח,ב) לְאֲשֵׁי - רביע, ארבעה פרטים בשיטת [אור-החיים] וְאֶת־קֶרְבָּנֵי לַחֲמֵי וגו' לפי שיש בתמידים שלשה מיני קרבן:

(א) הקרבת התמיד - קֶרְבָּנֵי, (ב) עשירית האיפה של מנחת התמיד - לַחֲמֵי, (ג) הנסכים - רִיחַ נִיחַחֲתֵי, כי אינו לאישים אלא יוצק על היסוד ויורד לשתיין

ובשלושה דברים דקדק לומר בכנוי קרבני לחמי ניהחתי שכולן של הקב"ה בורא הכל (טט: דבר רביעי) ועדיין ברשותו ... לאשי בכינוי לומר שגם האש היא של הקב"ה, ומעתה מה שישאל מקרבין הוא מנכסיו של הבורא ולזה נתחכם ה' ונתן אזהרה ואמר (כח,ב) תִּשְׁמְרוּ (זקף-גדול בתפקיד שלושה דברים, ע"פ פי' [אור החיים] שלושה דברים להקריב על המזבח ועל יסודו קרבני לחמי ניהחתי). כאן שאם לא יעשו הנה הם (א) גזולים נכסיו (ב) ועוברים בלאו. (טט: דבר רביעי היא אש מה' המרומז לְאֲשֵׁי - רביע),

ואומרו (כח,ב) לְהַקְרִיב לִי וגו' ... הקרבת חלק מנכסיו (טט: של האדם בעולם הזה) לפניו אבל עקרון של נכסים הם של המקום. ... סוד הקרבן (כח,ב) קֶרְבָּנֵי (בכנוי אליו) שכשעולה לה' כ-(כח,ב) לַחֲמֵי לְאֲשֵׁי לריח ניהחתי מתקריבים כל ניצוצי הקדושה שנתרחקו (שהלקם מחיים את הדומם, הצומח והחי ובהקרבת הקרבנות המנחות הם מעלים את כל הברואים עם).

טט ע"פ [אור-החיים] וְאֶת־קֶרְבָּנֵי לַחֲמֵי - קדמא ואולא, מרמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט שבו לְאֲשֵׁי - רביע, ארבעה פרטים שכולם מנכסי הבורא: (א) הקרבת התמיד - קֶרְבָּנֵי, עשירית האיפה של מנחת התמיד - לַחֲמֵי,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – תהשפ"ד; **המצית ההשפחות**: **אתחא**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **רביע** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהח; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהח; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הנסכים – **ריית ניהח**, אש התמיד **לאשי**, שגם האש היא של הקב"ה.

הצעת הרב א"מ פערל (כחב) – **את-קרבני לחמי** – קדמא ואולא רמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו ואין בכלל אלא מה שיש בפרט והפרטים הם **לאשי** – רביע רמז לערך ארבע, **ריית ניהח** – יתיב זקף-קטן, זקף-קטן רמז לערך שתיים, סה"כ שש.

(א) שש כוונות בשחיטה – וזה לא הענין כאן

(ב) **לאשי** – רביע, ארבע כוונות בהקטרה – **[בבלי זבחים מו]**

(ב) (א) לשם השם – **לאשי** – לשון אני

(ב) (ב) לשם אישים – להקטיר האש מגזרי עצים

(ב) (ג) לשם ריה – שלא יצלה ויקטיר אלא **ריית** – יתיב דווקא כך באופן שיעלה **ריית**

(ב) (ד) לשם ניהוח – שאמתי ונעשה רצוני, **ניהח** – זקף-קטן, מרבה בו ניהוח

(במ' פ' כחב) **השקמרו** – זקף-גדול – מרמז ללמוד שלושה דברים. אפשרויות אחדות כדלהלן:

ענין א (כחב) **השקמרו** כתמיד צבור **במועדו**, ע"פ בבלי תענית, בבלי יומא, רש"י בחומש, שפת"ח בחומש,

(במ' פ' כחב) **במועדו** – **[רש"י]** בכל יום הוא מועד התמידים

[שפת"ח] – שהרי פעמיים ביום היה נקרב ול"ל למימר **במועדו** אלא שלא יהא מונע אף בטומאה (טט- יהיה מוקרב אף בטומאה). והא דלא פירש הכא במועדו אף בטומאה (טט – מדוע רש"י לא אמר זאת במלים אף בטומאה) כמו שפירש גבי קרבן פסח, י"ל דהתם (טט- בפסח) אינו בא אלא פעם אחת בשנה נופל בו מלת **במועדו** אף בטומאה אבל הכא דהתמיד נקרב פעמים בכל יום אינו נופל בו **במועדו** אלא על דרך שפירש רש"י, ז"ל (ע"פ רא"ם).

(כחב) **במועדו** – סלוק מגביל, בבחינת עבר זמנו בטל קרבנו, זמני הקרבת תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים מוגבלים. עיין במקורות הבאים:

[ירושלמי ברכות פ"ד ה"א] ... על אותה שעה העיד ר' יודה בר בבא על תמיד של שחר שקרב ב(עד) ארבע שעות **[רמב"ם תמידין ומוספין פ"א ה"ב]** ואימתי זמן שחיתתן, של בקר שוחטין אותו קודם שתעלה החמה משיאור פני כל מזרח, ופעם אחת דחקה השעה את הצבור בבית שני (שלמו על כבשים והעלו להם דבר אחר ואח"כ מצאו כבשים) והקריבו תמיד של שחר בארבע שעות ביום.

(במ' פ' כחד) **את-הפכש אָחד תעשה בכָּךְ ואת הפכש השני תעשה בין הערבים:**

[מדרש הגדול] (במ' פ' כחד) (במ' פ' כחד) **וְאֵת הַפֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי**. לפה שאמרת שני, יהא שני של שחר שלא יקדמנו אחר, יכול אם קדמו אחר לא יהא כשר, ת"ל **תעשה**. יכול שחיתתו, מנין אף זריקת דמו, ת"ל תקריב (במ' פ' כחב) **לְהַקְרִיב**, (במ' פ' כחב) **תַּקְרִיבוּ**. יכול קודם לחצות, מנין לאחר חצות, אמר (במ' פ' כחד) **תעשה בכָּךְ תקריב תעשה בין הערבים** תקריב. (טט: אין מלים "תקריב" אחר (כחד) בנושא קרבן תמיד. אפשר שהמדרש רוצה לומר ש"תעשה" הינו "תקריב" בבקר ובין הערביים)

(במ' פ' כחד) **בין הערבים**. משיאריך הצל ויוכר לכל שהאריך שוחטין אותו, והוא משש שעות ומחצה ולמעלה עד סוף היום. ולא היו שוחטין אותו בכל יום אלא בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי להקריב שאר קרבנות, לפי שאסור לשחוט קרבן אחריו. וערב פסחים היה התמיד נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי לשחוט פסחיהן. חל ערב פסחים להיות ערב שבת, היה נשחט בתחלת זמנו בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי לצלות פסחיהן קודם שיכנס השבת.

ענין ב (במ' פ' כחב) **השקמרו** – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, **לְהַקְרִיב לִי** – מרכא טפחא – יתור לרבות אפיון – תכונה על (כחב)

השקמרו ... **לִי** – משלי היינו מכספי צבור שנתתי פרנסתם למעט כספי כהנים כחובה, (כחב) **במועדו** – סלוק מגביל להודיע כי "לי" –

משלי" יהיה במועד הקבוע בכל יום בשחרית ובין הערביים, ללא עיכוב, אף בטומאה, שלא כקרבנות פרטיים שאין מועד קבוע להם.

נקודה א' ע"פ **[בבלי תענית יז,ב]** – בהכרעת רבנן נגד הצדוקים תמיד של ציבור ולא תמיד של יחיד, נתמך בטעם (כחב) **את-קרבני** –

מקף כבורר בין שיטת רבנן תמיד של צבור ובין שיטת הצדוקים תמיד של יחיד

נקודה ב' מוקרב כל יום בין בטהרה בין בטומאה

נקודה ג' אפשר שהיא שאין לכהנים חלק בו ולכן לא תורמים את תרומת הלישכה

או נקודה ג' שהכהנים הם שלוהי ה' ולא שלוהי ישראל ולכן צריך מעמדות של לויים וישראל שייצגו את ישראל.

(א) **[בבלי יומא יט א]** דאמר רב הונא בריה דרב יהושע: הני כהני – שלוחי דרחמנא נינהו.

(ב) **[בבלי נדרים לה ב]** גמ'. איבעיא להו: הני כהני, שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא? ...

[בבלי נדרים לו א] ... אלא שפיגולן פיגול; אי אמרת בשלמא שלוחי דשמיא הוו, היינו שפיגולן פיגול, אלא אי אמרת שלוחי דידן הוו, אמאי פיגולן פיגול? לימא ליה: שליחא שויתך לתקוני ולא לעוותי! אמרי: שאני גבי פיגול, דאמר קרא: **(ויקרא ז)** לא יחשב לו, מכל מקום.

(במ' גמג) **ונהי** – תלישא-קטנה אפשר מרמזת לשיעור 24 משמרות לוי, וזה מקשר אל-(במדבר א,ג) **וְאֵתָהּ הִפְקֵד אֶת-הַלְוִיִּם** – פזר מונה

תלישא-קטנה, פזר ב-(במדבר א,ג) **וְאֵתָהּ** עשוי ללמד על כ"ד משמרות כהונה ואילו 24 מעמדות ישראל נלמדים מהבא:

(במדבר אגד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל** – תלישא-גדולה בלמוד אלפניה מרמזת אל שיעור כ"ד משמרות – מעמדות ישראל

ומה שכתוב (במדבר פ"א כחב) **השקמרו** – זקף-גדול, ענין של שלש מעמדות בשעת קרבן תמיד, נתפרש שזה בכ"ד משמרות שמרומזים ב-

(במדבר אג, נד) ועוד (במ' אגד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל** – תלישא-גדולה בלמוד לאחריה בתפקיד כעין מחיצות שמספרן בטעם זקף-

גדול של (במ' פ' כחב) **השקמרו**, בתפקיד של הערך שלש כמרמז לשלש מעמדות בשעת קרבן תמיד

ענין ג הנהגת משמרת למשמרת –

(א) **[רש"י בבלי תענית כז]** תקנו מעמדות שיהיו כהנים ולויים וישראלים עומדים על גביו (טט- של קרבן התמיד) משמרת הכהנים,

הלויים והישראלים כנציגי בני-ישראל לחזות בהקרבת קרבן התמיד שהוא קרבן צבור

(ב) **חלוקת הכהנים לעשרים וארבעה משמרות** שרובן עובדות **שני** שבועות בכל שנה, ומיעוטן עובדות **שלושה** שבועות בשנה ובמקביל להן המעמדות של הלויים והישראלים.

[בבלי תענית כז,ב] וישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין כמעשה בראשית. מנהגי מילי? אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; המצית ההשפעות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (בר' לך טו,ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' (קרי א-לקים) בַּמָּה אֲדַע כִּי אֵיךְ שָׁנָה: אמר אברהם: רבונו של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: (בר' לך טו,ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לִי עֲגָלָה מְשֻׁלָּשֶׁת וְעַז מְשֻׁלָּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלָּשׁ וְחָרָב גִּזְלָל: אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? – אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני – מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם. [רש"י בבלי תענית כז,ב] אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות – עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין – שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו' כאנשי דור המבול – שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן במעשה בראשית.

כבר תקנת להם כו' – כל זמן שקורין בהן כו' מהיכא יליף לה להאי, גמגום.

(בר' לך טו,ח) וַיֹּאמֶר – חצי פסוק ללא טפחא היינו דבר מחלט ללא שנויים (טפחא באחד מתפקידיה – שנוי)

מוצע לומר כי בפסוק הבא נמצאת התשובה לשאלת רש"י.

במדבר פינחס כח,ב: צו את-בני ישראל ואמרתם אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי כמועדו: קרבנות התמיד

(במ' פי' כח,ב) ניחחי תשמרו – זקף-קטן זקף-גדול בתפקיד אחד מרפ"ח ניצוצים הקדושים המייצגים ידע א-לקי ששרשם בשופר עליון ואמירתם, כמו עשרה מאמרות בהם נברא העולם מקיימת את הפרט בבריאה שעמם נברא ואליו נועדו לקיימו בכל רגע. כאן הפרט הוא כ- [בבלי תענית כז,ב] אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימן שמים וארץ, ופי' [רע"ב אבות פ"א,מ"ב] לא נברא העולם אלא בשביל שלשה דברים הללו התורה ו-העבודה ו-גמילות חסדים, ו-[תוסי' ט] במסכת [מגילה לא]. והתם הכי אתמר אמר ר' אמי אלמלא מעמדות לא נתקיימן שמים וארץ (ולא שלא נבראו).

(במ' פי' כח,ב) ניחחי תשמרו – זקף-קטן זקף-גדול, ניחחי זקף-קטן בתפקיד שני לימודים ב- תשמרו זקף-גדול שבכל לימוד מהשניים יש שלושה לימודים, כלהלן:

[משנה אבות פ"א,מ"ב] [*] שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים:

[משנה אבות פ"א,מ"ח] [*] רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום שנאמר (זכריה ח) אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם:

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשפיות**: אתנה, סלוק = סור-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיי** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תראס** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

במדבר פינחס כתב, ג:

[ב] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו;
[ג] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני-שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד;

הסוגיה: שיר על קרבן ציבור, שלוש הפסקות בו, שלוש תקיעות "תקיעה תרועה תקיעה (תר"ת)" בכל הפסקה (סה"כ תשע קולות)

מקורות: מסכת סוכה נה, מסכת ראש השנה לג, ערכין

מנין שהיה שיר על הקרבן? נדרש ב- [בבלי ערכין יא, א] אמר רב יהודה אמר שמואל: מנין לעיקר (מצוות) שירה מן התורה? שנאמר: (דב' שפ' יח, ז) וְשָׂרָת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֶינוּ, איזהו שירות שבשם? הוי אומר: זה שירה. (ראה (במ' בהע' ת, יט)). אבל משום מה דרך הדרשה המקובלת היא כפי' רש"י (דה"י ב כט, כה) **כִּי בְּיַד ה' הַמִּצְוָה בְּיַד נְבִיאָיו** - לשורר הלויים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיהא קרבן טעון שירה אלא מצות ה' שזוהי ביד נביאיו לשורר על הקרבן ורבותינו פ"י **במסכת ערכין** מניין שהלויים טעונין לשורר בכלי שיר דכתיב (במ' דמז) **עֲבַדְתָּ עֲבָדָה** איזוהי עבודה שצריכה עבודה אחרת עמה הוי אומר זה השיר בכלי שיר, **וְעֲבַדְתָּ מִשָּׂא (במ' דמז)** נכון לפרש על השיר כדכתיב (דה"י א טו, כב) **וּכְנָנְהוּ שֵׁר-הַלְוִיִּם בְּמִשָּׂא יֶסֶר בְּמִשָּׂא כִּי מִבֵּין הוּא**: שהיה ממונה להרים קול הנגון של שיר: (בהשוואת המלים משא – משא, ע"פ רש"י – היה שר במשא – בנשאות השיר, מייסר ומוכיח על המשא בנגון נעימות שיר, אם להרים קול אם להשפיל (כעין מנצח של תזמורת ומקהלה)

דברי הימים ב כט, כה: וַיַּעֲמֵד אֶת-הַלְוִיִּם בֵּית ה' בַּמִּצְלָתִים בַּנְּכֹלִים וּבַנְּכֹלֹת בַּמִּצְוֹת הַיָּד וַיִּגְד הַזֶּה-הַמִּלֶּךְ וַיִּתֵּן הַנְּבִיא כִּי בְּיַד ה' הַמִּצְוָה בְּיַד נְבִיאָיו: **דה"י ב כט, כו**: וַיַּעֲמֵד הַלְוִיִּם בְּכָלֵי דוֹר וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת:

דה"י ב כט, כז: פ וַיֹּאמֶר חֲזַקְוָהוּ לְהַעֲלֹת הַעֹלָה לְהַמְבֹּחַ וּבַעֲת הַתָּל הַעֹלָה הַתָּל שִׁיר-הו' וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל-יָדֵי כָלֵי דוֹר הַיָּד מִלֶּךְ-יִשְׂרָאֵל: **רלב"ג (כז)** וּבַעֲת הַתָּל הַעֹלָה הַתָּל שִׁיר-הו' - למדנו, כי הלויים היו משוררים בפה ובכלי יחד והכהנים מחצצרים בחצוצרות, מעת התחיל העלאת העולה עד שתכלה העולה ותשלם העבודה. ומזה המקום נלמד, שלא היו משוררים בעת העלות מנחתה ונסכיה (ע"פ במ' כט, לא). טט - סיום פ' הרלב"ג דורש ברור כי השיר נאמר בשעת ניסוך היין והרלב"ג מפרש שלא שורר בנסכים.

רש"י (דה"י ב כט, כו) וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת - ככתוב (במדבר בהעלתך יח) וּבְיַד אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת :

האם אפשר לומר שהפסוקים האלו שהם אסמכתאות, מלמדים כי השיר על קרבן ציבור הוא הלכה למשה מסיני?

אחרי שדרשנו את פסוקי התקיעות ליה"כ של שנת היובל, לר"ה של כל שנה ושל קרבנות ציבור, מוצע מקור בתורה בפסוקי קרבן התמיד שמרכז את כל הנושאים ביחד: שיר על הקרבן, לשלוש הפסקות, ולאורך הזמן לתקיעות ולתרועות, וכן היקש מקרבן התמיד לקרבנות צבור אחרים.

במדבר פינחס כתב, ג:

[ב] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו;
[ג] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני-שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד;

[ב] תשמרו – זקף-גדול, בתפקיד שלוש אפשר כפי' **רש"י (בבלי סוכה נג, ב)** **תשע** (קולות של תקיעות) **לחמי של שחר** - ... ושלשה

פרקים היו בשיר: שהיו מפסיקין בו, ותוקעין הכהנים בחצוצרות ומשתחווים העם כדתנן במסכת תמיד (פ"ז מ"ג) ... על כל פרק - תקיעה, ... ועל כל תקיעה היתה תרועה באמצע, ופשוטה לפני ולחציה.

דרך פירוש זאת נותנת פירוש נוסף על פירוש אחר לזקף-גדול שעל כל קרבן תמיד עמדו כהנים, ליום, ישראלים.

נדרוש את (במד' פי כח, ב) **את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו** בכעין מידות שונות

את-קרבני לחמי – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד על קרבנות ציבור

ע"י מידה גורעין ומוסיפין על הקרא **לחמי לאשי ריח**, בשעה ש- **מילא** – נסך, ינגנו **שיר** כפי' **רש"י (בבלי ברכות לה, א)** שאין אומרים - הלויים שיר של קרבן במקדש אלא על היין, כשמנסכין נסכי מזבח.

הסברים לטעם יתיב במלת: (א) ריח – יתיב בתפקיד יושב היינו חניה, ועוד טעם יתיב בתפקיד בדיוק כך לדרוש שלוש חניות – שלושה פרקים בשיר כמסובר להלן. חניה ראשונה בשיר, **ניחחי** – זקף-קטן בתפקיד שתיים, לדרוש את השימוש באות **ח** שתי פעמיים, בפעם השניה מתקבלת המלה **ניח** – חניה שניה בשיר, מהמלה **ניחחי** נותרו האותיות **חי** והמלה **תשמרו** נקה את האותיות **תמ** – מתקבלת המלה **חיתמ** היינו חניה שלישית בחתימה של השיר, דבר המרומז במלה המתקבלת מהאותיות שנותרו ממלת **תשמרו** שהן **שרו** – שירו של קרבן צבור. סיכום הדרשה בשעה ש- **מילא** – נסך ינגנו **שיר** עם שלוש חניות – שלושה פרקים בשיר, **יחג** – חניה ראשונה בשיר, **ניח** – חניה שניה בשיר, **חיתמ** היינו חניה שלישית בחתימה של **שרו** – שירו של קרבן צבור.

(ב) **ריח** – יתיב, עומד במקום טעם פשטא במלה בת הברה אחת, או מלה מעלית בת שתי הברות. אפשר כי מצד טעם יתיב, זה בתפקיד של בדיוק כך צריך להיות המספר הנדרש להלן, ואפשר כי מצד טעם פשטא בא ללמד כי אותיות **יח** בגי' 18 מלמדות על 9 טרומיטין בתקיעה הפשוטה לפני התרועה ו-9 טרומיטין בתקיעה הפשוטה אחרי התרועה. אלו תשע יבבות קצרות של קול התרועה ע"פ [בבלי ראש השנה לג, ב].

[ג] **ואמרת להם זה האשה** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין היקש או בנין אב, מקרבן תמיד לקרבן מוסף ואולי לשלמי צבור, שיהיו במעמדות, בניסוך, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותר"ת לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **טפצית ההשעיות**: אתנח, סלוק = סור-פסוק (קראים קיסרים ותפקידם) – להביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק = טראק – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפאק** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; כ"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זראק סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.13 במדבר פינחס כהי (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כהי: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה'

כפשים בני-שנה תמימים שנים ליום עליה תמיד:

(כח,א) ואמרת להם זה האשה – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין היקש או בנין אב, (פתוח על מה שפורסם בהתשפ"ב) מקרבן תמיד לקרבן מוסף ובכלל לכל קרבנות צבור, שיוקרבו כמצוה לתמיד (כח ב-ה), שיהיו לשם **אשה** (יש בזה למודים אחדים), עם מנחה ונסך, שיהיו במעמדות, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותקיעה תרועה תקיעה לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת. **(כח,א) ואמרת להם** – מונח זקף-קטן – מוצע לומר כי זקף-קטן מרמז לשני למודים הבאים: (למוד א) **[רש"י]** אזהרה לב"ד (למוד ב) **[שפת"ח]** שיהיו לישראל על התמידים (כגון מחצית השקל). **[אילת השחר]** **(כח,א) ואמרת להם**. פרש"י אזהרה לב"ד. יל"ע איזה ב"ד מוזהר על הדבר, האם סנהדרי גדולה דלשכת הגזית, או שהי' ב"ד מיוחד שממונה לדברים אלו (ובכתובות י"ב א' כתוב שהי' ב"ד של כהנים, אבל לא נזכר לענין זה):

דבר אחר (כח,א) ואמרת טעם מונח עשוי לרבות זוגות נוספים של למודים מטעם זקף-קטן. להלן מוצג זוג למודים נוסף

(כח,א) ואמרת להם – זקף-קטן (למוד א) **איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך**; (למוד ב) **כבש אחד בבקר, כבש אחד בין הערבים**.

המקור (במדבר רבה וילנא) (פרשת נשא) פרשה יב סימן ג ... בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא **(כח,א) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי** אמר משה מי יוכל להספיק לו קרבנות אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי ועורכין כל עצי לבנון אינו מספיק לו שנאמר **(ישעיה מ,טז) ולבנון אין די בעור וסיתו אין די עולה**: **ס** אמר לו הקדוש ברוך הוא **איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך (כח,א) ואמרת להם זה האשה וגו'** ולא שניהם בבת אחת אלא **(כח,ד) את-הקבש אחד תעשה בקר ואת הקבש השני תעשה בין הערבים**: להלן מוצגים שני מקורות לזוג למודים נוסף (למוד א) **[רעיא מהימנא פינחס] [שולת הרב"ז או"ח י"ד הערות סימן נה הערה א] (כח,א) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה'**. פקודא דא לקרבא (מצוה להקריב) תמידין ומוספין לה'. אע"ג לקרבנין כלהו לה', איהו נטיל כלא ופליג קרבנין למשרייין דיליה (פלוגי כנראה כהן) חשב על חלק לצרכיו). (מאלו שלצרכיו) מנסין פליג (חשב או נתן) לכלבים. אינון קרבנין פסולין (שנותנם לסמא"ל כלב ולמחנותיו. בשביל זה היתה יורדת צורת כלב לאש המזבח, ומהם לשדים שיש בהם בהמות, ומהם כמלאכי השרת, ומהם כאנשים).

(למוד ב) [במ"ד פינחס] (כח,ד) ואת הקבש השני תעשה בין הערבים: א"ר יהודה בן ר' סימון מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עון, כיצד תמיד של שחר מכפר על עבירות שבליילה ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום. מ"מ לא לן בירושלים ובידו עון שנאמר **(ישעי' א,כא) צדק גליון פה**

(כח,א) זה האשה – יתיב זקף-קטן

[ספרי במדבר פינחס פיסקא קמב] (כח,ד) את-הקבש אחד למה נאמר לפי שהוא אומר (כח,א) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה'

לה' (וגם נאמר) **(שמ' תצ' כט,לח) וזה אשר תעשה על-המזבח כפשים בני-שנה שנים ליום תמיד**: שומע אני יקריב ארבעה תלמוד לומר **(כח,ד) את-הקבש אחד** שלא להוסיף ושלא לגרוע.

[אור-החיים] – לבל יחשבו כי מה שיצו ה' כבש אחד וגו' לתמידין הוא לצד ההסתפקות ולא לשיעור הנגבל בשלילת היותר ממנו והפחות ממנו, לזה יחד אמירה להגביל הדבר ואמר **זה האשה** (טט-יתיב זקף-קטן) **זה האשה** ולא יותר ממנו

... נמצאת אומר שבפסוק ראשון (כח,ב) צו את בני ישראל וגו' נצטוו על התמדת הקרבת התמידין

ובפסוק זה (כח,א) נצטוו על שיעור הקרבת התמידין

(כח,א) זה – יתיב – ע"פ [אור-החיים] בתפקיד לא יותר ולא פחות, השיעור או הענין במדויק, **[במ"ד נשא יב,ג]** כבש אחד בבקר, כבש אחד בין הערבים. היות וכתוב ב-**(שמ' תצוה כט,לח)** תוכן כמעט זהה היינו סבורים שיש ארבעה תמידין. לומד כאן שהנאמר ב-**(שמ' תצוה כט,לח)** והנאמר בפינחס חד הוא ע"פ **(כח,ד) את-הקבש אחד**.

בעזרת **[ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג (שוטנשטיין)]** (שנינו במשנה) שחטו קודם (תחילה) לפסח (לפני הצות) פסול. (שחטו) לאחר הצות מיד כשר (אפילו) קודם לתמיד כשר. ותני (בברייתא נאמר) כן יכול (היית לחשוב) אם קדם פסח לתמיד לא יואחר התמיד (של בין הערביים לא יואב באותו יום כלל) תלמוד לומר **(שמ' תצ' כט,מא) תעשה ריבה** (לעולם תעשה גם אם הקריבו הפסח לפניו. פסוק (כט,מא) יתר כי כבר נאמר ב-**(כט,לט)** אותו דבר, לכן דורש רבוי).

בקטע זה יש **שלושה** לימודים. (א) פסח קודם הצות פסול (ב) פסח אחר הצות קודם התמיד של בין הערביים כשר (ראה התנאים בהמשך) (ג) מצב (ב) אינו מבטל את התמיד של בין הערביים. לימוד (ב) ו-**(ג)** קשורים לתמיד של בין הערביים. (הירושלמי מדייק מהברייתא עוד הלכה) אמר רבי אבין מתניתא אמרה פסח עצמו כשר (אם הקדימו לתמיד כ"י) אין תימר (אם תאמר) פסול כמי שלא קדמו (אין משמעות להקרבנו לפני התמיד, כאילו לא הקריב הפסח. מזה מוכיחה הברייתא היות והפסח כשר והתמיד כשר).

בקטע זה יש **לימוד** אחד. הוא הסבר ללימוד (ב) ו-**(ג)** בקטע הקודם. **תמן (בברייתא) את אמר (זריקת) דם תמיד ו(הקרבת)איבריו (למזבח) קודמין (לעבודת)פסח ופסח לקטורת והקטורת להטבת הנרות (במנורה) וכאן (ז) את אמר הכין (ובמשנה אתה אומר שדי בזה שדם התמיד יזרק קודם לדם הפסח שממס בו בינתיים עד זריקתו אחר דם התמיד, ואינך אומר שימתין עם זריקת דם הפסח עד אחרי הקרבת איברי התמיד כמו בברייתא. משמע שהקטרת איברי תמיד אינה קודמת לפסח). א"ר לא כאן (בברייתא) ב(פסח)חי (לכתחילה ימתין לסיום הקרבת התמיד) וכאן (במשנה) ב(פסח)שחוט (ממס בדמו וזורקו אחרי זריקת דם) התמיד (ואינו ממתין להקרבת איברי התמיד):**

בקטע זה יש **לימוד** לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד קודם להקרבת אברי התמיד. (זה כאשר הפסח נשחט לפני תמיד הערב) בקטע זה יש **לימוד** לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד ואחרי הקרבת אברי התמיד. (זה כאשר הפסח נשחט אחרי תמיד הערב) **(כח,א) כפשים** – קדמא בתפקיד הקדמה. בשחר קרבן תמיד קודם לכל קרבן אחר. תמיד של בין הערביים בד"כ הקרבן האחרון.

המשנה הבאה מלמדת על **הקדמת** זמן קרבן תמיד שבין הערבים. **[משנה פסחים פ"ה מ"א]** * [תמיד (של בין הערבים) נשחט בשמנה ומחצה וקרב בתשע ומחצה בערבי פסחים (מקדימים) ו] נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמנה ומחצה בין בחול בין בשבת חל ערב פסח להיות בערב שבת (מקדימים וקרבו תמיד של בין הערבים) נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה והפסח אחריו:

אם קרבן הפסח נשחט לפני קרבן התמיד של בין הערביים, דמו יזרק על יסוד המזבח רק אחרי זריקת דם התמיד על המזבח. מחוסר כפורים שמשום מה לא הקריב קרבנו בבוקר מקריבים קרבנו אחרי תמיד של בין הערבים כדי שיוכל לאכול מקרבן הפסח.

(במ' פי' כח,א) כפשים בני-שנה תמימים שנים ליום

(כח,א) בני-שנה – מקף כבורר בין עד מלאות שנתו הפרטית של הכבש ובין שנת עולם ובין שמלאה לו שנה. כאן עד מלאות שנתו הפרטית. **[ספרי זוטא (הורוביץ) (כח,א) בני-שנה**, בן שנה לעצמו ולא בן שנה למנין עולם:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **הפצת ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להבדיל; **מונה** – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקב** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג, מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שחכה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(כח,א) בני-שגה תמימים שנים ליום – הכתוב מרמז לשתי תבניות טעמים וזוהו לשני ענינים. **(תבנית א)** דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים ל-**(ענין א)** או **(הלכה א)** ושעל כל פרט חל אותו **(ענין א)** או אותה **(הלכה א)**. **(תבנית ב) תמימים שנים ליום** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים לענין **(ב)** או הלכה **(ב)** ושעל חלקם **(מהבסיס וההרחבה)** לא חל ענין **(ב)** או לא חלה הלכה **(ב)** בקשר לענין.

(הסבר א) מה שהוצג לעיל **(כח,א) ואמרת להם זה האשה** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, זה היה הרעיון של כעין היקש או בנין אב, ובתבנית כאן זה התוצאה של ההיקש מקרבן תמיד לקרבן מוסף ובכלל לכל קרבנות צבור, שיוקרבו כמצוה לתמיד **(כח ב-ה)**, שיהיו לשם **אשה** (יש בזה למודים אחדים), עם מנחה ונסך, שיהיו במעמדות, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותקיעה תרועה תקיעה לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת.

(הסבר ב) כל כבש של תמיד מכפר כנלמד ב-**[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת פינחס סימן יג]** **(כח,א) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה'** **כבשים בני-שגה תמימים שנים ליום**, לא שניהם בבת אחת אלא **(כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים**: אמר רבי יהודה בר סימון מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון, כיצד תמיד של שחר מכפר על עונות שנעשו בלילה תמיד של בין הערבים מכפר על עונות שנעשו ביום, מ"מ לא לן אדם בירושלים ובידו עון שנאמר **(ישעיה א,כא) צדק יליו פה**.

(הסבר ג) בדרך מוסר, קבוצת הפרטים הם כבש התמיד והאדם. מה שנעשה בכבש במעשה יחשוב האדם במחשבתו שנעשה בו. **[אלשיך (כח,א) ראו לשים לב למה כפל צו ואמרת. וגם מה ענין ריבוי האת. וגם אומרו קרבי ואומרו לחמי. ועוד אומרו ואמרת פעם שנית. אך הגה בפרשת ויקרא כתבנו, כי עיקר הקרבן הוא מה שהוא חוץ למציאותו כתוספת עליו. הוא מה שיוכין האדם בהקריבו הקרבן, שהוא כי את עצמו הוא מקריב, ומי יתן והיה כדאי להיות הוא עצמו קרבן כיצחק. ולכן מעתה הוא מצדיק עליו את הדין, שכל מה שנעשה כבעל חי ההוא כשחטיטה והפשט וניתוח וכל יתר עבודות, היה ראוי ליעשות בו. וכך הוא מקבל על עצמו, ומודה לו יתברך שנתן בעל חי תמורתו. נמצאו בקרבן שני דברים, אחד במחשבתו, שנית המעשה.**

מוצעים הסברים ל- (תבנית ב) תביר מרכא טפחא [תורה תמימה = תו"ת] (כח,א) שנים ליום – מהו ליום – כנגד היום^ט, או אינו אלא חובת היום, כשהוא אומר **(במ' פי כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר וגו'**, הרי חובת היום אמור, הא מה אני מקיים **(כח,א) שנים ליום** – כנגד היום (מקום השמש), הא כיצד, תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית **(בשעה שהשמש במזרח, השוחט פונה עורף לשמש) ושל בין הערבים על קרן מזרחית צפונית^י (בשעה שהשמש במערב, השוחט פונה עורף לשמש) [תמיד ל"א ב']**:

[תו"ת הערה ט] יתכן דהדיוק הוא מדלא כתיב ליום (בשו"א) וכמו מיום ליום (אסתר ג, ד) כה עשו ליום ביום (דה"ב כ"ד, י"א), וכתיב ליום (בפת"ח הידיעה) אף שלא הזכירו מקודם, משמע דעל דבר ידוע או נראה לכל יכוון, (וכמו שכתב בכגון זה הרבא"ע כפי' לתורה בפסוק את השמים ואת הארץ, ולכן באו ב"ה הידיעה להורות כי על אלה הנראים ידבר, ע"ש), ולכן דריש להכונה כנגד השבש הנראה לכל, והשמש נקרא גם יום, וכמ"ש ביחזקאל ל', ועיין באות הסמוך:

[תו"ת הערה י] וכתבו המפרשים שדבר זה קבלה היא, ומסמכוהו איתור לשון שנים ליום, אחרי דכתיב את הכבש אחד תעשה בכקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, וממילא מבואר דהו שנים, אבל לפי מש"כ בריש פסוק הקודם את ב' ואת ד' שכל ענין ותכלית התמידין היה כדי להמשיך את הלכות מעבודת השמש שהיו משתחיים ועובדים לה האומות פעמים ביום בזריחתה ובשקיעתה, יעו"ש, וידוע שהשמש זורח מצד מזרח ושוקע לצד מערב, לכן כונת המצוה לשחוט את התמיד של שחר על קרן מערבית ושל בין הערבים על קרן מזרחית, דבאופן כזה פונים כנגד היום, כלומר שפונים עורף לשמש, ובוה יחלש כח האמונה בעבודת השמש, וכ"כ בס' החוה"מ:

[אילת השחר (כח,א) (כח,א) שנים ליום] פרש"י כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין הערבים במזרח של טבעות. משמע שזה דין דאורייתא (אפי"א אם אינו מעכב), והרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"א הי"א) כתב דבירי קבלה הן שיהיו נשחטין נגד השמש:

(כח,א) תמימים שנים ליום – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים לענין **(ב)** או הלכה **(ב)** ושעל חלקם **(מהבסיס וההרחבה)** לא חל ענין **(ב)** או לא חלה הלכה **(ב)** בקשר לענין. **[תו"ת הערה י]** ממעט את עם ישראל מכל העמים שהם עובדים לשמש, ועם ישראל פונה עורף לשמש.

במדבר פינחס כח ב,ד
[ב] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו לי להקריב לי במועדו:
[ד] את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:
[ירושלמי תענית פ"ד ה"ד (וילנה כח א)] [פירוש אור שמחה], [תוספות ראשונים] ד"ה אמר ר' אחא וגו' . [ובערכי התנאים והאמוראים] כתב ... ותמידין שהיו צדוקים אומרים שהיחיד מתנדב משום דכתיב (במ' פי כח ד) תעשה (או תעשה) לשון יחיד, וחכמים אומרים (במ' פי כח ב) תשמרו שיהו באים מתרומת הלשכה. נראה אם [רצה] יחיד למסור לציבור יפה דמן התורה מותר לקבל. דהאי דפליגי בגופו של קרבן משום שמה, אבל כודאי לא פליגי וכו' (טט במכשירי קרבן כגון עצים שיחיד מתנדב לצבור.)
אם משתמשים במלת תעשה בטעם טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד שינוי זה ירמזו למפורש לעיל נראה אם [רצה] יחיד למסור לציבור יפה דמן התורה מותר לקבל.

[ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג (שוטנשטיין)](שנינו במשנה) שחטו קודם (תחילה) לפסח (לפני חצות) פסול. (שחטו) לאחר חצות מיד כשר (אפילו) קודם לתמיד כשר. ותני (בריתא נאמר) כן יכול (היית לחשוב) אם קדם פסח לתמיד לא יואחר התמיד (של בין הערביים לא יובא באותו יום כלל) תלמוד לומר (שמ' תצ' כט,מא) **תעשה** ריבה (לעולם תעשה גם אם הקריבו הפסח לפניו. פסוק (כט,מא) יתר כי כבר נאמר ב-**(כט,לט)** אותו דבר, לכן דרוש רבוי).

(שמות תצוה כט,לט) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:
(שמות תצוה כט,מא) ואת הכבש השני מעשה בין הערבים קמנתם הכקר וינסכסו מעשה-לה לריח ניחח אשה לה':
(במדבר פינחס כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:
(במדבר פינחס כח,ה) ואת הכבש השני מעשה בין הערבים קמנתם הכקר וינסכסו מעשה אשה ריח ניחח לה': פ
בארבעה הפסוקים מעשה (תמיד של בין הערביים) – טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד (שינה 1) ריבה, ללפחות ארבעה לימודים

(שמות תצוה כט,מא) תעשה (תמיד של בין הערביים) – טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד (שינה 1) ריבה (א) ריבה להקרבת התמיד זמן, (ב) שאם יעשה פסח אחרי חצות, לפני תמיד בין הערביים, יעשה התמיד אחריו (ג) לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד קודם להקרבת אברי התמיד (ד) לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד ואחרי הקרבת אברי התמיד.

[אברבנאל פינחס] ... שבתחלה צוה לישראל שיקריבו ב' כבשים בכל יום ואח"כ צוה לכהן שהכבש היחיד משובח ונבחר שבהם יעלה בכקר וזהו את-הכבש אהד מעשה בכקר רוצה לומר המיוחד שבהם בחשיבות.
את-הכבש - מקף בורר בין כל אחד משני התמידין לאותו יום, ובין המיוחד מבין שניהם

ב"ה טוב טעם ודעת למדי (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **מצות ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (קראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מנח – רבוי; **הפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מדרגה; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טראָא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מק** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.14 במדבר פינחס כה,י (התשפ"ד) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כה,ה: וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן קִתְיֹת רְבִיעֵת הַהֵינֶן:

פסוק (כה,ה) בא בהמשך ל-(במ' פי' כה,ד) אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד מֵעֵשֶׂה בְּבָקָר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי מֵעֵשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם: ב-[בבלי יומא לד,א] רבי אומר שהפסוק (כה,ה) וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינֶן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד מדבר בתמיד של בין הערבים וממנו למדים שיש מנחה ונסכים בתמיד של שחר. חכמים אומרים ש-(כה,ה) וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינֶן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד מדבר בתמיד של שחר וממנו למדים לתמיד של בין הערבים. ועיין [תוספות שם] שהנפקא מינה במקרה שאין להם מספיק נסכים, שלפי רבי יקריבום בערבית, שהוא העיקר. לפי חכמים שיקריבו בשחרית. (במ' פי' כה,ה) וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת – דרגא תביר טפחא, קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; שהמנחה תהיה גם בתמיד של שחר וגם בתמיד של ערב. ומרמז לכך אות למ"ד של (כה,ה) לְמִנְחָה [מלב"ם] (וי' ה,כו) אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּהּ: דהיינו שחטא באחד מחמש המינים הנז' בפרשה. ויצויר בצד א' חמשה תובעים, וא' תובע. ובצד הב' יצויר תבעו מינים מינים, ומין א' בזמנים הרבה. והנה יש פה זרות בלשון. שידוע שיש הבדל בין שימוש הלמד ובין שימוש מלת על. שהלמד מורה החלוקה, ומלת על מורה הציונות. שאם ירצה לציין לכל אחד ואחד יאמר בלמד, כמו ואשם לאחת מאלה.

(כה,ה) לְמִנְחָה – אתנה, נעזר בדעת [תוספות יומא לד,א] במצב מוגבל של מנחה ונסכים לרבי יביאו בערב, לחכמים יביאו בשחר. מבואר מ-[תוספות שם] שפשוט לחז"ל שאם לא היו להם נסכים לשניהם, יקריבו רק לאחד מהם, אלא שנחלקו רבי וחכמים האם קרבן של שחר הוא העיקר או קרבן של בין הערבים הוא העיקר. ויש לשאול דילמא לא יביאו נסכים כלל. מוצע לומר שתבנית הטעמים דרגא תביר טפחא מרמזת על אופן הבאת קרבנות ונסכים במצב של חסר, כמו שביארנו בקרבנות סוכות (במ' פי' כט,יח, כא) וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִים וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:

אפשר שזה מה ש-[מנחות מה,א] מלמד דכמה דאפשר להדורי מהדרינן, ואם אין מלוא הכתוב יקיים המצווה במה שיש כנלמד מ-[יחזקאל מו,ו] וְנִשְׁשַׁת כְּבָשֶׂם וְאֵל – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן שאם אין מלוא הכתוב מקיימים המצווה בכל מספר כבשים, בכל מספר פרים בכל מספר אילים, ויקריבו אפילו בחסר של חלק מהם.

(במדבר פינחס כה,ה) לְמִנְחָה – אתנה כמגביל ממה שנלמד לפניו. [זוהר פינחס] סֵלֶת, סולת ודאי (מנופה ללא פסולת). [לקח טוב] להוציא את השלוק, להוציא כל סלת שעברה תהליך בישול כל שהו שלא [ספר יראים סימן תמז] "באה מצה" "במחבת צפה ומעשיה קשים". [רא"ם] (שמ' פק' מ,כז) מנחה הטפלה לקרבן התמיד, [רא"ם] (וי' ב,א) עשרון לכל מנחה שלא יפחות מעשרון. [חזקוני] (במ' פי' כה,ה) מה סולת האמורה במלואים של חטים אף כל סלת האמורה בתורה של חטים.

[ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקרא רמז תמט] ור' ינאי אמר מן המנחה מנחה שהיתה כבו. עשרון מעוטו מעכב את רובו מ"ט אמר קרא מסלתה שאם חסרה כל שהוא פסולה, השמן והסלת מעכבין זה את זה מסלתה ומשמנה ומגרשה ומשמנה משמע שיהו שניהם והכא כתיב נמי סלת מגרשה ומשמנה שיהו שניהם שנה הכתוב עליהן לעכב,

[רבינו מיוחס] (וי' אמר כג,ז) עֲלָה וּמִנְחָה. מלמד שהעולה קודמת למנחה, ואם קדמה מנחה לעולה פסולה, ואחר העולה מנחה ולא יפסיק אחר ומלמד שהעולה מעכבת את המנחה שאם אין עולה אין מנחה. זבח ונסכים. מלמד שהזבח קודם לנסכים ואם קדמו נסכים פסולים, ואחר הזבח נסכים ולא יפסיק ומלמד שהזבח מעכב את הנסכים ואם אין זבח אין נסכים. והוא ששנו רבות' הביא נסכים לעולה ונטמא הזבח יתנם לשלמים.

(וי' אמר כג,ז) ... לְהַקְרִיב אִשָּׁה – קדמא ואולא בתפקיד סדר מעכב לידנך עֲלָה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכֵי דְבִרְיָנִים דְּיוֹמָא:

(וי' אמר כג,ז) עֲלָה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכֵי – תבנית הטעמים מרמזת לשתי הלכות. (תבנית והלכה א) דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים עם הלכה שוה לפרטיה. כאן יציאה משמירת סדר עבודה בין ארבעה הפרטים, מעכבת. (תבנית והלכה ב) תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל חלק מהם לא חלה הלכה ב. צ"ע.

הסברים נוספים:

(במדבר פינחס כה,ה) וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת – דרגא תביר טפחא, בתפקיד קבוצת פרטים המצטרפים ביחד. כאן טפת סולת נקיה בלא פסולת, ... שהוא כלולה בעשר ספירות.

[פירוש הסולם לזוהר - במדבר פרשת פנחס מאמר את הכבש האחד תעשה בבקר את רמז]

שלימו דקרא ועשירית וגו': הסוף והשלמות של הכתוב, (כה,ה) וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת. דהיינו, אשרי הוא מי שממשיך ממוחו טפת סולת נקיה בלא פסולת, והיא רמוזה באות י' מן אדני, וע"כ כתוב וְעִשְׂרֵית, שהוא כלולה בעשר ספירות. והיא בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן קִתְיֹת רְבִיעֵת הַהֵינֶן: היינו שהיא כלולה מארבעה, שהם מקרא משנה תלמוד קבלה. שהצדיקים מכתתים עצמם עליהם, ומעלים מ"ן לזווגה.

[פירוש הסולם לזוהר - במדבר פרשת פנחס מאמר לחם הפנים דאינון י"ב פנים אות תשנט]

ובנהמא דאורייתא אית וכו': ובלחמה של תורה יש סלת נקיה, שנותן אותו המלך לאלו שנאמר עליהם כל ישראל בני מלכים, דהיינו לאותם שנקראים בנים, שהוא מאכל צדיקים. ויש לחמה של תורה שהוא פסולת, שנותנים לעבדים ושפחות של בית המלך, המשמשים לסוסים ופרשים של בית המלך, (כלהלן אות תשס"ב) ומשום זה נאמר בהמלכה, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. שהם בעלי משנה. ומשום זה נאמר במאכל המלך, (כה,ה) וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת, סולת ודאי ועשירית האיפה היינו י' מן אדני, שהיא עשירית ודאי, וזו הסולת, נמצאת המאכל של המלך. כנ"ל.

[מזרחי (רא"ם) שמות פקודי מ,כז]

ואת המנחה מנחת נסכים של תמיד. שהיא בכלל עולת התמיד, דכתיב (במ' פי' כה,ד) אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד מֵעֵשֶׂה בְּבָקָר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי מֵעֵשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם: (במ' פי' כה,ה) וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן, שאלו היתה מנחה בפני עצמה, שהן מחמשת המנחות האמורות בפרשת (ויקרא פרק ב). היה לו להזכירה, מאחר שהיא בפני עצמה ואינה טפלה לשום קרבן. [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) במדבר דף קלה עמוד ב]

וְעִשְׂרֵית הַאֵיפָה סֵלֶת. אחד מעשרה מאיפה. סֵלֶת מן החטים. לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן. להוציא את השלוק. קִתְיֹת רְבִיעֵת הַהֵינֶן. קִתְיֹת לגזרה שוה. למנחות ולמנורה:

[חזקוני] (במ' פי' כה,ה) בְשֶׁמֶן קִתְיֹת הזית נודך במדוכה וסוחטים אותו בידיים (מרכא טפחא = צמאריך טרהא, כרובי פעולות והתמשכותן)

(במ' פי' כה,ה) בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן קִתְיֹת –הגלמדת מ-בְשֶׁמֶן קִתְיֹת – מרכא טפחא, קבוצת פרטים העשויה להתרחב כ-[לקח טוב] לגזרה

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טוולד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **המצות ההשגרות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שוה. **למנחות ולמנורה**: **[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב] (במ' פי' כחה) וְעִשְׂרֵי יַתֵּי הָאִיפָה**, אחד מעשרה באיפה: **סֵלֶת מִן הַחֵיטִים** אתה אומר סולת מן החיטים או אינו אלא מן השעורים וכוסמים ושבלות שועל ושיפון תלמוד לומר **(שמ' תצ' כטב) סֵלֶת הַחֵיטִים תַּעֲשֶׂה אֹתָם**: הואיל ונאמרו סלתות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא מן החיטים אף פורטני בכל סלתות שבתורה שלא יהו אלא מן החיטים: **לְמַנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן** [כתית] להוציא את השלוק אין לי אלא למנחות למנורה מנין תלמוד לומר **(וי' אמר כד, כ) צֹא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִיב לְפָאֹר** להוציא את השלוק (סליק פיסקא).

טעם בְּלוּלָה תביר מחלק בקבוצת הפרטים הנ"ל שאם המנחה אינה חטים בלבד, לגבי השמן למנחות **לומד [ספרי זוטא (הורוביץ)] (כחה) כל השמנים כשרים למנחות לא נאמר כתיב אלא למובחר** - לפה שאמרת ויקחו אליך שמן זית זך כתיב כשאמר שמן ריבה שמן של עטנים יכול הבא מן המלמל מנין אף מתחת הקורה ת"ל שמן כשאמר שמן ריבה שמן של נובלות יכול הבא מן המלמל מנין אף מתחת הקורה ת"ל שמן כשאמר שמן ריבה שמן של גרגרים. (אבל טעם בְּלוּלָה תביר מחלק בקבוצת הפרטים הנ"ל את הבאים) יכול שאני מרבה אף שמן של שלוקים ושל כבושים ושל שרויים במים ת"ל **בְּשֶׁמֶן כְּתִיב** נמצא השמן של שלוקים וחביריו כבעל מום למזבח: **(במ' פי' כחה) רַבִּיעֵת הַהֵינן** – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות על הנלמד לפני-כן. (א) **[חזקוני] (במ' פי' כחה, טט)**: הגבלה) ואין עוצרים אותו בנת כדי שלא יתמצו בו השמרים. (ב) בלולה בדיוק ברביעת ההינן שמן שהיא גי' לוגינן.

במדבר פינחס כח, ו: עלת תמיד העשיה בתר סיני לרית ניהח אשה לה:

[בבלי תמיד לב, [מתני']]. לא היו כופתין את הטלה (טט – עלת תמיד) אלא מעקדין אותו, מי שזכו באברים אוזניו בו. וכך היה עקידתו: ראשו לדרום ופניו למערב, והשוחט עומד במזרח ופניו למערב, של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית, על טבעת שניה. של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית, על טבעת שנייה. שחט השוחט וקבל המקבל, בא לו לקרן מזרחית צפונית, ונותן מזרחה צפונה; מערבית דרומית – ונותן מערבה דרומה, שירי הדם היה שופך אל יסוד דרומית. **בבלי תמיד לא, ב, ...** הלכו ונתנום (את אברי עלת תמיד – החתוכים) מחצי כבש ולמטה במערבו, ומלחום וירדו, ובאו להן ללשכת הגזית לקרות את שמע (טט – המרוז בתבנית טעמי עלת תמיד – תבנית טעמי המלים (דב' וא' וד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל טפחא אתנה).

במדבר פינחס כח, ז: ונסכלו רביעת התיין לכבש האחד בקדש הסף נסך שגר לה:

בעקבות שאלת ר' קלמן אליאס הי"ו מטאראנטא, קנדה, ו' מנחם-אב התש"פ על ת"י למלת **(במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** בשאלתו הביא את ארבעה הלימודים במלה **(במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** – רביע בתפקיד ארבעה לימודים שמתקיימים בעת ובעונה אחת ולא פירושים למלת "בקדש" במקרא זה. לדעת **[רש"י] (במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** היינו במזבח. לפי רבי יהודה הנשיא ב-**[ירושלמי מגילה א, ו] (במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** היינו במקדש, שאין מנסכים נסכים על במה. לרבי אלעזר בר צדוק ב-**[בבלי סוכה מט, א] (במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** היינו בקדושה. לפי **[תרגום יונתן]**: "ונסוכיה רבעות הינא לאימר חד בקאיני בית קודשא יתנסוף ניסוף עתיק ואין לא מלפח חמר עתיק מייתי חמר בר ארבעין יומין למנסכא קדם יי". לדעתו **(במ' פי' כחה) בְּקִדְשׁ** היינו "בְּקִדְשׁ" בית קודשא" – ז' ת אומרת בכלי קדוש – כלי שרת

שלוש פעמים בפרשת קרבן התמיד פסוקים **במדבר פינחס כח ב, ג, ו**

במדבר פינחס כח, א – ח: [א] וידבר ה' אל-משה לאמר:

[ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי רית ניהחוי תשמרו להקריב לי במועדו:

[ג] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני-שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:

[ד] את-הכבש אחד תעשה בכקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:

[ה] ועשירית האפה סלת למנחה בלוילה בשמן כתיב רביעת התיין:

[ו] עלת תמיד העשיה בתר סיני לרית ניהח אשה לה:

[ז] ונסכלו רביעת התיין לכבש האחד בקדש הסף נסך שגר לה:

[ח] ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הכקר ונסכלו תעשה אשה רית ניהח לה: פ

(במ' פי' כחה) צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי רית ניהחוי תשמרו להקריב לי במועדו:

[כחה, ב] רית ניהחוי תשמרו - יתיב זקף-קטן, זקף-גדול, תבנית כעין בנין אב, שנאמר בקרבן התמיד ונוהג בכל הקרבנות. בנין האב הוא שיהא אדם עומד על גבי קרבנו בשעת הקרבנות וכך המעמדות לקרבנות הציבור. **[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ו, ה"א]** אי אפשר שיהיה קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו וקרבנות הציבור הן קרבן של כל ישראל ואי אפשר שיהיו ישראל כולן עומדין בעזרה בשעת קרבן לפיכך תקנו נביאים הראשונים שיבררו מישראל כשרים ויראי חטא ויהיו שלוחי כל ישראל לעמוד על הקרבנות והם הנקראים אנשי מעמד, וחלקו אותם כ"ד מעמדות כמנין משמרות כהונה ולויה, ועל כל מעמד ומעמד אחד מהן ממונה על כולם והוא נקרא ראש המעמד.

(במ' פי' כחה) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני-שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:

(כחה, א) ואמרת להם זה האשה – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד כעין בנין אב, ראה **[בבלי סוכה נג – נה]**, עולת התמיד היא בנין אב לשיר של כל עולת צבור ושיר של שלמי צבור בשבעות, מושר בשעת ניסוך היין, מחולק לשלושה קטעים ושלוש תקיעות בכל קטע, ואורך כל תקיעה תשע יבבות וכן אורך התרועה באמצע.

(במ' פי' כחה) עלת תמיד העשיה בתר סיני לרית ניהח אשה לה:

[רש"י] (כחה) העשיה בתר סיני - כאותן שנעשו בימי המלואים. **דבר אחר** (ראה **ספ"ז כח, ו**): **העשיה בתר סיני** - הקיש עלת

תמיד לעולת בתר סיני אותה שנתקרה לפני מתן תורה, שכתוב בה: **"וישם באגנות" (שמ' כד, ו)**.

[ראב"ע] [כחה] העשיה בתר סיני - הטעם: כאשר עשיתם בתר סיני. גם זה אות שלא העלו עולות במדבר אחר נסעם מסיני, כאשר פרשתו בראיה גמורה **(שמ' כט, מב)**.

(כחה) העשיה בתר סיני לרית ניהח – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד הקיש, כמו בהר סיני כך כל יום